

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Vzoreková

Česká právní ochrana lesů v NP Šumava ve srovnání  
s německou právní ochranou lesů v NP Bavorský les

Diplomová práce

Olomouc 2017

## Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Česká právní ochrana lesů v NP Šumava ve srovnání s německou právní ochranou lesů v NP Bavorský les vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Tereza Vzoreková

## **Poděkování**

Tímto bych chtěla poděkovat paní JUDr. Magdaléně Peterkové, Ph.D., za vstřícnost a odborné vedení při psaní této diplomové práce.

# OBSAH

---

Úvod.....	7
1 Národní parky sledované v této práci.....	9
1.1 Národní park Šumava.....	9
1.1.1 Historie .....	9
1.1.2 Současnost .....	10
1.2 Národní park Bavorský les.....	10
1.2.1 Historie .....	10
1.2.2 Současnost .....	12
2 Kategorizace Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN) ve vztahu k národním parkům .....	12
2.1 Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN).....	12
2.2 Kategorizace IUCN.....	13
2.3 Národní park – Kategorie II.....	14
2.4 Právní význam kategorizace IUCN a její závaznost.....	15
3 Mezinárodní právo a jeho dopad na ochranu lesů v Národním parku Šumava a Národním parku Bavorský les .....	16
3.1 Mezinárodní úmluvy.....	17
3.1.1 Bonnská úmluva.....	17
3.1.2 Bernská úmluva.....	18
3.1.3 Úmluva z Florencie .....	18
3.1.4 Úmluva z Ria.....	19
3.1.5 Ramsarská úmluva o mokřadech.....	20
3.1.6 Aarhuská úmluva.....	21
3.2 Dvoustranné mezinárodní vztahy .....	21
3.2.1 Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les z roku 1999 a Dodatek z roku 2005 .....	21
3.2.2 Memorandum o nových stezkách z roku 2009.....	22
3.2.3 Memorandum o managementu kůrovce z roku 2010 .....	22
3.2.4 Projekt „Divoké srdce Evropy“ .....	22
3.3 Další mezinárodní vztahy .....	23
3.3.1 Program Člověk a biosféra (MAB).....	23
3.3.2 Natura 2000.....	23
4 Právo EU a jeho dopad na ochranu lesů v Národním parku Šumava a v Národním parku Bavorský les	23
4.1 Směrnice o ptácích .....	25
4.2 Směrnice o stanovištích .....	26

4.3	Povolovací režim dle čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o ptácích .....	28
4.4	Natura 2000 a Národní park Šumava a Bavorský les .....	29
5	Vnitrostátní právní úprava dopadající na ochranu lesů v Národním parku Šumava a v Národním parku Bavorský les.....	31
5.1	Česká republika – Národní park Šumava .....	31
5.1.1	Ústavní rovina .....	31
5.1.2	Zákony .....	32
5.1.3	Zákon o ochraně přírody a krajiny .....	32
5.1.4	Zákon o lesích .....	36
5.1.5	Vztah zákona o ochraně přírody a zákona o lesích .....	39
5.1.6	Podzákonné předpisy .....	41
5.2	Německo – Národní park Bavorský les.....	42
5.2.1	Ústava spolkové republiky Německo .....	42
5.2.2	Ústava Bavorska .....	43
5.2.3	Spolkový zákon o ochraně přírody.....	43
5.2.4	Bavorské zákony.....	45
5.2.5	Podzákonné předpisy .....	46
5.3	Komparace české a německé právní úpravy .....	47
6	Režim jednotlivých zón s ohledem na ochranu lesů v NP Šumava a Bavorský les .....	49
6.1	Česká republika – Národní park Šumava .....	49
6.2	Německo – Národní park Bavorský les.....	52
6.3	Komparace české a německé právní úpravy .....	54
7	Právní aspekty kácení stromů napadených kůrovcem v NP Šumava a Bavorský les.....	55
7.1	Česká republika .....	55
7.2	Německo.....	58
7.3	Komparace.....	60
	Závěr.....	62

## Seznam použitých zkratk

ZOPK - zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

LZ - zákon č. 289/1995 Sb., o lesích

NNPŠ - nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje NP Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany

BNatSchG - Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege

BayNatSchG - Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur

NPVO - Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

GG - Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland

NP Šumava – Národní park Šumava

NP Bavorský les – Národní park Bavorský les

NSS – Nejvyšší správní soud

# ÚVOD

---

NP Šumava je naším největším národním parkem a patří k našim největším přírodním bohatstvím. Přesto na tomto území ale docházelo v několika posledních letech k nezákonnému kácení, a to navíc ze strany správy NP Šumava, která by měla spíše park chránit. V této souvislosti se řešila otázka ochrany lesů, především zda pokácet či nepokácet stromy napadené kůrovcem. Další otázkou, která byla poslední dobou také diskutována, je příprava nového zákona, který by samostatně upravoval NP Šumava.

Téma Česká právní ochrana lesů v NP Šumava ve srovnání s německou právní ochranou lesů v NP Bavorský les jsem si tedy zvolila z toho důvodu, abych porovнала dvě části „stejného“ národního parku, ale každou s jinou právní úpravou. Chtěla bych porovnat, jak Němci a Češi přistupují ke stejným problémům, jak je řeší a jakých výsledků různými přístupy dosahují. Mým úkolem v této práci je tedy zjistit, zda německá právní úprava NP Bavorský les upravuje určité problematice otázky lépe než česká právní úprava NP Šumavy, a zda bychom se u našich německých sousedů mohli v některých oblastech týkajících se ochrany lesů v našich národních parcích nechat inspirovat.

V prvních kapitolách své diplomové práce bych se chtěla zaměřit na stručnou charakteristiku NP Šumava a Bavorský les, přiblížit jejich historii a jejich přírodní bohatství, se zaměřením na lesy nacházející se na tomto území. Také bych se chtěla změřit obecněji na institut národních parků a kategorizaci Světového svazu ochrany přírody, která se těchto dvou národních parků rovněž dotýká, protože jde o nejrozšířenější celosvětově uznávané rozdělení chráněných území do jednotlivých kategorií a kategorie „národní park“ je zde také spojována s mezinárodní prestiží.

V dalších kapitolách bych pak chtěla pojednat o mezinárodním právu a také o právu EU, které souvisí s právní ochranou lesů v již zmíněných národních parcích. V oblasti mezinárodního práva se zaměřím na stručnou charakteristiku nejvýznamnějších mezinárodních smluv a projektů dotýkající se této problematiky a v oblasti práva EU pak přiblížím zejména evropskou soustavu chráněných území známou jako Natura 2000 a v souvislosti s ní i dvě zásadní směrnice – směrnici o ptácích a směrnici o stanovištích. Dále bych porovnat vnitrostátní právní úpravu zabývající se touto problematikou a přiblížit zejména problematiku vztah dvou českých zákonů - zákona o ochraně přírody a krajiny a lesního zákona. Porovnat bych chtěla také režim jednotlivých zón v těchto dvou národních parcích.

Nakonec bych se chtěla zaměřit na právní aspekty nejrušivějších protikůrovcových opatření v NP Šumava a Bavorský les jako je kácení stromů či nasazování insekticidů, a v této souvislosti především porovnat, jak německá a česká právní úprava přistupuje k tomuto problému, za jakých

podmínek kácení či jiné zásahy umožňuje, a rovněž jak se tato právní úprava chránící lesy v národních parcích Šumava a Bavorský les uplatňuje v praxi a jakých výsledků zde zatím bylo jednotlivými způsoby dosaženo.



# 1 NÁRODNÍ PARKY SLEDOVANÉ V TÉTO PRÁCI

---

## 1.1 NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA

### 1.1.1 Historie

Od pradávna záhadné horstvo vymezující hranice pro severní horizont za Dunajem už starobylym Římanům - Šumava – je díky své odlehlosti a velké ploše nepřerušovaných zalesněných pohoří asi už předurčena stát se jednou z nejvýznamnějších přírodních lokalit ve střední Evropě.<sup>1</sup> Ochrana Šumavy na česko-německých hranicích byla navržena již v dobách 14. století panovníkem Karlem IV., přestože ochrana přírody tehdy ještě nebyla tím nejdůležitějším cílem, který byl tímto jeho snažením sledován. V pozdějších dobách můžeme rovněž nalézt snahu panovníků o ochranu přírody v těchto oblastech, ta se ale týkala spíše ochrany jednotlivých druhů zvířat.<sup>2</sup>

Teprve v době 19. století přichází období, v němž je v Americe roku 1873 založen první národní park na světě Yellowstone, a v němž lidé začínají chránit nádherné a vzácné přírodní oblasti.<sup>3</sup> Na Šumavě už roku 1858 vzniklo první chráněné území v této oblasti - Boubínský prales. Později přibývaly i jiné přírodní rezervace, vždy se však jednalo pouze o ochranu menších ploch tohoto území.<sup>4</sup>

Až v roce 1963 zde bylo vyhlášeno první velkoplošné chráněné území - Chráněná krajinná oblast (CHKO) Šumava – které se díky své rozloze o 163 000 ha ve své době stalo největším takto chráněným územím v Československu, a které bylo do vzniku národního parku Šumava (dále jen NP Šumava) jedním z největších velkoplošně chráněných území v Evropě. Opatření k ochraně přírody však byla ze začátku prosazována jen nedůsledně, chyběla zde pracoviště správy CHKO a rovněž ani převážnému hospodářskému využívání se vyhlášená CHKO Šumava neubráníla.<sup>5</sup>

Roku 1990 se Šumava výsledkem práce vědeckých pracovníků dokonce ocitla na seznamu UNESCO, když byla dekretem této mezinárodní organizace v Paříži prohlášena za Biosférickou rezervaci a ocitla se tak mezi nejvýznamnějšími oblastmi světa ceněnými pro své kulturní i přírodní hodnoty. Avšak ani tento akt nemá bohužel oporu v platné právní úpravě České republiky.<sup>6</sup>

---

<sup>1</sup> ANDĚRA, Miloš, ZAVŘEL, Petr a kol. *Šumava*. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Miloš Uhlíř – Baset, 2003, s. 341.

<sup>2</sup> ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 341 a VALTR, Pavel a kol. *Šumava a její perspektivy, aneb, Šumava pro její milovníky*. 1. vydání. Plzeň: Urbioprojekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie, 2013, s. 45.

<sup>3</sup> ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 341.

<sup>4</sup> KINDELMANN, Pavel, MATĚJKA, Karel, DOLEŽAL, Petr. *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2012, s. 99 – 100 a ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 341.

<sup>5</sup> KINDELMANN, P., MATĚJKA, K., DOLEŽAL, P., 2012, s. 99 – 100 a ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 342.

<sup>6</sup> KINDELMANN, P., MATĚJKA, K., DOLEŽAL, P., 2012, s. 100, VALTR, P., 2013, s. 45 a ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 344.

Konečně v březnu roku 1991 došlo na části území CHKO Šumava nařízením vlády ČR č. 163/1991 Sb. k vyhlášení NP Šumava, který se tak svou rozlohou 69 030 ha stal největším národním parkem České republiky.<sup>7</sup> Z nejvýznamnějších částí Šumavy však zůstal mimo národní park Královský hvozd zahrnující Černé a Čertovo jezero. Chráněná krajinná oblast se tak s dnešní výměrou o 99 398 ha stala ochranným pásmem tohoto národního parku.<sup>8</sup>

### 1.1.2 Současnost

NP Šumava se rozprostírá v nejvyšších polohách Šumavy, polovinou v Plzeňském a polovinou v Jihočeském kraji na hranicích České republiky s Rakouskem a Německem, kde ho odděluje od Národního parku Bavorský les (dále jen NP Bavorský les) hranice dlouhá 45 km.<sup>9</sup>

Jak už jsem zmínila výše, NP Šumava je největším národním parkem v České republice. V dnešní době pokrývá svou plochou 0,87 % České republiky. Z tohoto území je šumavský národní park pokryt přibližně z 81 % lesy – díky zásahu člověka v těchto oblastech převážně smrkovými porosty, zbylou část pak zaujímá otevřená krajina, kterou z 90 % tvoří louky a pastviny.<sup>10</sup> Jako obrovský lesní komplex je Šumava příhodným prostředím pro výskyt různých druhů lesních savců i ptáků.<sup>11</sup>

Území, na kterém by mohla velká zvířata žít, především savci, se v Evropě i na jiných místech rapidně zmenšují. Šumava i Bavorský les se tak nacházejí mezi posledními místy v rámci střední Evropy, kde je pro ně ještě prostor. Z 92 druhů savců, které se v České republice nachází, se můžeme na Šumavě a v Pošumaví setkat s 68 druhy, z toho 15 druhů představují šelmy. Můžeme zde proto narazit např. na rysa ostrovida, vlka obecného, který se na Šumavu pravidelně vrací nebo nově na kočku divokou, která se do zdejšího prostředí po delším období navrátila.<sup>12</sup>

## 1.2 NÁRODNÍ PARK BAVORSKÝ LES

### 1.2.1 Historie

Historie NP Bavorský les v podobě prvotních snah o ochranu zdejší přírody začíná ve 20. století, kdy zde např. byly roku 1914 lesy ve vlastnictví státu v oblasti Roklanu (přibližně 343 ha) prohlášeny za „okrasná místa“ (Schonbezirk). Na základě této ochrany nebyly lesy žádným způsobem využívány, a to ani k lovu. Roku 1935 pak došlo k přijetí říšského zákona o ochraně

---

<sup>7</sup> KINDELMANN, P., MATĚJKA, K., DOLEŽAL, P., 2012, s. 100, ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 343 – 344 a VINŠ, Bohuslav. *Ochrana přírody a péče o les v Národním parku Šumava: studie ke projektu "Analýza vývoje a řešení problému aktivní ochrany lesa v Národním parku Šumava" : podle smlouvy s Ministerstvem životního prostředí ČR č. 693/98 o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu České republiky občanskému sdružení v roce 1998*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1999, s. 9.

<sup>8</sup> KŘENOVA, Zdeňka. *Národní park Šumava* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 16. prosince 2008 [cit. 8. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-sumava/>>.

<sup>9</sup> Tamtéž.

<sup>10</sup> ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 344 a s. 351.

<sup>11</sup> SANETŘÍK, Milan. *Evropské národní parky*. 1. vydání. Štýty: Nakladatelství Pavel Ševčík – Veduta, 2004, s. 20 – 21.

<sup>12</sup> ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě*. 1. vydání. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015, s. 11-12 a s. 17.

přírody (Reichsnaturschutzgesetz), kterým byly Luzný, Roklan, Malý a Velký Falkenstein – jedny z nejvýznamnějších přírodních lokalit nacházejících se dnes v NP Bavorský les - prohlášeny za národní přírodní památky (Naturschutzgebiet). Pojetí ochrany domova, jak říšský zákon ochranu přírody vnímal, se však zcela rozcházel s realitou. Stále se navíc jednalo o ochranu pouze menších ploch bavorské přírody.<sup>13</sup>

K velkoplošné ochraně došlo na území Bavorska až roku 1967 přijetím nařízení o zřízení CHKO „Innerer Bayerischer Wald“ (o rozloze rovnající se přibližně dvojnásobku velikosti dnešního národního parku), které bylo vydáno na zemské úrovni. Od tohoto nařízení už nebylo daleko k návrhu na zřízení NP Bavorský les. Návrh byl projednáván v bavorském i spolkovém parlamentu, přičemž byla tato myšlenka vnímána od začátku spíše pozitivně. Důvodem nebyla pouze ochrana zdejší přírody, ale rovněž vysoká nezaměstnanost v celé oblasti pohraničí, kterou by národní park s velkým přílivem turistů mohl vyřešit. Problémem byla pouze absence zákonné definice pojmu národní park, a to na zemské i na spolkové úrovni.<sup>14</sup>

Přesto bylo roku 1969 bavorským sněmem vydáno usnesení vyzývající vládu Bavorska k vyhlášení národního parku o rozloze přibližně 10 000 ha (později zvětšeno na 13 000 ha) a téhož roku byla Ministerstvem lesnictví vydána i prováděcí vyhláška k tomuto usnesení zřizující pro národní park úřad. Následující roku pak došlo ke slavnostnímu otevření národního parku. Nařízení vlády však stále chybělo. V právní úpravě navíc absentovala ustanovení, která by upravovala oblast týkající se péče o les v národním parku nebo dokonce definici národního parku samotného. Z tohoto důvodu došlo k řadě diskuzí, které se snažily vyřešit, jak má být národní park veden.<sup>15</sup>

Až roku 1973 – čtyři roky po vzniku národního parku – definoval poprvé bavorský zákon o ochraně přírody pojem národní park. Ve spolkovém zákoně se pak tato definice objevila o další tři roky později.<sup>16</sup>

Roku 1972 se park ocitl na seznamu IUCN, roku 1982 byl vyhlášen biosférickou rezervací a od roku 1986 mu byl nepřetržitě udělován Evropský diplom kategorie A. Teprve v roce 1992 bylo však vydáno nařízení o národním parku. Roku 2007 se v novelizovaném nařízení poprvé objevil pojem přírodní zóna (bezzásahová zóna), přičemž byl její rozsah stanoven na ¾ území národního parku.<sup>17</sup>

---

<sup>13</sup> OSTRÁ, Zuzana. Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les. *České právo životního prostředí*, 2008, ročník 2008, č. 22, s. 33.

<sup>14</sup> Tamtéž s. 35 a 52.

<sup>15</sup> Tamtéž, s. 35 – 36 a 52.

<sup>16</sup> Tamtéž, s. 52.

<sup>17</sup> Tamtéž, s. 53.

### 1.2.2 Současnost

Nejvýznamnější části toho samého pohoří – Šumavy nacházející se na českém území a Bavorského lesa nacházejícím se na německém území – jsou dnes pod ochranou jako národní parky. Se společnou rozlohou více než 900 km<sup>2</sup> vytvářejí jeden z největších a nejproslulejších „bilaterálních“ národních parků v Evropě.<sup>18</sup>

NP Bavorský les se rozkládá na 24 250 ha, tedy v porovnání s českou stranou je přibližně třikrát menší než NP Šumava. Ale podobně jako šumavský národní park, jak už jeho název napovídá, je z velké části pokryt lesy. Ty zauímají v prostoru národního parku 98 % jeho území a jsou v závislosti na nižší či vyšší poloze tvořeny buď pouze smrky, anebo smíšenými smrko-jedlovo-bukovými lesy.<sup>19</sup>

V NP Bavorský les se nachází více než 30 druhů savců. Ty nejvzácnější z nich, jako jsou např. vlk, medvěd hnědý, rys, zubr nebo tetřev, můžeme nalézt v oboře o rozloze 200 ha nacházející se v jižní části parku.<sup>20</sup>

## 2 KATEGORIZACE MEZINÁRODNÍ UNIE OCHRANY PŘÍRODY (IUCN) VE VZTAHU K NÁRODNÍM PARKŮM

### 2.1 MEZINÁRODNÍ UNIE OCHRANY PŘÍRODY (IUCN)

Mezinárodní unie ochrany přírody, známá pod zkratkou IUCN pocházející z jejího anglického názvu International Union for Conservation of Nature, je členská unie unikátně složená z vládních i nevládních organizací. Od roku 1948, kdy byla založena, se vyvinula v největší a nejrozdílnější ekologickou síť na světě a využívá zkušenosti, zdroje a dosah svých 1 300 členských organizací a některých z 16 000 expertů. Ti jsou rozděleni do šesti následujících komisí: přežití druhů, právo životního prostředí, chráněná území, sociální a hospodářská politika, management ekosystémů a vzdělávání a komunikace.<sup>21</sup>

IUCN je považována za světovou autoritu v oblasti zjišťování stavu přírodního prostředí a opatření nutných k jeho ochraně. Je předním poskytovatelem dat o ochraně přírody, hodnocení a analýz. Její široká škála členů umožňuje IUCN naplnit roli inkubátoru a důvěryhodného uložitelé osvědčených postupů, nástrojů a mezinárodních standardů.<sup>22</sup>

<sup>18</sup> ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P., 2003, s. 349.

<sup>19</sup> Tamtéž.

<sup>20</sup> SANETŘÍK, M., 2004, s. 65.

<sup>21</sup> IUCN, International Union for Conservation of Nature. *The Union* [online]. iucn.org, 2016 [cit. 8. srpna 2016].

Dostupné na: < <http://www.iucn.org/secretariat/about/union> >

<sup>22</sup> Tamtéž.

IUCN poskytuje neutrální půdu, na které mohou rozmanité zainteresované strany včetně vlád, nevládních organizací, vědců, podniků, místních komunit či organizací domorodého obyvatelstva pracovat společně, aby vypracovali a zrealizovali řešení ekologických problémů a dosáhli udržitelného rozvoje.<sup>23</sup>

Díky práci s mnoha partnery a příznivci realizuje IUCN velké a rozmanité portfolio ochrannářských projektů po celém světě. Kombinací nejnovějších vědeckých poznatků s tradiční znalostí místních komunit pracují tyto projekty na odvrácení ztráty stanovišť, na obnově ekosystémů a na zlepšení duševní pohody lidí.<sup>24</sup>

## 2.2 KATEGORIZACE IUCN

Od založení prvního Yellowstoneského národního parku v roce 1872 vzniklo mnoho národních parků v Evropě i po celém světě. První americký národní park byl vyhlášen spíše pro potěšení Američanů a pro jeho užívání k rekreačním účelům od samého začátku. Zatímco americké národní parky byly typické co nejméně obydlenými rozlehlými oblastmi bez zonace, s takřka neomezeným přístupem návštěvníků, evropské pojetí upřednostňovalo menší území, ve kterém je návštěvnost usměrňována a u kterého je zpravidla nejvýznamnějším důvodem ochrany živá složka ekosystémů.<sup>25</sup>

Z důvodu absence jednotného chápání národních parků a jiných kategorií chráněných území navrhla IUCN na druhém světovém kongresu národních parků podmínky, které by státy musely splnit, aby bylo jejich chráněné území zařazeno do kategorie národních parků. Tyto podmínky byly však tak přísné, že bylo nemožné, aby je splnila jakákoliv z evropských zemí, poznamenaných hustým osídlením a výrazně pozměněnou krajinou. Vzhledem k nesouhlasu mnoha evropských zemí IUCN nakonec své „severoamerické“ pojetí národního parku neprosadila.<sup>26</sup>

Teprve v roce 1994, po více než patnácti letech diskuzí, přijala IUCN zásady kategorizace chráněných území, které se zakládaly na správě (managementu) těchto území. Tyto zásady měly poskytnout přijatelné a co nejobektivnější srovnání mezi jednotlivými státy a různými částmi světa. Na základě převládající metody péče o krajinu v daném chráněném území rozdělila IUCN chráněná území do šesti kategorií. V následující tabulce jsou uvedena chráněná území rozdělena do jednotlivých kategorií, jejich počet a % z celkového počtu ve světě a v Evropě ke dni 15. 3. 2013.<sup>27</sup>

---

<sup>23</sup> Tamtéž.

<sup>24</sup> Tamtéž.

<sup>25</sup> PELC, František a PLESNÍK, Jan. Národní parky ve světě: různá podoba, ale stejný cíl. *Ochrana přírody*, 2013, roč. 2013, č. 2, s. 32 – 33.

<sup>26</sup> Tamtéž, s. 33.

<sup>27</sup> Tamtéž.

Kategorie IUCN	Svět	Evropa	cíl ochrany
Ia přísná přírodní rezervace	9 012 (7,7)	4 184 (5,9)	ochrana v zájmu vědy
Ib území divoké přírody	3 013 (2,6)	1 348 (1,9)	ochrana divočiny
II národní park	4 807 (4,2)	440 (0,6)	ochrana ekosystémů a rekreace
III přírodní památka nebo prvek	20 988 (18,0)	15 759 (22,2)	ochrana specifických přírodních jevů
IV území pro péči o stanoviště/druhy	47 807 (41,0)	36 058 (50,8)	ochrana zásahy člověka
V chráněná krajina/mořská oblast	25 863 (22,2)	11 969 (16,9)	ochrana krajiny a mořského prostředí a rekreace
VI chráněné území s udržitelným využíváním zdrojů	4 965 (4,3)	1 224 (1,7)	udržitelné využívání přírodních ekosystémů
<b>Celkem</b>	<b>116 535 (100,0)</b>	<b>70 982 (100,00)</b>	

### 2.3 NÁRODNÍ PARK – KATEGORIE II

Pořadové číslo, které je jednotlivým kategoriím přiřazeno, však není odrazem jejich důležitosti. Všechny kategorie jsou významné pro udržitelný rozvoj a ochranu přírody. IUCN proto státům radí, aby před samotným zařazením území do určité kategorie vytvořily komplex chráněných území splňující jejich vlastní cíle ochrany, a až poté jim přiřadily kategorii.<sup>28</sup> Toto území by rovněž mělo nejprve splňovat požadavky definice chráněného území stanovené IUCN.<sup>29</sup> Dle

<sup>28</sup> Tamtéž, s. 34.

<sup>29</sup> IUCN, International Union for Conservation of Nature. *Zásady pro používání managementových kategorií chráněných území*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s ÚPOL, NP České Švýcarsko, NP Krkonoše, NP Podyjí a NP Šumava, 2013, s. 8.

IUCN je chráněným územím „jasně definovaný geografický prostor, který je uznán, specializovaný a o který se pečuje – prostřednictvím právních nebo jiných účinných prostředků – tak, aby dlouhodobě zajišťoval ochranu (uchování) přírody spolu se souvisejícími ekosystémovými službami a kulturními hodnotami.“<sup>30</sup> Teprve pokud dané území splňuje podmínky této definice, můžeme zvolit kategorii, do které tuto oblast zařadíme.<sup>31</sup>

Národní park spadající do druhé kategorie definuje IUCN pak jako: „rozsáhlá přírodní nebo přírodě blízká území, určená k ochraně velkoplošně probíhajících ekologických procesů spolu s množstvím druhů a ekosystémů pro dané území charakteristických, která zároveň dávají možnost pro realizaci duchovních, vědeckých, výchovných, rekreačních a návštěvních cílů, environmentálně a kulturně slučitelných s cíli ochrany území.“<sup>32</sup> Základními charakteristikami této kategorie jsou tedy zaměření se na udržování celého ekosystému (nejen jednotlivých prvků), kdy se jedná o rozsáhlejší území, dále podpora turistiky se zpravidla omezeným či kontrolovaným přístupem do určitých vybraných oblastí, bez možnosti využívání zdejších přírodních zdrojů (až na určité výjimky), a nakonec „přírodní“ stav dané lokality nebo alespoň potenciál pro jeho obnovu.<sup>33</sup>

Přestože jsou však národní parky zakládány už více než 140 let po celém světě, pouze 4,2 % ze všech chráněných území na světě a 0,6 % ze všech chráněných území v Evropě, jimž jejich správci přiřadili některou z kategorií IUCN, bylo v březnovém hodnocení roku 2013 označeno jako kategorie II – národní park. Kategorie IUCN však nemůžeme považovat za hodnocení zdařilé ochrany přírody na určitém území.<sup>34</sup> Celý systém kategorizace stojí totiž na principu, že základem kategorizace je hlavní záměr managementu území, zařazení do kategorie tak neodráží faktickou efektivitu managementu. Dalším principy jsou pak mezinárodní povaha systému kategorií, od nichž se národní názvy chráněných oblastí mohou lišit, význam všech kategorií a vyjadřování systému gradace rozsahu zásahu člověka.<sup>35</sup>

## 2.4 PRÁVNÍ VÝZNAM KATEGORIZACE IUCN A JEJÍ ZÁVAZNOST

Managementová kategorizace chráněných území IUCN je celosvětově uznávaným a i přes oprávněnou kritiku nejužívanějším mezinárodním standardem sloužícím ke klasifikaci chráněných území.<sup>36</sup> Přesto tento přístup, který IUCN pro kategorizaci zvolila, nemá právní zakotvení v žádné z mezinárodních úmluv na ochranu přírody a jeho používání jednotlivými státy tak zůstává zcela

---

<sup>30</sup> Tamtéž.

<sup>31</sup> Tamtéž.

<sup>32</sup> Tamtéž, s. 16.

<sup>33</sup> Tamtéž, s. 16 – 17.

<sup>34</sup> PELC, F., PLESNÍK, J., 2013, s. 34.

<sup>35</sup> IUCN, *Zásady pro používání managementových kategorií chráněných území*, 2013, s. 4.

<sup>36</sup> HOŠEK, Michael. Kdy je národní park národním parkem? Světová kategorizace chráněných území v tuzemské praxi. *Ochrana přírody*, 2013, roč. 2013, č. 2, s. 25 a PELC, F., PLESNÍK, J., 2013, s. 33.

dobrovolné.<sup>37</sup> Cílem kategorizace tak není nahrazovat či pozměňovat národní kategorie, ale pouze připojit k jednotlivým oblastem informací, ve které managementové kategorii IUCN se nalézá.<sup>38</sup>

Některým státům však tato kategorizace připadala natolik rozumná, že ji zařadily v úplně nebo jen v částečně pozměněné formě do své legislativy. Rovněž Úmluva o biologické rozmanitosti vyzvala své smluvní strany, vlády i mezinárodní organizace k aplikaci těchto kategorií.<sup>39</sup> Je možné tedy shrnout, že ačkoliv kategorizace IUCN právně závazná není, může ovlivňovat tvorbu práva v jednotlivých státech a rovněž sloužit jako vodítko při aplikaci a interpretaci práva.

### **3 MEZINÁRODNÍ PRÁVO A JEHO DOPAD NA OCHRANU LESŮ V NÁRODNÍM PARKU ŠUMAVA A NÁRODNÍM PARKU BAVORSKÝ LES**

---

Přestože dle čl. 38 odst. 1 Statutu Mezinárodního soudního dvora OSN jsou pramenem práva životního prostředí také mezinárodní obyčej, obecné zásady právní a soudní rozhodnutí a učení nejkvalifikovanějších znalců veřejného práva různých národů<sup>40</sup>, nejdůležitějším pramenem v této oblasti stále zůstávají mezinárodní smlouvy.

Ochrana přírody v NP Šumava je vykonávána skrze Správu NP a CHKO Šumava a Ministerstvo životního prostředí. Ochrana zdejšího území je vázána právními předpisy České republiky, je ale rovněž vázána na mezinárodní organizace a různé programy, kterých se Česká republika účastní, a které ratifikovala.<sup>41</sup>

Jedním z hlavních účelů naplňování kritérií mezinárodních smluv a dohod, ale také účasti České republiky ve výše zmíněných programech, jsou snahy o vysoké mezinárodní uznání národního parku, příp. České republiky na mezinárodní úrovni ochrany přírody. Jako příklady těchto snah lze uvést např. přeshraniční bilaterální „Twin-park“ – NP Šumava/ NP Bavorský les, který je součástí evropské soustavy s názvem Natura 2000, snahy o naplnění kritérií IUCN pro

---

<sup>37</sup> PELC, F., PLESNÍK, J., 2013, s. 33.

<sup>38</sup> HOŠEK, M., 2013, s. 27.

<sup>39</sup> PELC, F., PLESNÍK, J., 2013, s. 33.

<sup>40</sup> Vyhláška č. 30/1947 Sb., vyhláška ministra zahraničních věcí o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, ve znění pozdějších předpisů

<sup>41</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA, PAVLÍČKO, A., PÁLKA, M. *Mezinárodní spolupráce. Mezinárodní účast Šumavy* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2016 [cit. 19. září 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1026/sekce/mezinardni-spoluprace/>>.



kategorii II – národní park nebo ocenění od mezinárodních institucí jako jsou např. IUCN nebo EUROPARC<sup>42, 43</sup>.

Rovněž NP Bavorský les získal díky dodržování mezinárodních standardů řadu ocenění v mezinárodní oblasti. Na základě těchto snah jsou např. na minimálně 75 % chráněného území zajišťovány managementové cíle, jejichž hlavním úkolem je zabezpečení nerušeného vývoje přírody.<sup>44</sup> V následujících řádcích tedy uvedu nejvýznamnější mezinárodní úmluvy, dohody, ale i právně nezávazná, avšak důležitá memoranda, dopadající na právní ochranu lesů v NP Šumava a NP Bavorský les, a na závěr také jeden program, jehož se NP Šumava účastní.

### 3.1 MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

#### 3.1.1 Bonnská úmluva

Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů označovaná také jako Bonnská úmluva byla přijata dne 23. června 1979 v Bonnu.<sup>45</sup> Hlavním cílem úmluvy je zabezpečení ochrany stěhovavých druhů a jejich stanovišť. Tohoto cíle se úmluva snaží dosáhnout zajištěním přísné ochrany kriticky ohrožených druhů, podporou uzavírání dohod a memorand mezi areálovými státy<sup>46</sup>, zabezpečující ochranu konkrétního druhu či skupiny druhů a podporou společných výzkumných projektů, týkajících se stěhovavých druhů. Neoddělitelnou součástí této úmluvy jsou také dvě přílohy, které vyjmenovávají seznam živočišných druhů, na které se úmluva aplikuje.<sup>47</sup>

Příloha I stanovuje stěhovavé druhy, jež jsou ohroženy v celém areálu svého rozšíření nebo na jeho významné části.<sup>48</sup> Čl. 2 odst. 3 písm. b) úmluvy pak zavazuje smluvní strany, na jejichž území zasahuje areál těchto druhů, usilovat o zajištění bezprostřední ochrany stěhovavým druhům zahrnutým v příloze I a čl. 3 odst. 4 písm. a) stranám, které jsou areálovými státy některého

---

<sup>42</sup> Pozn. EUROPARC Federation je nevládní organizace, která reprezentuje evropská chráněná území v 39 zemích, podílí se na ochraně jedinečné divoké přírody, ekosystémů a krajiny a rovněž uděluje těmto chráněným územím diplomy. SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Přehled souvisejících programů a spolupracujících organizací* [online]. npsumava.cz, 2008 – 1016 [cit. 19. září 2016]. Dostupné na

<<http://www.npsumava.cz/cz/1574/sekce/programy-a-organizace/>>.

<sup>43</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA, PAVLÍČKO, A., PÁLKA, M., *Mezinárodní spolupráce. Mezinárodní účast Šumavy, 2008-2016*.

<sup>44</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Schutzzweck* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/nationalpark/zielsetzung/index.htm>>

<sup>45</sup> Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 127/1994 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (dále jen Bonnská úmluva)

<sup>46</sup> Pozn. Dle čl. 1 odst. 1 písm. f) Bonnské úmluvy se „areálem“ rozumí všechny suchozemské či vodní plochy, které stěhovavý druh obývá, v nichž se dočasně zdržuje, které překračuje či přelétá v kterékoli době na své normální migrační cestě. A dle čl. 1. odst. 1. písm. h) Bonnské úmluvy se za „areálový stát“ ve vztahu k určitému stěhovavému druhu označuje jakýkoli stát, který vykonává jurisdikci nad kteroukoli částí areálu stěhovavého druhu, nebo stát, pod jehož vlajkou plující lodí se zabývá lovem tohoto stěhovavého druhu mimo hranice státní jurisdikce. Bonnská úmluva

<sup>47</sup> MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)* [online]. mzp.cz, 2008 – 2015 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/bonnska\\_umluva](http://www.mzp.cz/cz/bonnska_umluva)>.

<sup>48</sup> Tamtéž.

stěhovavého druhu uvedeného v příloze I, dále ukládá povinnost zachovat, a tam, kde je to vhodné a proveditelné, obnovit stanoviště druhu, která jsou důležitá pro to, aby se odstranilo nebezpečí vyhynutí tohoto druhu.<sup>49</sup>

Příloha II pak určuje druhy, pro něž předpokládá uzavírání mezinárodních dohod, které mají zajistit péči o sít' stanovišť vhodně uzpůsobeným vzhledem k tahovým trasám. Pro záchranu vybraných druhů stěhovavých živočichů zavádí Bonnská úmluva také tzv. Memoranda porozumění, které jsou však slabším nástrojem než výše zmíněné dohody.<sup>50</sup>

Česká republika je stranou úmluvy od roku 1994, Německo již od roku 1984 a oba státy se účastní některých dohod a memorand.<sup>51</sup> Významné pro oba státy jsou např. Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (EUROBATS), Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA) nebo Memorandum o ochraně stěhovavých dravců a sov Afriky a Euroasie.<sup>52</sup>

### 3.1.2 Bernská úmluva

Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť někdy též nazývána jako Bernská úmluva byla dne 19. září 1979 sjednána ve švýcarském Bernu. K 1. 1. 2010 platí úmluva pro 50 smluvních stran z evropského i afrického kontinentu. Smluvní stranou je rovněž Evropské společenství.<sup>53</sup> Nicméně vzhledem k tomu, že obsah této úmluvy přejímají důležité směrnice Evropského společenství týkající se ochrany přírody, a to zejm. směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a 92/43 EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin<sup>54</sup>, význam této směrnice pro Českou republiku a Německo, které jsou členskými státy Evropské unie, velmi poklesl.

### 3.1.3 Úmluva z Florencie

Evropská úmluva o krajině, někdy také známá jako úmluva z Florencie, vznikla dne 20. 10. 2000 ve Florencii na půdě Rady Evropy s cílem podpořit ochranu, správu a plánování krajiny a

---

<sup>49</sup> Bonnská úmluva

<sup>50</sup> MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)*, 2008 – 2015.

<sup>51</sup> UNEP/CMS SECRETARIAT. *Parties and Range states* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/parties-range-states>>.

<sup>52</sup> UNEP/CMS SECRETARIAT. *Czech Republic* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/country/czech-republic>> a UNEP/CMS SECRETARIAT. *Germany* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/country/germany>>.

<sup>53</sup> INFORMAČNÍ SYSTÉM ÚMLUVY O BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI. *Bernská úmluva* [online]. chm.nature.cz, 2016 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <<http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>>.

<sup>54</sup> MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť* [online]. mzp.cz, 2006 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/\\$file/Bernska%20umluva.pdf](http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/$file/Bernska%20umluva.pdf)>.

organizovat evropskou spolupráci v této oblasti, jak stanovuje čl. 3 této úmluvy.<sup>55</sup> „Krajinou“ je myšlena krajina přírodní, nenarušená, ale i venkovní, městská či industriální krajina narušená.<sup>56</sup>

Jedním z nejdůležitějších úkolů, které z úmluvy vyplývají, je provedení vymezení a hodnocení krajin a v důsledku toho i zlepšení úrovně znalosti svých krajin. Úmluva se také věnuje zvyšování povědomí občanské společnosti o hodnotě krajiny, a dále evropské spolupráci, vzájemné pomoci a výměně informací, jakož i přeshraniční spolupráci na místní a regionální úrovni.<sup>57</sup>

Česká republika se úmluvy účastní od roku 2002, kdy ji podepsala, v platnost pro ni vzešla ale až v roce 2004. Německo zatím úmluvu nepodepsalo.<sup>58</sup>

### 3.1.4 Úmluva z Ria

Úmluva o biologické rozmanitosti, někdy též označovaná jako Úmluva z Ria, Úmluva o biodiverzitě či zkratkou CBD (Convention on Biological Diversity), byla uzavřena dne 5. června 1992 na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v brazilském Rio de Janeiru a řadí se k nejvýznamnějším úmluvám v oblasti mezinárodního práva týkající se životního prostředí.<sup>59</sup> V současné době má tato úmluva 196 smluvních stran, včetně České republiky a Německa od roku 1994.<sup>60</sup>

Cíli této úmluvy jsou dle čl. 1 ochrana biodiverzity<sup>61</sup>, trvale udržitelný způsob využívání jejích složek a spravedlivé a rovnocenné rozdělení přínosů, plynoucích z využívání genetických zdrojů. Úmluva obsahuje celou řadu opatření směřujících k uskutečnění těchto cílů, k NP Šumava a Bavorský les se však vztahuje nejvíce čl. 8, který smluvním stranám ukládá povinnost vytvořit systém chráněných území nebo území, kde je třeba přijmout zvláštní opatření k ochraně biologické rozmanitosti. V souvislosti se správou chráněných území čl. 8 vyjmenovává i další povinnosti, jako jsou např. vypracování zásad pro výběr, zřízení a péči o chráněná území tam, kde je to nezbytné, podpora ochrany ekosystémů a přírodních stanovišť, rehabilitace a obnovování poškozených ekosystémů a podpora záchrany ohrožených druhů nebo vytvoření či udržování nezbytných

<sup>55</sup> Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 13/2005 Sb. m. s., o sjednání Evropské úmluvy o krajině

<sup>56</sup> MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Evropská úmluva o krajině* [online]. mzp.cz, 2008 – 2015 [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/evropska\\_umluva\\_o\\_krajine\\_smlouva](http://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva)>.

<sup>57</sup> Tamtéž.

<sup>58</sup> COUNCIL OF EUROPE. Full list, Chart of signatures and ratifications of Treaty 176 [online]. coe.int, 2016 [cit. 6. října 2016]. Dostupné na <[http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures?p\\_auth=L5wYaoNl](http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures?p_auth=L5wYaoNl)>.

<sup>59</sup> INFORMAČNÍ SYSTÉM ÚMLUVY O BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI. *Úmluva o biologické rozmanitosti* [online]. chm.nature.cz, 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>>.

<sup>60</sup> CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY. *List of Parties* [online]. cbd.int, [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<https://www.cbd.int/information/parties.shtml>>.

<sup>61</sup> Pozn. Biodiverzita je definovaná v čl. 2 Úmluvy o biologické rozmanitosti jako variabilita všech žijících organismů včetně mezi jiným, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje různorodost v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

právních norem anebo jiných regulačních opatření na ochranu ohrožených druhů a populací. Všechny tyto závazky vyjmenované v čl. 8 jsou však státy povinné splnit pouze pokud to pro ně bude možné a vhodné<sup>62</sup>, z čehož vyplývá, že Úmluva ponechává jednotlivým státům do velké míry prostor pro uvážení, zda a jakým způsobem úkoly stanovené čl. 8 uskuteční.

### 3.1.5 Ramsarská úmluva o mokřadech

Ramsarská úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva byla uzavřena dne 2. února 1971 v Ramsaru (Írán).<sup>63</sup> Zatímco Německo je smluvní stranou této úmluvy již od roku 1976<sup>64</sup>, Česká republika (tehdy ještě jako Česká a Slovenská Federativní Republika) se jí stala až roku 1990.<sup>65</sup> V dnešní době má úmluva již 169 smluvních stran z celého světa<sup>66</sup>, můžeme ji tak zařadit mezi nejzdařilejší úmluvy týkající se ochrany přírody.

Hlavním cílem úmluvy je ochrana mokřadů, především pak snaha o zamezení zasahování do mokřadů a zabránění tak jejich ztrátě, včetně ochrany ptactva vázaného na mokřady. Státy jsou pak povinny dle čl. 1 odst. 1 určit vhodné mokřady na svém území k zařazení do Seznamu mezinárodně významných mokřadů (dále jen seznam) s jasně vymezenými a popsány hranicemi, přičemž každá smluvní strana musí dle č. 1 odst. 4 takto určit nejméně jeden mokřad na svém území.<sup>67</sup>

Česká republika má v současné době 14 míst označených jako mokřady mezinárodního významu (zařazené do seznamu) s celkovou plochou 60 207 ha, z čehož 6 371 ha se nachází právě v NP Šumava.<sup>68</sup> V NP Šumava patří mokřady a rašeliniště k nejlépe zachovaným a nejvýznamnějším přírodním biotopům, přestože i ony byly v minulosti ve značné míře ovlivněny, především odvodněním. Právě proto ale patří zastavení odvodňování rašelinišť a jejich velmi přísná ochrana k nejdůležitějším úkolům, které Správa NP plní už od roku 1999 v rámci Programu revitalizace šumavských mokřadů a rašelinišť.<sup>69</sup>

---

<sup>62</sup> Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

<sup>63</sup> Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 396/1990 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva a o Protokolu o její změně (dále jen Úmluva o mokřadech)

<sup>64</sup> THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Contracting Parties to the Ramsar Convention* [online]. ramsar.org, 5. září. 2015 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <[http://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/annotated\\_contracting\\_parties\\_list\\_e.pdf](http://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/annotated_contracting_parties_list_e.pdf)>.

<sup>65</sup> Úmluva o mokřadech

<sup>66</sup> THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT, *Contracting Parties to the Ramsar Convention*, 2015.

<sup>67</sup> Úmluva o mokřadech

<sup>68</sup> THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Czech Republic* [online]. ramsar.org, 2014 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.ramsar.org/wetland/czech-republic>>.

<sup>69</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Vodní ekosystémy. Mokřady* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/5832/568/clanek/>>.

Oproti tomu má Německo sice v 34 míst zařazených do seznamu jako mokřady mezinárodního významu s celkovou plochou 868 226 ha, žádný z nich se však nenachází v NP Bavorský les.<sup>70</sup>

### 3.1.6 Aarhuská úmluva

Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, známá také jako Aarhuská úmluva, byla sjednána dne 25. června 1998 v dánském Aarhusu na čtvrté ministerské konferenci Evropské Hospodářské komise OSN „Životní prostředí pro Evropu“. Aarhuská úmluva je považována za přelomový dokument své doby – je popisována jako kvalitativní předěl v komunikaci mezi státní správou a občany, jako nástroj k prohloubení demokracie a k prosazení lidských práv a svobod.<sup>71</sup>

Hlavním cílem úmluvy je dle čl. 1 přispět k ochraně práva každého příslušníka současné i budoucí generace na život v prostředí příznivém pro jeho zdraví a životní pohodu. Z tohoto důvodu je každá smluvní strana povinna zaručit právo na přístup k environmentálním informacím, podíl veřejnosti na rozhodování o otázkách životního prostředí a přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.<sup>72</sup>

Stranami této úmluvy jsou od roku 1998, kdy ji podepsaly, jak Česká republika, tak Německo. K ratifikaci obou států však došlo mnohem později, u České republiky v roce 2004, v případě Německa až v roce 2007.<sup>73</sup>

## 3.2 DVOUSTRANNÉ MEZINÁRODNÍ VZTAHY

### 3.2.1 Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les z roku 1999 a Dodatek z roku 2005

Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a Bavorský les bylo uzavřeno dne 31. 8. 1999 v Železně Rudě. Obě správy národních parků tímto vyjádřily, že považují spolupráci mezi sebou za nezbytný a trvalý předpoklad k naplňování poslání národních parků. Mezi základní prvky této spolupráce patří například ustanovení společného grémia, včetně pravidelného vyhodnocování společných aktivit, pravidelný kontakt vedení správ, vytvoření

<sup>70</sup> THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Germany* [online]. ramsar.org, 2014 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.ramsar.org/wetland/germany>>.

<sup>71</sup> MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí* [online]. mzp.cz, 2008-2015 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/umluva\\_pristup\\_informace](http://www.mzp.cz/cz/umluva_pristup_informace)>.

<sup>72</sup> Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 124/2004 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (dále jen Aarhuská úmluva)

<sup>73</sup> UNITED NATIONS TREATY COLLECTION. *Chapter XXVII environment – 13. Convention on Acces to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters – Aarhus, Denmark, 25 June 1998* [online]. treaties.un.org, 6. října. 2016 [cit. 6. října 2016]. Dostupné na <[https://treaties.un.org/Pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtdsg\\_no=XXVII-13&chapter=27&lang=en](https://treaties.un.org/Pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtdsg_no=XXVII-13&chapter=27&lang=en)>.

společných pracovních skupin pro jednotlivé okruhy činností či vytvoření programu „Vzájemná výměna personálu“.<sup>74</sup>

V roce 2005 byl dále přijat Dodatek k tomuto memorandu, ve kterém se mimo jiné obě strany zavázaly respektovat a postupně naplňovat cílová zadání kritérií IUCN pro národní parky. Obě strany se rovněž shodly na základním poslání národních parků, jímž je ochrana nerušeného průběhu přírodních procesů, a v důsledku toho si i stanovily společný cíl, jímž bylo zajištění tohoto nerušeného průběhu na české straně na 30 % plochy národního parku do roku 2010 a na německé straně trvalým postupným rozšiřování přírodní zóny až 75 % národního parku.<sup>75</sup>

### **3.2.2 Memorandum o nových stezkách z roku 2009**

Memorandum bavorského Ministerstva životního prostředí a zdraví a českého Ministerstva životního prostředí o nových stezkách ve společném jádrovém území NP Bavorský les a Šumava bylo sjednáno na jednání, které proběhlo 20. 3. 2009 v Haus zur Wildnis u Ludwigsthal. Memorandum vzniklo na základě výše uvedeného memoranda o vzájemné spolupráci z roku 1999, odborných podkladů a vyjádření odborníků k oblastem Natura 2000 a doporučením a závazkům Rady Evropy. Základním cílem tohoto memoranda je upravení turistických stezek v NP Šumava a Bavorský les po přístupu do schengenského prostoru.

### **3.2.3 Memorandum o managementu kůrovce z roku 2010**

Memorandum uzavřená mezi správami NP Šumava a Bavorský les upravující management lesních ekosystémů ve vztahu ke kůrovci na společné hranici NP Šumava a Bavorský les s výhledem do roku 2020 byla uzavřena v květnu 2010. Cílem této dohody je především zajištění vzájemné informovanosti o plánovaných nebo přijatých managementových opatřeních týkajících se kůrovce v rámci vymezeného území (především oblast oboustranně společné hranice o šíři cca 1 km do území příslušného národního parku). Dohoda má také sloužit jako podklad pro harmonizaci managementu lesních ekosystémů týkajících se kůrovce v oblasti podél společné hranice.<sup>76</sup>

### **3.2.4 Projekt „Divoké srdce Evropy“**

Projekt s názvem „Divoké srdce Evropy“ vznikl v roce 2008<sup>77</sup> s cílem sjednotit management NP Šumava a Bavorský les a zachovat tak přírodní hodnoty jedinečného území a zároveň poskytnout lidem možnost se s tímto jevem seznámit pomocí exkurzí vedených vyškolenými

---

<sup>74</sup> Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava (CZ) a Bavorský les (D) ze dne 31. 8. 1999

<sup>75</sup> Dodatek k Memorandu o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava (CZ) a Bayerischer Wald (D) ze dne 31. 8. 1999

<sup>76</sup> Dohoda upravující management lesních ekosystémů ve vztahu ke kůrovci na společné hranici Národních parků Šumava a Bavorský les s výhledem do roku 2020 z května 2010

<sup>77</sup> KŘENOVÁ, Zdenka, VALENTA, Michal, KIENER, Hans. *Úspěšná spolupráce národních parků Šumava a Bavorský les* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 16. prosince 2008 [cit. 8. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/mezinarodni-ochrana-prirody/uspesna-spoluprace-narodnich-parku-sumava-a-bavorsky-les/>>.

průvodci ve smyslu hesla „Poznat a neublížit“.<sup>78</sup> V rámci tohoto projektu tak vzniklo společné jádrové území o rozloze více než 10 000 ha nacházející se v oblasti nejcennějších šumavských rašeliníšť, na kterém je umožněna nerušená existence přírody bez přímého ovlivňování člověkem.<sup>79</sup>

### 3.3 DALŠÍ MEZINÁRODNÍ VZTAHY

#### 3.3.1 Program Člověk a biosféra (MAB)

Roku 1970 došlo v rámci generální konference UNESCO k vyhlášení programu s názvem Člověk a biosféra, známého také pod zkratkou MaB dle svého anglického názvu Man and the Biosphere. Jedním z nejdůležitějších projektů UNESCO v tomto programu bylo zavedení biosférických rezervací – koordinovanou sít' míst po celém světě, které představují nejvýznamnější ekosystémy planety. Hlavním cílem biosférických rezervací by pak měla být ochrana genetických zdrojů a jejich sledování včetně jejich výzkumu.<sup>80</sup>

Česká republika má na svém území nahlášených 6 biosférických rezervací, NP Šumava je biosférickou rezervací od roku 1990. Německo jich má celkem 15, avšak NP Bavorský les, který byl biologickou rezervací od roku 1981, již mezi ně nepatří, protože byl v roce 2007 tento jeho status zrušen.<sup>81</sup>

#### 3.3.2 Natura 2000

Natura 2000 je struktura chráněných oblastí evropského významu, jež zahrnuje nejvýznamnější přírodní stanoviště a význačné druhy rostlin a zvířat. Vyhlášení Ptačí oblasti Šumava i Evropsky významné lokality Šumava v rámci soustavy Natura 2000 souvisí s členstvím České republiky v Evropské unii<sup>82</sup>, proto se jí budu více věnovat v následující kapitole.

## 4 PRÁVO EU A JEHO DOPAD NA OCHRANU LESŮ V NÁRODNÍM PARKU ŠUMAVA A V NÁRODNÍM PARKU BAVORSKÝ LES

Právo Evropské unie má dnes velký vliv na povahu norem vnitrostátního práva členských států upravujících problematiku životního prostředí. Základní normy pro oblast unijního práva

<sup>78</sup> SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES. *Společné jádrové území Národních parků Šumava a Bavorský les Divoké srdce Evropy* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2009 [cit. 13. října. 2016]. Dostupné na <[http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/doc/wir/rechtliche\\_grundlagen/memorandum\\_richtlinien\\_internet.pdf](http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/doc/wir/rechtliche_grundlagen/memorandum_richtlinien_internet.pdf)>. a KŘENOVÁ, Z., VALENTA, M., KIENER, H., *Úspěšná spolupráce národních parků Šumava a Bavorský les*, 2008.

<sup>79</sup> KŘENOVÁ, Z., VALENTA, M., KIENER, H., *Úspěšná spolupráce národních parků Šumava a Bavorský les*, 2008.

<sup>80</sup> REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA ŠUMAVA O. P. S. *Program Člověk a Biosféra (MAB)* [online]. br-sumava.cz, 2012 [cit. 11. října 2016]. Dostupné na <<http://www.br-sumava.cz/program-clovek-a-biosfera-mab/>>.

<sup>81</sup> UNESCO. *Europe & North America: 302 biosphere reserves in 36 countries* [online]. unesco.org, duben 2016 [cit. 11. října 2016]. Dostupné na <<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/>>.

<sup>82</sup> NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Natura 2000* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2016 [cit. 13. října. 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1310/sekce/natura-2000/>>.

životního prostředí nalezneme v právu primárním, a to zejména v čl. 11, 13, 36 a v čl. 191 - 193 Smlouvy o fungování EU. Čl. 11 upravuje princip integrace, podle něhož musí být požadavky na ochranu životního prostředí zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností Evropské unie, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje. Čl. 13 výslovně uvádí, že Evropská unie i členské státy při stanovování a provádění politik Evropské unie v oblasti zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňují plně požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí. Čl. 36 upravuje možnost omezení a zákazů dovozu, vývozu nebo tranzitu, jsou-li odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Hlava XX upravuje v čl. 191 – 193 politiku Evropské unie v oblasti životního prostředí, v rámci níž uvádí i základní principy mezi kterými jsou např. princip předběžné opatrnosti, princip prevence, princip „znečišťovatel platí“ nebo princip odvracení ohrožení životního prostředí především u zdroje.<sup>83</sup>

V případě výše uvedeného primárního práva se jedná o právní úpravu obecnou. Zvláštní úpravu nalezneme v aktech sekundárního práva, kterými jsou směrnice, nařízení a jednotlivá rozhodnutí. Tato úprava se netýká všech oblastí životního prostředí, ale zaměřuje se pouze na oblasti, které vyžadují širší nadnárodní spolupráci, bez které by ochrana přírody a biologické rozmanitosti nebyla účinná.<sup>84</sup> Právo Evropské unie sice explicitně neupravuje kategorizaci chráněných území v podobě národních parků, avšak národní parky, které jsou součástí vnitrostátní právní úpravy, mají důležitou roli při uskutečnění celoevropské ekologické soustavy chráněných lokalit známé jako Natura 2000. V rámci této soustavy si každá země stanovila lokality pro ochranu významných přírodních stanovišť a druhů nacházejících se na jejím území. V současnosti je součástí soustavy přes 22 000 lokalit a dohromady pokrývají téměř jednu pětinu evropského kontinentu.<sup>85</sup>

Základ právní úpravy soustavy Natura 2000 tvoří směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (dále jen směrnice o ptácích) a směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen směrnice o stanovištích). Obě směrnice přitom upravují jak územní ochranu jednotlivých stanovišť, na kterou se v souvislosti s národními parky

---

<sup>83</sup> Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. 5. 2008, s. 132 – 134 a STEJSKAL, Vojtěch, ZICHA, Jiří. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2011, s. 5.

<sup>84</sup> STEJSKAL, V., ZICHA, J., MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2011, s. 5.

<sup>85</sup> EUROPEAN COMMISSION. *Natura 2000 – Evropská příroda pro vás*. 1. vydání. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005, s. 12.



zaměřím v této kapitole více, tak ochranu jednotlivých biologických druhů a představují nejrozsáhlejší iniciativu, jež byla kdy podniknuta za účelem ochrany přírody v rámci Evropské unie.<sup>86</sup>

#### 4.1 SMĚRNICE O PTÁCÍCH

Směrnice o ptácích, která byla přijata v roce 1979, chrání veškeré volně žijící ptactvo včetně jeho nejdůležitějších přírodních stanovišť v celé Evropské unii. Cílem směrnice je především zachování nejvýznamnějších stanovišť ohrožených, citlivých nebo vzácných druhů ptáků, ale i stěhovavých ptáků obecně.<sup>87</sup>

Členské státy se dle čl. 2 této směrnice zavazují přijmout nezbytná opatření tak, aby byly populace všech ptačích druhů přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě na evropském území členských států zachovány na úrovni nebo přivedeny na úroveň, která odpovídá zejména ekologickým, kulturním a vědeckým požadavkům. Přitom mají státy brát v úvahu i požadavky rekreace a hospodářské požadavky. Tato opatření se mají dle čl. 3 týkat rovněž ochrany stanovišť pro výše uvedené druhy ptáků a směrnice dále demonstrativně vyjmenovává i jednotlivé příklady opatření, mezi kterými uvádí i zřizování chráněných území, vytváření biotopů a jejich obnovu a udržování a péči o jednotlivá stanoviště v souladu s ekologickými potřebami uvnitř i mimo chráněná území.<sup>88</sup>

Čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice pak věnuje zvláštní pozornost ptačím druhům vyjmenovaným v příloze č. I a pravidelně se vyskytujícím stěhovavým druhům, které v příloze č. I uvedeny nejsou. Tyto druhy musí být předmětem zvláštních opatření, které se týkají ochrany jejich stanovišť<sup>89</sup> (státy vytvářejí tzv. Special Protection Areas, dále jen SPA)<sup>90</sup>, a jejichž hlavním cílem je zajistit rozmnožování těchto druhů v místě jejich rozšíření a tím i jejich přežití. Hlavní pozornost má být pak věnována zejména místům, na nichž se tyto druhy rozmnožují, pelichají, místům zastávek na jejich tahových cestách, jejich zimovištím a dále také mokřadům, a především mokřadům mezinárodního významu.<sup>91</sup>

Členské státy mají tedy povinnost označit nejvhodnější území z hlediska počtu druhů a rozlohy jako SPA a zároveň zabezpečit jejich faktickou ochranu podle principu prevence a předběžné opatrnosti.<sup>92</sup> Dle judikatury se vymezení těchto chráněných území děje pouze na

---

<sup>86</sup> SUNDSETH, Kerstin, CREED, Peter. EVROPSKÁ KOMISE. *Natura 2000 – Ochrana biodiverzity Evropy*. 1. vydání. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2009, s. 15 a EUROPEAN COMMISSION, *Natura 2000 – Evropská příroda pro vás*, 2005 s. 10.

<sup>87</sup> SUNDSETH, K., CREED, P., EVROPSKÁ KOMISE, 2009, s. 9 a násl.

<sup>88</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009, o ochraně volně žijících ptáků. Úř. věst. L 20, 26. 1. 2010, s. 8 a násl.

<sup>89</sup> Tamtéž.

<sup>90</sup> STEJSKAL, V., ZICHA, J., MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2011, s. 5.

<sup>91</sup> Směrnice o ptácích, s. 9 a násl.

<sup>92</sup> STEJSKAL, V., ZICHA, J., MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2011, s. 12.

základě vědeckých, ornitologických kritérií, nikoliv např. dle kritérií ekonomických. Pokud by členský stát dané oblasti vymezil v menším měřítku, než by odpovídalo přiměřenosti jejich ochrany, mohl by tak porušit čl. 4 odst. 1 směrnice.<sup>93</sup>

Dle čl. 4 odst. 4 směrnice mají dále členské státy povinnost přijmout vhodná opatření pro předcházení znečišťování nebo poškozování stanovišť nebo jakýchkoli rušivých zásahů, které by negativním způsobem ovlivňovaly ptáky, jestliže by mohly být významné z hlediska cílů tohoto čl. 4.<sup>94</sup> Ačkoliv mají členské státy určitou míru volného uvážení podle čl. 4 odst. 1 směrnice, týkající se výběru daných oblastí, nemají podle judikatury Evropského soudního dvoru stejný prostor pro uvážení podle čl. 4 odst. 4 směrnice, tedy pravomoc upravit nebo snížit rozsah těchto oblastí, protože sami tyto státy uznaly ve svém prohlášení, že tyto oblasti obsahují nejvhodnější životní podmínky pro druhy stanovené v příloze č. I směrnice. Jako jedinou výjimku zde judikatura uvádí mimořádné důvody, jež musí být v souladu s obecným zájmem, přičemž musí být tento zájem nadřazený obecnému zájmu reprezentovanému ekologickým cílem směrnice. Takovým důvodem tedy nemůže být např. zájem týkající se hospodářství nebo rekreace. Může jím být naopak např. ochrana zdraví, ale i v takovém případě musí být zásah omezen na minimum.<sup>95</sup>

Přestože později došlo k určitým změnám v této oblasti přijetím směrnice o stanovištích (viz následující podkapitola), režim čl. 4 odst. 4 se i nadále aplikuje v případech, kdy určité území není označeno za SPA, přestože by jím dle ornitologických kritérií být mělo.<sup>96</sup>

## 4.2 SMĚRNICE O STANOVIŠTÍCH

Směrnice o stanovištích, která byla přijata v roce 1992, zavedla obdobná opatření jako směrnice o ptácích, avšak dotýká se mnohem většího okruhu vzácných, ohrožených či endemických druhů, včetně asi 450 živočichů a 500 rostlin. Poprvé se zaměřuje také na přibližně 200 vzácných a typických druhů přírodních stanovišť a na jejich samostatnou ochranu.<sup>97</sup>

Hlavním cílem této směrnice je dle jejího čl. 2. odst. 1 ochrana přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na území členských států Evropské unie, a tak přispět k zajištění biologické rozmanitosti. Opatření členských států přijímaná na základě této směrnice

---

<sup>93</sup> Rozsudek ze dne 2. srpna 1993, *Komise v Španělsko*, C-355/90, Sb. rozh. s. I-04221, bod 17,18, 26, 28 - 32.

<sup>94</sup> Směrnice o ptácích, s. 9 a násl.

<sup>95</sup> Rozsudek ze dne 28. února 1991, *Komise v Německo*, C-57/89, Sb. rozh. s. I-00883, bod 20-23.

<sup>96</sup> KLOOTH, Kathrin, LOUIS, Hans Walter. Der rechtliche Status der Europäischen Vogelschutzgebiete und der Gebiete von gemeinschaftlicher Bedeutung. *Natur und Recht*, 2005, roč. 27, č. 7, s. 440 – 441, 438 - 442 a THUM, Randi. Wirksame Unterschutzstellung von Natura-2000-Gebieten. *Natur und Recht*, 2006, roč. 28, č. 11, s. 11/2006, s. 687-693, 690 a násl.

<sup>97</sup> EUROPEAN COMMISSION, *Natura 2000 – Evropská příroda pro vás*, 2005, s. 10.

pak mají za cíl zachovat nebo obnovit přírodní stav z hlediska ochrany těchto živočichů, rostlin a stanovišť.<sup>98</sup>

Směrnice tak vytvořila evropskou ekologickou síť zvláštních oblastí ochrany známou pod názvem Natura 2000. Dle čl. 3 odst. 1 směrnice se tato síť skládá z přírodních stanovišť uvedených v příloze č. I, ze stanovišť druhů uvedených v příloze č. II této směrnice a zahrnuje rovněž zvláště chráněná území označená členskými státy podle směrnice o ptácích (označována jako SPA – viz v předchozí podkapitole).<sup>99</sup> Směrnice také rozlišuje prioritní přírodní stanoviště a prioritní druhy upravené v přílohách č. I a II směrnice, na něž se v určitých případech vztahuje speciální režim.<sup>100</sup>

Čl. 4 směrnice dále popisuje postup jednotlivých států zavázaných touto směrnicí. Příloha č. III směrnice upravuje kritéria, na jejichž základě a rovněž na základě příslušných vědeckých informací navrhne každý členský stát seznam lokalit – tzv. národní seznam, v nichž uvede, jaké původní typy přírodních stanovišť z přílohy č. I a druhy z přílohy č. II směrnice se v těchto lokalitách vyskytují.<sup>101</sup> Tento seznam musí být úplný a obsahovat všechny lokality vybrané dle odborných kritérií, přičemž navržené lokality musí poskytovat geografické pokrytí, které je homogenní a reprezentativní z hlediska každého členského státu a reflektuje tak ekologickou rozmanitost, a v seznamu musí být rovněž dostatečně zastoupeny všechny typy přírodních stanovišť v příloze č. I a všechny typy stanovišť druhů uvedených v příloze č. II směrnice. Rozsah volného uvážení členských států je tedy těmito kritérii dle judikatury Evropského soudního dvoru značně omezen.<sup>102</sup>

Komise pak vypracuje po dohodě s každým členským státem seznam lokalit – tzv. evropský seznam, které jsou významné pro Společenství (označovány jako SCI – Sites of Community Importance), a které vybere ze seznamů členských států, přičemž státy mohou odeprít svůj souhlas s návrhem Komise týkající umístění určité lokality na výše uvedený seznam jen z důvodů týkajících se ochrany životního prostředí.<sup>103</sup> Jakmile je určitá oblast zařazena do seznamu Komise, vztahuje se na ni ustanovení čl. 6 odst. 2, 3 a 4. Tzn., že již pro tyto oblasti jsou členské státy povinny přijmout vhodná opatření směřujících k její ochraně, a rovněž podléhají povolovacímu režimu, v němž musí být každý projekt, který by mohl mít na danou oblast významný vliv, předem schválen. Schválen může být pouze za podmínky, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost dané lokality,

---

<sup>98</sup> Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Úř. věst. L 206, 22. 7. 1992, s. 6 a násl.

<sup>99</sup> Tamtéž.

<sup>100</sup> Tamtéž, s. 7.

<sup>101</sup> Tamtéž, s. 6-7.

<sup>102</sup> Rozsudek ze dne 11. září 2001, *Komise v Francie*, C-220/99, Sb. rozh. s. I-05831, bod 25.

<sup>103</sup> Rozsudek ze dne 14. ledna 2010, *Stadt Papenburg*, C-226/08, Sb. rozh. s. I-00131, bod 30-31.

přestože jsou zde i výjimečné případy, ve kterých však stát musí zajistit této lokalitě kompenzační opatření (blíže v následující podkapitole).<sup>104</sup>

Přestože se výše uvedený čl. 6 vztahuje pouze na seznam lokalit schválený Komisí, dle rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě *Dragaggi* jsou státy povinny přijmout vhodná opatření i pro lokality zahrnuté na seznamech členských států předkládaných Komisi, a to s ohledem na cíl ochrany upravený směrnicí směřující k ochraně důležitého ekologického zájmu.<sup>105</sup> Tento svůj postoj potvrdil Evropský soudní dvůr i v případě *Bund Naturschutz in Bayern*, kdy navíc ale ještě upřesnil výše uvedený pojem „vhodná opatření“ tak, že státy nemohou povolit zásahy, jež by mohly závažně ohrozit ekologické charakteristiky lokalit navržených státy na seznamech předkládaných Komisi.<sup>106</sup>

Jakmile jsou určité lokality významné pro Společenství přijaty Komisí, vyhlásí členské státy co nejdříve, nejpozději však do šesti let, tyto lokality jako zvláštní oblast ochrany (označovány jako SAC – Special Area of Conservation).<sup>107</sup>

### 4.3 POVOLOVACÍ REŽIM DLE ČL. 6 ODS. 3 A 4 SMĚRNICE O PTÁCÍCH

Jak už bylo zmíněno v předchozí podkapitole, dle čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o ptácích, podléhají všechny plány a projekty, které pravděpodobně významně ovlivní lokality NATURA 2000, a které s těmito lokalitami přímo nesouvisejí nebo nejsou pro péči o ně přímo nezbytné, odpovídajícímu posouzení jejich důsledků pro tyto lokality z hlediska cílů jejich ochrany.<sup>108</sup> Pojmy „plán“ či „projekt“, ve smyslu čl. 6 směrnice mají být dle judikatury Evropského soudního dvora vykládány spíše extenzivně a vztahují se např. i na činnost vykonávanou po mnoho let, k níž je každoročně vydávána koncese na určité období – v tomto konkrétním případě se jednalo o mechanický lov srdcovky jedlé.<sup>109</sup> Čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice se rovněž vztahuje i na plány či projekty, které sice byly schváleny již před uplynutím lhůty k provedení směrnice, ale které i po zařazení lokality do seznamu vytvořeného Komisí pokračují.<sup>110</sup> Tento plán či projekt podléhá posouzení, pokud není možné podle objektivních skutečností vyloučit, že bude mít na lokalitu významný vliv, a to i v případě pochybností ohledně významného vlivu.<sup>111</sup>

Plán či projekt může být poté schválen pouze, pokud se příslušné orgány státu ujistí, že plán či projekt nebude mít nepříznivý účinek na celistvost dané lokality, přičemž jsou tyto orgány povinny

<sup>104</sup> Směrnice o stanovištích, s. 8.

<sup>105</sup> Rozsudek ze dne 13. ledna 2005, *Dragaggi a další*, C-117/03, Sb. rozh. s. I-00167, bod 30.

<sup>106</sup> Rozsudek ze dne 14. září 2006, *Bund Naturschutz in Bayern a další*, C-244/05, Sb. rozh. s. I-08445, bod 37-38, 47.

<sup>107</sup> Směrnice o stanovištích, s. 6-7.

<sup>108</sup> Tamtéž, s. 8.

<sup>109</sup> Rozsudek ze dne 7. září 2004, *Waddenvereniging a Vogelsbeschermingvereniging*, C-127/02, Sb. rozh. I-07405, bod 29.

<sup>110</sup> Rozsudek ESD: Stadt Papenburg, bod 50.

<sup>111</sup> Tamtéž, bod 44.

si v případě potřeby opatřit stanovisko široké veřejnosti.<sup>112</sup> Dle judikatury musí orgány posuzující plán či projekt přihlídnout k nejlepším vědeckým poznatkům v dané oblasti a identifikovat všechny stránky plánu nebo projektu, které mohou samostatně nebo též v kombinaci s ostatními plány či projekty ovlivnit cíle ochrany dotčené lokality.<sup>113</sup> Plán či projekt mohou nakonec orgány povolit pouze pokud zde z vědeckého hlediska neexistuje žádná důvodná pochybnost o nepřítomnosti škodlivých účinků na danou lokalitu.<sup>114</sup> V případě Komise v. Itálie z roku 2007, který se týkal posouzení důsledků přestavby lyžařských sjezdovek pro životní prostředí došel Evropský soudní dvůr k závěru, že Itálie porušila čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, protože samo posouzení na něž Itálie odkazovala zdůrazňuje, že přezkum účinků na životní prostředí byl proveden jen stručně a namátkově a rovněž zmiňuje celou řadu kritérií, která nebyla zohledněna. Takové posouzení dle Evropského soudního dvora tedy nemůže být považováno za odpovídající posouzení, o které by se vnitrostátní orgány mohly opřít při udělení povolení sporných prací.<sup>115</sup>

Směrnice o stanovištích ale zakotvuje ve svém čl. 6 odst. 4 výjimku z výše uvedeného pravidla. Stát může plán nebo projekt navzdory negativnímu výsledku posouzení povolit, existují-li zde naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu, a to včetně sociálních a ekonomických důvodů, musí být plán či projekt přesto uskutečněn a není-li zde k dispozici žádné alternativní řešení. V takovém případě je však stát povinen zajistit veškerá nezbytná kompenzační opatření a o těch pak uvědomit Komisi. Pokud se však v dané lokalitě nacházejí prioritní typy přírodních stanovišť či prioritní druhy, mohou být uplatněny pouze důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti, a dále důvody, které mají nesporně příznivé důsledky mimořádného významu pro životní prostředí, anebo podle stanoviska Komise jiné naléhavé důvody, u nichž převažuje veřejný zájem.<sup>116</sup> Evropský soudní dvůr však trvá na tom, že musí být čl. 6 odst. 4 interpretován striktně, a lze ho aplikovat teprve poté, co byly účinky plánu nebo projektu přezkoumány podle čl. 6 odst. 3 této směrnice. Aby šlo totiž případně naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu a rovněž alternativní řešení přezkoumat, je nutné srovnání s případným poškozením lokality, které by dotčený plán nebo projekt způsobil.<sup>117</sup>

#### **4.4 NATURA 2000 A NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES**

Obě směrnice tvořící soustavu Natura 2000 byly do českého právního řádu implementovány zejména několika novelami zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a vytvořením jeho

<sup>112</sup> Směrnice o stanovištích, s. 8.

<sup>113</sup> Rozsudek ESD: *Waddenvereniging a Vogelsbeschermingsvereniging*, bod 53-54.

<sup>114</sup> Tamtéž, bod 59.

<sup>115</sup> Rozsudek ze dne 20. září 2007, *Komise v. Itálie*, C-304/05, Sb. rozh. I-07495, bod 62, 63, 65, 73.

<sup>116</sup> Směrnice o stanovištích, s. 8.

<sup>117</sup> Rozsudek ESD: *Komise v. Itálie*, bod. 82-83.

částí čtvrté s názvem Natura 2000<sup>118</sup> a dále celou řadou vyhlášek a nařízení. Z hlediska NP Šumava je pak významné nařízení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava<sup>119</sup> Navržená ptačí oblast pokrývá celý NP Šumava a část CHKO Šumava a chrání 9 z 27 ptačích druhů nacházejících se v příloze č. I směrnice o ptácích nacházejících se na území Šumavy. Kromě ptačí oblasti byla na Šumavě vyhlášena nařízením vlády č. 132/2005 Sb. i Evropsky významná lokalita Šumava, která zahrnuje celé území NP a většinu území CHKO Šumava. Předmětem této ochrany je 19 vybraných přírodních stanovišť, 8 druhů živočichů a 2 druhy rostlin. Obě tyto oblasti zobrazuje příloha č. I – Mapa evropsky významných lokalit a ptačích oblastí.<sup>120</sup>

V Německu došlo k implementaci výše uvedených směrnic především skrze Spolkový zákon o ochraně přírody a jeho kapitolu 4 část 2 nazvanou síť „Natura 2000“<sup>121</sup>, a v Bavorsku dále skrze čl. 20 Bavorského zákona o ochraně přírody<sup>122</sup> odkazujícího na nedávno přijaté Nařízení Bavorská Natura 2000<sup>123</sup>, které nahradilo dřívější bavorské Nařízení o ochraně ptáků<sup>124</sup>. V NP Bavorský les se pak v reakci na provedení směrnic upravujících NATURU 2000 nacházejí tzv. FFH oblasti (Flora-Fauna-Habitat-Gebieten) a rovněž ptačí oblasti (Vogelschutzgebiete).<sup>125</sup>

Na závěr lze shrnout, že směrnice uvedené v této kapitole představují v současnosti jeden z nejúčinnějších nástrojů týkajících se ochrany chráněných území a národní parky pak patří k velmi efektivním nástrojům k naplnění záměrů těchto směrnic.

---

<sup>118</sup> Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

<sup>119</sup> Nařízení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, ve znění pozdějších předpisů

<sup>120</sup> NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Natura 2000* [online]. npsumava.cz, 2008 - 2016 [cit. 26. prosince 2016]. Dostupné na: <<http://www.npsumava.cz/cz/1310/sekce/natura-2000/>>.

<sup>121</sup> Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz - BNatSchG)

<sup>122</sup> Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur (Bayerisches Naturschutzgesetz – BayNatSchG)

<sup>123</sup> Bayerische Verordnung über die Natura 2 000-Gebiete (Bayerische Natura 2 000-Verordnung – BayNat2000V)

<sup>124</sup> Bayerische Vogelschutzverordnung (VoGEV)

<sup>125</sup> REGIERUNG VON NIEDERBAYERN. *FFH- und Vogelschutzgebiete* [online]. regierung.niederbayern.bayern.de, [cit. 29. ledna 2017]. Dostupné na: <<http://www.regierung.niederbayern.bayern.de/aufgabenbereiche/5u/naturschutz/natura2000/schutzgebiete/index.php>>.

## 5 VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA DOPADAJÍCÍ NA OCHRANU LESŮ V NÁRODNÍM PARKU ŠUMAVA A V NÁRODNÍM PARKU BAVORSKÝ LES

---

### 5.1 ČESKÁ REPUBLIKA – NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA

#### 5.1.1 Ústavní rovina

Ochrana přírody je v České republice zakotvena na ústavněprávní úrovni Ústavou České republiky<sup>126</sup> a Listinou základních práv a svobod.<sup>127</sup>

Již v preambuli Ústavy se občané České republiky zavazují společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní bohatství. Totéž vyjadřuje i čl. 7 Ústavy, kde se stát navíc zavazuje k šetrnému využívání přírodních zdrojů.

Významné jsou také čl. 1 odst. 2 a čl. 10 Ústavy, které upravují vztah České republiky k mezinárodnímu právu. Dle čl. 1 odst. 2 Ústavy dodržuje Česká republika závazky vyplývající pro ni z mezinárodního práva. Čl. 10 Ústavy pak dále zakotvuje aplikační přednost vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, před zákonem.<sup>128</sup> Důležitou podmínkou pro přednostní aplikaci mezinárodní smlouvy je rovněž její samovykonatelnost („self-executing“), tzn., že mezinárodní smlouvu je možné aplikovat přímo bez jejího doplnění zákonnými ustanoveními. Tento požadavek sice není v Ústavě přímo zmíněn, vyplývá již však z toho, že pouze takováto smlouva může být aplikována místo vnitrostátního zákona.<sup>129</sup>

Mezi další články vztahující se k ochraně přírody patří dále např. čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy<sup>130</sup> (totéž stanoví i čl. 2 odst. 2 a 3 Listiny)<sup>131</sup>, který stanoví, že státní moc lze uplatňovat a povinnosti lze ukládat jen v případech, v mezích a způsoby, které zákon stanoví nebo čl. 79 Ústavy, který upravuje zřizování ministerstev a jiných správních úřadů a jejich pravomoc vydávat právní předpisy na základě zákonného zmocnění.<sup>132</sup>

V Listině pak nalézáme celou řadu práv, které se mohou dostat s ochranou přírody v národních parcích do kolize. Nalezneme zde však i limity, možnost zásahu do těchto práv za účelem účinného naplnění poslání národních parků. Mezi tato ustanovení patří např. čl. 4 Listiny,

---

<sup>126</sup> Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

<sup>127</sup> Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

<sup>128</sup> Ústava ČR

<sup>129</sup> KUČEROVÁ, Dita. Aplikace mezinárodních úmluv podle čl. 10 Ústavy ČR. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2011 – Days of law 2011*, Deklarace, Charty, Listiny a Lidskoprávní úmluvy a jejich význam pro proměny rodinné práva. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 8.

<sup>130</sup> Ústava ČR

<sup>131</sup> Listina základních práv a svobod

<sup>132</sup> Ústava ČR

upravující zákonná omezení základních práv, čl. 11 Listiny, upravující vlastnické právo a zákaz při jeho výkonu poškozovat přírodu a životní prostředí nad míru, kterou zákon stanoví, čl. 14 Listiny, upravující svobodu pohybu a její omezení na vymezeném území za účelem ochrany přírody nebo čl. 35 Listiny, zaručující každému právo na příznivé životní prostředí, právo na včasné a úplné informace o životním prostředí, a rovněž obsahující zákaz při výkonu svých práv ohrožovat nebo poškozovat životní prostředí nad míru, kterou zákon stanoví.<sup>133</sup>

### 5.1.2 Zákony

Ochrana lesů v NP Šumava je zabezpečována normami, jež jsou obsažené v celé řadě zákonů. Mezi zákony upravující tuto problematiku patří např. zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)<sup>134</sup> nebo zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí<sup>135</sup>. S ochranou lesů v NP Šumava souvisí také v oblasti procesních otázek při výkonu veřejné správy zákon č. 500/2004 Sb., správní řád<sup>136</sup>, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích<sup>137</sup> nebo zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník<sup>138</sup>. Stejnými právními předpisy v této oblasti jsou však především zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK)<sup>139</sup> a zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon)<sup>140</sup>.

### 5.1.3 Zákon o ochraně přírody a krajiny

ZOPK obsahuje obecnou úpravu ochrany přírody a krajiny, dále zvláštní ochranu jednotlivých zvláště chráněných území, památných stromů, zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů, a v neposlední řadě upravuje i majetkoprávní vztahy pozemků nacházejících se na určitém území, jako je např. poskytování náhrad za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření, vyvlastnění, předkupní právo státu nebo umožnění vstupu orgánů ochrany přírody na pozemek v případě potřeby.<sup>141</sup>

Národní park jako součást kategorie zvláště chráněných území je upraven v části třetí hlavy druhé ZOPK. Ustanovení § 15 odst. 1 ZOPK pak nově upravuje definici národních parků v souladu s definicí Světového svazu ochrany přírody – IUCN pocházející z roku 1969 - jako „rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký

<sup>133</sup> Listina základních práv a svobod

<sup>134</sup> Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů

<sup>135</sup> Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů

<sup>136</sup> Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

<sup>137</sup> Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

<sup>138</sup> Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

<sup>139</sup> Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

<sup>140</sup> Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů

<sup>141</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny



a výchovný význam“.<sup>142</sup> § 15 odst. 2 ZOPK dále obsahuje obecnou zásadu, která stanoví, že „veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením“. Tato zásada nadřazení zachování a zlepšení přírodních poměrů nad ostatními zájmy národních parků není však jen pouhým proklamačním ustanovením bez faktických následků. Pokud by totiž orgán státní správy udělil povolení k určité stavbě či činnosti v rozporu s tímto ustanovením, jednalo by se o povolení, které by bylo v rozporu se zákonem.<sup>143</sup>

Základní ochranné podmínky národních parků jsou upraveny v § 16 ZOPK ve formě vymezení činností, jež jsou na celém území národních parků zakázány. Bližší ochranné podmínky jsou pak upraveny zřizovacími předpisy<sup>144</sup>, v případě NP Šumava tedy nařízením vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje NP Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany (nařízení o Šumavě – dále jen NNPS)<sup>145</sup>. Podle § 15 odst. 3 ZOPK by sice měl být národní park zřízen a bližší ochranné podmínky být stanoveny zákonem, NP Šumava byl však vyhlášen nařízením vlády ještě před účinností zákona o ochraně přírody a krajiny.<sup>146</sup>

Za asi nejdůležitější základní ochrannou podmínku je možné považovat zákaz hospodařit na pozemcích národního parku způsobem vyžadujícím intenzivní technologie upravený v § 16 odst. 1 písm. a) ZOPK, přičemž za hospodaření ve smyslu tohoto zákona se považuje správa pozemků v širším smyslu, tedy veškerá činnost směřující k uchování pozemků v požadovaném stavu a intenzivními technologiemi ve smyslu tohoto zákona jsou myšleny veškeré technologie, jež mohou zapříčinit změny vedoucí přímo či nepřímo k zániku některé přirozené složky ekosystému. Mezi tyto zakázané činnosti lze tedy zařadit např. používání biocidů při ochraně lesa, celoplošné hnojení nebo vápnění lesních porostů či obnovní postupy vedoucí ke snižování podílu přirozeného zastoupení druhů dřevin na určitém stanovišti. Zde je důležité zmínit, že ačkoliv je základním cílem národních parků ponechání ekosystému na většině jeho území samovolnému vývoji, v podmínkách střední Evropy tohoto cíle nelze obvykle dosáhnout hned po vyhlášení národních parků a některé zásahy nelze ani úplně a trvale vyloučit např. z důvodů ochrany cizího majetku nebo rekreace. Také je však zapotřebí vzít na vědomí, že organismy a procesy, které jsou pokládány v hospodářských lesích za škodlivé, jsou v národních parcích nedílnou součástí lesních ekosystémů a nelze je tak

<sup>142</sup> PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2010, s. 75 (§ 15 odst. 1 ZOPK).

<sup>143</sup> MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 137 (§ 15 odst. 2 ZOPK).

<sup>144</sup> Tamtéž, s. 136 – 137 (§ 15 odst. 3 ZOPK).

<sup>145</sup> nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, ve znění pozdějších předpisů

<sup>146</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 138 (§15 odst. 3 ZOPK).

v národních parcích vylučovat z lesních porostů a bránit jejich působení způsobem, jež je obvyklý pro lesy s primárně hospodářským účelem.<sup>147</sup>

Dále ZOPK v § 16 odst. 1 vyjmenovává celou řadu dalších zákazů mezi které patří např. zákaz provádět chemický posyp cest, zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů, zákaz sbírat rostliny kromě lesních plodů či odchytávat živočichy, zákaz zneškodňování odpadů či pořádání a organizování veřejných akcí mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody nebo zákaz měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národního parku.<sup>148</sup>

Výše uvedené zákazy obsažené v § 16 odst. 1 ZOPK však nejsou absolutní. ZOPK přímo u konkrétních zákazů uvádí možnost výjimky, např. v § 16 odst. 1 písm. d) ZOPK, který vozidlům orgánů státní správy a dalším vozidlům umožňuje výjimku ze zákazu vjíždět a setrávat s motorovými vozidly mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. V dalších případech je konkrétní zakázaná činnost povolena, ale pouze na místě vyhrazeném se souhlasem orgánu ochrany přírody, např. §16 odst. 1 písm. b) upravující zákaz zneškodňování odpadů nebo § 16 odst. 1 písm. e) pořádání a organizování veřejných akcí.<sup>149</sup> Takovýto souhlas může mít buď formu rozhodnutí vydaného ve správním řízení, anebo závazného stanoviska, jedná-li se o podklad pro rozhodnutí podle jiného zákona, pro územní souhlas nebo ohlášení stavby.<sup>150</sup> U některých zákazů v § 16 odst. 1 ZOPK pak ZOPK zakázanou činnost umožňuje pouze na místech vyhrazených orgánem ochrany přírody, jako je to např. v § 16 odst. 1 písm. c) ZOPK u táboření a rozdělávání ohně v národním parku.<sup>151</sup>

Mimo výše uvedené výjimky existuje také výjimka zakotvená v § 43 ZOPK vztahující se na všechny zakázané činnosti uvedené v § 16 ZOPK, závislá na splnění zákonných podmínek a udělení výjimky ve formě správního rozhodnutí. Udělování výjimek podle tohoto ustanovení má dva režimy – dle § 43 odst. 1 a dle § 43 odst. 3 ZOPK. Pokud se jedná o případ, kdy veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, schvaluje výjimku vláda usnesením a Ministerstvo životního prostředí pak na základě tohoto usnesení vydává rozhodnutí o výjimce. Pokud se jedná pouze o případ, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, nebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území, rozhoduje o výjimce orgán ochrany přírody a krajiny, kterým je v případě NP Šumava Správa NP Šumava. Lze zde tedy vidět snahu, aby ministerstvo a

---

<sup>147</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 139 - 140 (§16 odst. 1 písm. a) ZOPK).

<sup>148</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>149</sup> Tamtéž

<sup>150</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 142 (§16 odst. 1 písm. b) ZOPK).

<sup>151</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

vláda udělovaly výjimky jen v těch nejvýznamnějších případech,<sup>152</sup> kterými by mohly být záměry uskutečňované na základě celostátních koncepcí, jako jsou např. záměry k výstavbě dálničních tahů či významných vodních děl.<sup>153</sup>

Jak už bylo uvedeno výše, kromě základních ochranných podmínek uvedených v § 16 ZOPK zde existují i bližší ochranné podmínky upravené v NNPS, jejichž závaznost je v § 16 odst. 1 písm. o) ZOPK zaručena ze zákona.<sup>154</sup> V NNPS můžeme nalézt stanovení bližších ochranných podmínek jak ve formě zákazů, tak ve formě činností vázaných na souhlas dle § 44 odst. 3 ZOPK, na základě § 90 odst. 14 ZOPK se však veškeré činnosti zakázané či omezené těmito bližšími ochrannými podmínkami považují za činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody podle § 44 odst. 3 ZOPK, v našem případě tedy na souhlas Správy NP Šumava.<sup>155</sup> Správou vydaný souhlas je správním rozhodnutím a Správa v něm může stanovit i podmínky, za nichž souhlas vydává.<sup>156</sup> Pokud by byla prováděna některá z výše uvedených činností stanovených v NNPS bez tohoto souhlasu, jednalo by se o přešůpek dle § 87 odst. 3 písm. n) ZOPK či jiný správní delikt dle § 88 odst. 2 písm. n) a Správa NP Šumava by mohla fyzické osobě uložit pokutu ve výši 100 000 Kč a právnické osobě a fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti pokutu ve výši až 2 000 000 Kč.<sup>157</sup>

Dalším důležitým institutem v oblasti ochrany lesů v národních parcích je vydávání závazného stanoviska k činnostem, které jsou taxativně vyjmenovány v § 44 odst. 1 ZOPK. Závazné stanovisko si tak musí opatřit každá osoba, která má v záměru realizovat na území národního parku činnost, k níž potřebuje rozhodnutí či obdobný právní akt stanovený stavebním nebo vodním zákonem. Jedná se zpravidla o podkladové rozhodnutí pro jiné správní řízení a vydává jej v případě NP Šumava Správa NP Šumava. Pokud by stavební nebo vodohospodářský orgán vydal rozhodnutí bez tohoto stanoviska, jednalo by se o rozhodnutí v rozporu se zákonem.<sup>158</sup>

K dalším významným ustanovením sloužící k ochraně lesů na území národních parků patří i § 23 ZOPK, který zakazuje zcizení lesů, lesního půdního fondu, vodních toků a vodních ploch nacházejících se na území národního parku, které jsou ve vlastnictví státu. Výjimkou jsou pouze směny pozemků odůvodněné zájmy ochrany přírody, která se za taková zcizení nepovažují.<sup>159</sup> Mimo toto ustanovení nelze dle § 2 odst. 1 písm. h) zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu

<sup>152</sup> PRCHALOVÁ, J., 2010, s. 119 – 120 (§ 43 ZOPK).

<sup>153</sup> ŠMÍDOVÁ, Lenka. *Výjimky ze základní územní ochrany zvláště chráněných území* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 22. června 2010 [cit. 3. února 2017]. Dostupné na < <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/vyjimky-ze-zakladni-uzemni-ochrany-zvlaste-chranenych-uzemi/>>.

<sup>154</sup> PRCHALOVÁ, J., 2010, s. 81 (§ 16 odst. 1 písm. o) ZOPK).

<sup>155</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>156</sup> PRCHALOVÁ, J., 2010, s. 122 (§ 44 odst. 3 ZOPK).

<sup>157</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>158</sup> PRCHALOVÁ, J., 2010, s. 121 (§ 44 odst. 1 ZOPK).

<sup>159</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby převádět ani lesní pozemky v lesích ochranných a lesích zvláštního určení (tedy v lesích nacházejících se též v národním parku) s výjimkou spoluvlastnických podílů státu.<sup>160</sup>

Dle § 19 odst. 1 ZOPK je dále na území národních parků omezen vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo zastavěné území a také rekreační a turistická aktivita osob, přičemž podmínky tohoto omezení, včetně výčtu turistických a rekreačních činností, které jsou zakázány, stanoví zákon a návštěvní řády jednotlivých národních parků. Dle § 19 odst. 2 ZOPK vydává návštěvní řád orgán ochrany přírody ve formě opatření obecné povahy.<sup>161</sup> Návštěvní řád NP Šumava byl vydán jako opatření obecné povahy č. 1/2013 Správou národního parku v roce 2013 ve Vimperku.<sup>162</sup>

Ustanovení § 37 odst. 1 ZOPK umožňuje v okolí národního parku vyhlásit ochranné pásmo, ve kterém lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody.<sup>163</sup> V případě NP Šumava však tuto úlohu reálně plní navazující Chráněná krajinná oblast Šumava.

#### 5.1.4 Zákon o lesích

Účelem zákona o lesích (dále LZ) je dle § 1 LZ stanovení předpokladů pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národní bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm. Předmětem tohoto zákona je pak úprava společenských vztahů týkajících se lesa. Konkrétně se LZ o lesích zabývá úpravou nakládání s lesy ve vlastnictví státu, kategorizací lesů, zachování, evidence a ochrany lesů, práv a povinností vlastníků lesních pozemků, obecného užívání lesů, hospodařením v lesích, státní správě lesů a také sankcí.<sup>164</sup>

Ustanovení § 2 písm. a) LZ pak zakotvuje zákonnou definice lesa, kterými jsou „lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa“. Lesní porosty jsou dále v § 2 písm. c) LZ definovány jako „stromy a keře lesních dřevin, které v daných podmínkách plní funkce lesa“. Pozemky určené k plnění funkcí lesa jsou definovány v § 3 odst. 1 písm. a) LZ jako „pozemky s lesními porosty a plochy, na nichž byly lesní porosty odstraněny za účelem obnovy, lesní průseky a nezpevněné lesní cesty, nejsou-li širší než 4 m, a pozemky, na nichž byly lesní porosty dočasně odstraněny na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů podle § 13 odst. 1 LZ (dále jen "lesní

---

<sup>160</sup> Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

<sup>161</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>162</sup> Opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava

<sup>163</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>164</sup> Zákon o lesích

pozemky")“: Dle § 3 odst. 1 písm. b) LZ mohou být dále pozemky určené k plnění funkci lesa i „zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství (dále jen "jiné pozemky")“ – u těchto „jiných pozemků“ může orgán státní správy lesů nařídit označení jejich příslušnosti k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa.<sup>165</sup> Aby se však jednalo o „jiný pozemek“ a tedy o pozemek určený k plnění funkcí lesa, je nutné, aby pozemek materiálně naplňoval znaky uvedené v § 3 odst. 1 písm. b) ZOPK, nestačí, že je daný pozemek jen takto formálně veden v katastru nemovitostí.<sup>166</sup> V pochybnostech o tom, zda se jedná o pozemky určené k plnění funkcí lesa, rozhoduje dle § 3 odst. 3 LZ orgán státní správy lesů. Orgán státní správy lesů může dále dle § 3 odst. 4 LZ na návrh vlastníka pozemku nebo s jeho souhlasem prohlásit za pozemky určené k plnění funkcí lesa i jiné pozemky, než které jsou uvedeny v § 3 odst. 1 LZ.<sup>167</sup> Z toho vyplývá, že se v případě pozemků určených k plnění funkcí lesa nemusí jednat pouze o lesní pozemky, ale mohou jimi být i jiné druhy pozemků, kromě pozemků, které patří do zemědělského půdního fondu.

Ustanovení § 2 písm. d) LZ vymezuje pojem hospodaření v lese jako „obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa“. V § 2 písm. h) a e) pak LZ obnovou lesa myslí „soubor opatření vedoucích ke vzniku následného lesního porostu“ a jeho ochranou „činnosti směřující k omezení vlivu škodlivých činitelů, ochranná opatření proti škodlivým činitelům a zmírňování následků jejich působení“. Za škodlivé činitele LZ v § 2 odst. f) a g) považuje škodlivé organismy - původci chorob lesních porostů a rostlinní nebo živočišní škůdci lesních porostů, nepříznivé povětrnostní vlivy, imise a fyzikální nebo chemické faktory, způsobující poškození lesa.<sup>168</sup>

Významným z hlediska lesů nacházejících se na území národních parků je členění lesů dle § 6 LZ do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.<sup>169</sup> V této souvislosti je důležité zmínit i § 22 odst. 1 ZOPK, který zakotvuje zvláštní právní úpravu vztahující se k LZ.<sup>170</sup> Dle tohoto ustanovení nelze lesy v národním parku zařazovat do kategorie hospodářských lesů a ustanovení o zásazích proti škůdcům a případech mimořádných okolností a nepředvídatelných škod nacházejících se v LZ lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody, v našem případě tedy Správou NP Šumava.<sup>171</sup> Z tohoto ustanovení je

---

<sup>165</sup> Tamtéž.

<sup>166</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. prosince 2009, sp. zn. 5 AS 94/2008.

<sup>167</sup> Zákon o lesích

<sup>168</sup> Tamtéž.

<sup>169</sup> Tamtéž.

<sup>170</sup> PRCHALOVÁ, J., 2010, s. 86 (§ 22 odst. 1 ZOPK).

<sup>171</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

zřejmé, že lesy nacházející se na území národního parku nejsou určeny k produkci dřeva, ale že na rozdíl od hospodářských lesů plní tyto lesy především funkci ekosystémovou, popř. též rekreační. V národním parku se tedy může jednat pouze o kategorii „lesů zvláštního určení“ nebo „ochranných lesů“.<sup>172</sup> Dle § 7 LZ může tedy orgán státní správy lesů rozhodnout o zařazení lesů v národních parcích do kategorie lesů ochranných, pokud splňují podmínky stanovené pro tuto kategorii § 7 odst. 1 LZ. Zbývající lesy v národním parku jsou pak dle § 8 odst. 1 písm. c) LZ automaticky lesy zvláštního určení.<sup>173</sup>

Z výše uvedeného pak vyplývá i jiný způsob hospodaření v lesích nacházejících se na území národního parku, jež upravuje § 36 LZ. Dle § 36 odst. 1 LZ lze v těchto lesích přijmout opatření odlišná od některých ustanovení LZ. Tato opatření mohou být stanovena v plánu nebo v osnově, anebo je může stanovit rozhodnutím orgán státní správy lesů, a to jak na návrh vlastníka lesa, tak z vlastní iniciativy. § 36 odst. 4 LZ dále stanoví, že je vlastník takového lesa povinen zajistit opatření uložená mu orgánem státní správy lesů ke splnění účelu sledovaného jejich vyhlášením, tedy zabezpečením poslání národního parku. Ustanovení § 36 odst. 4 LZ rovněž stanoví právo na náhradu zvýšených výdajů spojených s provedením těchto opatření.<sup>174</sup> Z výše uvedeného tedy vyplývá, že celá řada opatření či činností, jejichž provedení LZ vlastníkům ukládá jako povinnost, je možné podle § 36 odst. 1 LZ upravit odchylně a pokud jsou zde pro to důvody, nemusí vlastníci těchto pozemků takové činnosti či opatření vůbec provádět nebo je mohou provádět za úplně jiných podmínek. Na vlastníky těchto lesů se dále dle § 22 odst. 1 ZOPK nevztahují ani ustanovení § 32 odst. 1, 2, 3 a 9 a § 33 odst. 1 LZ, které stanovují povinnosti vlastníkům lesů v oblasti ochrany lesa před škůdci a jinými škodlivými činiteli, mimořádnými okolnostmi a nepředvídatelnými škodami a v oblasti těžby dřeva. Orgány státní správy lesů nemohou tato ustanovení vůči vlastníkům lesů národních parků použít, pokud k tomu nebyl vydán orgánem ochrany přírody souhlas a za nesplnění těchto povinností není tedy možné vlastníkům lesů v národním parku ani ukládat sankce.<sup>175</sup>

Pravomoc výše uvedený souhlas vydat, a zároveň tak i stanovit rozsah použití ustanovení LZ má Ministerstvo životního prostředí na žádost orgánu státní správy lesů. Z textu ustanovení § 22 odst. 1 LZ vyplývá, že souhlas by měl mít buď formu závazného stanoviska dle § 149 správního řádu (dále jen SŘ) a měl by sloužit jako závazný podklad pro rozhodnutí vydávaném ve správním řízení dle 32 odst. 2 a § 32 odst. 9 LZ, anebo formu stanoviska dotčeného orgánu státní správy, zavazující orgán státní správy při vydávání vyhlášek dle § 32 odst. 3 LZ.<sup>176</sup> K ustanovení § 22 a §

---

<sup>172</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 154 (§22 odst. 1 ZOPK).

<sup>173</sup> Zákon o lesích

<sup>174</sup> Tamtéž.

<sup>175</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 154 - 155 (§22 odst. 1 ZOPK).

<sup>176</sup> Tamtéž, s. 155 (§ 22 odst. 1 ZOPK).

31 ZOPK (upravující totéž co § 22 ale pro lesy v národních přírodních rezervacích) se v jednom ze svých rozhodnutí týkajících se napadení rozhodnutí Ministerstva životního prostředí, z důvodu neudělení souhlasu k zásahu v lesích NP Šumava zasažených kůrovcem,<sup>177</sup> vyjádřil i Nejvyšší správní soud, který z těchto ustanovení dovodil tři věci: „Za prvé je to zřetelná preference zájmu na ochraně předmětných lesů z hlediska přírody a krajiny před zájmem na ochraně hospodářských práv jejich vlastníků či správců. Za druhé je to pravidlo, podle kterého zásadně platí, že ustanovení o zásazích proti škůdcům a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod nelze v těchto lesích aplikovat, a pokud ano, pak pouze se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody. Za třetí je to zákonem založená pravomoc orgánu ochrany přírody souhlas udělit či neudělit, resp. udělit souhlas podmíněně. Na tomto půdorysu je tedy dáno zúčastněným subjektům, včetně stěžovatelů, se pohybovat.“<sup>178</sup>

### 5.1.5 Vztah zákona o ochraně přírody a zákona o lesích

Zvláštní otázkou je vztah LZ a ZOPK po jeho novelizaci v roce 2009<sup>179</sup>, kterou došlo ke zrušení ustanovení § 90 odst. 4 ZOPK, které řešilo případný konflikt nebo duplicitní úpravu ZOPK se LZ a dalšími předpisy. Dle § 90 odst. 4 ZOPK měl ZOPK a předpisy vydané k jeho provedení postavení zvláštního právního předpisu a jako takový měl být aplikován přednostně.<sup>180</sup>

Po zrušení výše uvedeného ustanovení je tedy otázkou, která ustanovení z těchto dvou zákonů se aplikují na lesy v národních parcích přednostně. Aplikace některých ustanovení LZ na lesy v národních parcích by však mohla být značně problematická a některá ustanovení LZ jako je např. povinnost zpracování lesních hospodářských plánů stanovená v § 24 LZ by se dokonce míjela s účelem těchto lesů nacházejících se na území národních parků, pokud by se na ně aplikovala.<sup>181</sup> Určitý vztah speciality ZOPK v některých otázkách k ostatním zákonům lze najít i v judikatuře Nejvyššího správního soudu. Například v případě účasti občanských sdružení ve správních řízeních dle § 70 ZOPK se Nejvyšší správní soud vyjádřil ke speciální úpravě účastenství takto<sup>182</sup>: „S ohledem na výslovnou úpravu účastníků řízení v § 14 odst. 1 atomového zákona a na předně uvedené výhradní postavení Úřadu, soud uzavírá, že ZOPK je zvláštním zákonem, který při splnění

---

<sup>177</sup> Pozn. Resp. souhlas zde Ministerstvem životního prostředí udělen byl, ale podmíněně a takovým způsobem, že dle stěžovatelů nebylo možné v blízké době zamýšlené zásahy proti kůrovci v lesích Národního parku Šumava provést.

<sup>178</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. dubna 2013, sp. zn. 3 As 51/2012.

<sup>179</sup> Pozn. novela zákona o ochraně přírody a krajiny v podobě zákona č. 349/2009 Sb.

<sup>180</sup> VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis? In SEHNÁLEK, David, VALDHANS, Jiří, DÁVID, Radovan, KYNCL, Libor (ed). *Dny práva 2009 – Days of law 2009*, Řešení střetů zájmů v území. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 2.

<sup>181</sup> ŠRÁM, Radim. Stanovisko KŽP AV ČR k novele zákona o ochraně přírody a krajiny [online]. abicko.avcr.cz, 27. června 2016 [cit. 7. února 2017]. Dostupné na: <[http://abicko.avcr.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/news\\_1874.html](http://abicko.avcr.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/news_1874.html)>.

<sup>182</sup> VOMÁČKA, V., 2009, s. 6.

podmínek v § 70 přiznává postavení účastníka občanským sdružením ve smyslu obecné definice účastníka řízení dle § 14 odst. 2 správního řádu, (zvláštní předpis jim takové postavení přiznává). Toto postavení jim však přísluší (za podmínek § 70 cit. zákona) toliko ve správních řízeních, kde není okruh účastníků zvláštním předpisem stanoven vůbec, a platí tam § 14 odst. 1 správního řádu anebo je vymezen speciálně oproti § 14 odst. 1 správního řádu. Toto postavení jim však nepřísluší v řízení, kde zvláštní zákon určuje výslovně, kdo je jediným účastníkem řízení, a a contrario tak vylučuje kohokoli jiného, aby takové postavení měl, jak to činí ustanovení § 14 odst. 1 atomového zákona.<sup>183</sup> Soud zde tedy odvodil nezávisle na § 90 odst. 4 ZOPK (v němž atomový zákon nebyl obsažen) zvláštní postavení § 70 ZOPK vůči všem právním předpisům, které upravující správní řízení, jež je možné podřadit pod působnost ZOPK.<sup>184</sup> Obdobně se Nejvyšší správní soud vyjádřil i v dalším svém rozhodnutí týkajícím se speciality ZOPK ve vztahu k starému stavebnímu zákonu,<sup>185</sup> který byl ve výčtu uvedeném v § 90 odst. 4 ZOPK obsažen.<sup>186</sup>

V rozhodnutí ze dne 29. března 2007, sp. zn. 2 As 12/2006 pak Nejvyšší správní soud znovu posuzoval účast občanského sdružení založenou § 70 ZOPK v řízení dle § 14 odst. 1 atomového zákona a přinesl zřetelný výkladový návod, jak postupovat při posuzování vztahu ZOPK ke všem složkovým právním předpisům, jež byly zahrnuty v § 90 odst. 4 ZOPK:<sup>187</sup> „Spor se tak koncentruje pouze na otázku, která z těchto dvou norem má povahu normy speciální v jejich vztahu vzájemném. Nejvyšší správní soud konstatuje, že žádná. Za speciální je totiž nutno považovat tu normu, jež má užší vymezení, ať už věcné, či osobní. (...) V případě souběžné aplikace, respektive střetu takových dvou norem, nelze jednoduše určit, která z nich je obecná a musí „ustoupit“ normě speciální, nýbrž je třeba je aplikovat současně tam, kde je to možné, popřípadě využít jiná výkladová pravidla tam, kde souběžná aplikace možná není.“<sup>188</sup> Dle Nejvyššího správního soudu je ustanovení § 70 odst. 2 a 3 ZOPK věcně obecnější vůči normám upravujícím obecně účastenství v jednotlivých typově vymezených správních řízeních (např. ve vztahu k územnímu řízení), naproti tomu má však úžeji vymezený osobní rozsah. Dle Nejvyššího správního soudu tedy nelze v těchto případech určit, která z norem dostane přednost v rámci pravidla „lex specialis derogat legi generali“, ale je třeba je aplikovat současně, popř. tam, kde to není možné, použít jiné druhy výkladu, zejména výklad jazykový, systematický a teleologický.<sup>189</sup>

V otázce vztahu ustanovení LZ (a dalších zákonů zahrnutých do zrušeného § 90 odst. 4 ZOPK) k ustanovením ZOPK lze tedy shrnout, že za speciální bude považována ta norma, která

<sup>183</sup> Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. prosince 2003, sp. zn. 7 A 56/2002.

<sup>184</sup> VOMÁČKA, V., 2009, s. 6.

<sup>185</sup> Pozn. zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

<sup>186</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. prosince 2004, sp. zn. 7 As 29/2003.

<sup>187</sup> VOMÁČKA, V., 2009, s. 7.

<sup>188</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. března 2007, sp. zn. 2 As 12/2006.

<sup>189</sup> Tamtéž.



bude mít užší vymezení – věcné nebo osobní. V případě, že se předpisy ochrany životního prostředí dostanou do konfliktu se ZOPK, použijí se přednostně ustanovení těchto předpisů, kterou budou mít postavení speciality ve vztahu k obecné i zvláštní části ZOPK. Naproti tomu v případě, kdy se dostanou do konfliktu se ZOPK předpisy uvedené ve zrušeném § 90 odst. 4 ZOPK mezi něž patří i LZ, budou ustanovení těchto předpisů zvláštní úpravou ve vztahu k obecné části ZOPK a obecnou úpravou ve vztahu k zvláštní části ZOPK, v níž jsou upraveny i národní parky. Přestože se tak zrušením § 90 odst. 4 ZOPK na vztahu LZ a ZOPK příliš nemění, dává tato novela zákonodárcům možnost novelizacemi složkových zákonů oslabovat komplexní ochranu poskytovanou ZOPK.<sup>190</sup>

### 5.1.6 Podzákoné předpisy

Asi nejdůležitějším podzákoným právním předpisem upravující oblast ochrany lesů v NP Šumava je nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje NP Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany. Posláním národního parku, jímž je uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, jímž je zejména ochrana či obnova samořídících funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů a rovněž využití území národního parku k turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí, je uvedeno v § 2 odst. 1 NNPS. V ustanovení § 2 odst. 2 tohoto nařízení je dále zdůrazněno, že hospodářské a jiné využití národního parku musí být podřízeno zachování a zlepšení poměrů podle odstavce 1, čímž znovu opakuje obecnou zásadu uvedenou již v § 15 odst. 2 ZOPK. V § 5 NNPS lze pak nalézt ochranné podmínky v podobě výčtu činností, jež je možné na území národního parku provádět pouze se souhlasem Správy národního parku, jako je např. ukládání odpadů, které mají původ na území národního parku, schvalování lesních hospodářských plánů a plánů mysliveckého hospodaření či vyznačování turistické a cyklistické cesty a míst pro parkování, přičemž některé z těchto ochranných podmínek se shodují s ochrannými podmínkami uvedenými v ZOPK. NNPS rovněž upravuje členění národního parku do zón ochrany přírody, ale to bude rozebráno podrobněji v následující kapitole.<sup>191</sup> Významným předpisem upravující zonaci v NP a CHKO Šumava je rovněž vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 422/2001 Sb., o vymezení zón ochrany přírody chráněné krajinné oblasti Šumava (dále jen vyhláška o vymezení zón)<sup>192</sup> a protokol Ministerstva životního prostředí č.j.: OOP/3885/95 e.o ze dne 25. 7. 1995.<sup>193</sup>

<sup>190</sup> VOMÁČKA, V., 2009, s. 8 - 9.

<sup>191</sup> Nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, ve znění pozdějších předpisů

<sup>192</sup> Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 422/2001 Sb., o vymezení zón ochrany přírody chráněné krajinné oblasti Šumava, ve znění pozdějších předpisů

<sup>193</sup> SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU A CHRÁNĚNÉ KRAJINÉ OBLASTI ŠUMAVA. *Věc: Vyřízení žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.* [online]. npsumava.cz, 23. 7. 2014 [cit. 14. února 2017]. Dostupné na <[http://www.npsumava.cz/gallery/27/8310-nps\\_05340\\_2014.pdf](http://www.npsumava.cz/gallery/27/8310-nps_05340_2014.pdf)>.

Část problematiky týkající se ochrany přírody ve zvláště chráněných území je rovněž upravena vyhláškou č. 64/2011 Sb., o plánech péče, o podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území<sup>194</sup> a dále vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb. provádějící některá ustanovení ZOPK, upravující např. maximální výši a způsob vyměření poplatku za jízdu motorovými vozidly v národních parcích, seznam a ochranu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů či organizací, úkoly a předpoklady pro výkon stráže přírody.<sup>195</sup>

Narizení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, jsou dále vymezeny jednotlivé ptačí oblasti nacházející se na území NP Šumava<sup>196</sup> a narizení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, upravuje ve svých přílohách platný národní seznam evropsky významných lokalit, mezi nimiž se nachází i evropsky významná lokalita Šumava (nacházející se v oblasti NP Šumava a CHKO Šumava).<sup>197</sup>

## 5.2 NĚMECKO – NÁRODNÍ PARK BAVORSKÝ LES

### 5.2.1 Ústava spolkové republiky Německo

Ústavní základy německé právní úpravy týkající se ochrany přírody lze nalézt v ústavě Spolkové republiky Německo (německy Grundgesetz, dále jen GG), která ve svých ustanoveních klade velký důraz na lidská práva a platí ve všech šestnácti německých spolkových zemích. Čl. 20a GG stanovuje povinnost státu chránit přírodní zdroje a zvířata pro budoucí generace prostřednictvím moci zákonodárné, v souladu se zákony a právem a dále skrze moc výkonnou a soudní. Čl. 30 a 31 GG upravují vztah zemských a spolkových právní předpisů. čl. 30 GG stanoví, že výkon vládních pravomocí a plnění úkolů státu je záležitostí jednotlivých spolkových zemí, pokud tento základní zákon nestanoví nebo nepovolí jinou úpravu. Čl. 31 GG dále stanoví přednost spolkového práva před právem jednotlivých spolkových zemí.<sup>198</sup>

Vztah mezi spolkovým a zemským právem upravuje dále i čl. 72, který ve svém první odstavci stanoví, že spolkové země mají pravomoc v oblasti souběžné právní úpravy vydávat právní předpisy do té míry a do té doby, dokud této své pravomoci nevyužije spolek. Přestože se však Spolek rozhodne svou zákonodárnou pravomoc využít, mohou si jednotlivé země upravit danou problematiku odlišně, pokud se nejedná o oblasti vyjmenované v čl. 72 odst. 3 GG, mezi kterými jsou v oblasti ochrany přírody zařazeny i obecné zásady ochrany přírody a právo ochrany druhů

<sup>194</sup> Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 64/2011 Sb., o plánech péče, o podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, ve znění pozdějších předpisů

<sup>195</sup> Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

<sup>196</sup> Narizení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, ve znění pozdějších předpisů

<sup>197</sup> Narizení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů

<sup>198</sup> Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG)

nebo ochrany mořského prostředí. Čl. 72 odst. 3 GG dále zakotvuje o pravidlo, že se v případě odchylné úpravy stejné oblasti Spolkem a jednotlivou spolkovou zemí použije úprava pozdější.<sup>199</sup>

V oblasti ochrany přírody v národních parcích je také významná problematika možných kolizí této oblasti s určitými základními právy, které GG upravuje, jako je např. právo na výkon vlastnického práva zakotveného v čl. 14 GG nebo svoboda pohybu zakotvená v čl. 11 GG.<sup>200</sup>

### 5.2.2 Ústava Bavorska

Na zemské úrovni můžeme rovněž nalézt ústavní zákony v podobě ústav jednotlivých spolkových států. Ústava Bavorska (německy Bayerische Verfassung, dále jen ústava) se člení do devět částí a upravuje základy bavorského státu, zemský sněm, senát, státní vládu, ústavní soud, legislativu, soudnictví a činnost a postavení úředníků. Významným pro ochranu lesů v NP Bavorský les je však zejména § 77 odst. 2 věta druhá této ústavy, na jehož základě a spolu se čl. 8 odst. 1 větou první, odstavcem 4 a čl. 45 odst. 1 Bavorského zákona o ochraně přírody bylo vydáno nařízení o NP Bavorský les.<sup>201</sup>

### 5.2.3 Spolkový zákon o ochraně přírody

Obecnou právní úpravu ochrany přírody lze nalézt ve spolkovém zákoně o ochraně přírody (německy Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege, dále jen BNatSchG), zejm. v jeho kapitole třetí upravující např. zásahy do přírody a krajiny nebo poškození určitých druhů či přírodních stanovišť. Z pohledu právní úpravy národních parků je pak významná kapitola čtvrtá upravující ochranu některých částí přírody a krajiny a především její § 24 týkající se přímo národních parků.

Dle § 24 odst. 1 BNatSchG jsou národní parky právně závazný způsobem stanovené, jednotně chráněné oblasti, které kumulativně splňují tři podmínky. První podmínkou je velkoplošnost území, které je z převážné části celistvé, a které je určitým způsobem zvláštní či výjimečné, přičemž BNatSchG ve svých ustanoveních nikde nestanovuje minimální velikost národního parku pro splnění této podmínky.<sup>202</sup> Pro Bavorsko však můžeme nalézt v čl. 13 bavorského zákona o ochraně přírody stanovení minimální rozlohy národního parku na 10 000 ha.<sup>203</sup>

Druhou podmínka stanoví, že národní park by měl na většině svého území splňovat podmínky chráněné přírodní oblasti (německy Naturschutzgebiet), které jsou upravené v § 23

---

<sup>199</sup> Tamtéž.

<sup>200</sup> Tamtéž.

<sup>201</sup> Bayerische Verfassung

<sup>202</sup> Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz - BNatSchG)

<sup>203</sup> Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur (Bayerisches Naturschutzgesetz – BayNatSchG)

BNatSchG jako jedna z kategorií chráněných území. Chráněné přírodní oblasti jsou vyhlášovány za účelem zachování, rozvoje a obnovy přírodních stanovišť nebo komunit některých volně žijících živočichů a druhů rostlin, z vědeckých důvodů, pro jejich zvláštní povahu nebo výjimečnou krásu.<sup>204</sup> Chráněné přírodní oblasti mají však zpravidla menší rozlohu než národní parky.

Třetí podmínkou je pak skutečnost, že se musí jednat o území z převážně většiny člověkem nepozměněné nebo jen velmi málo pozměněné, popř. o území, které se pravděpodobně vyvine nebo může být vyvinuto do stavu, který umožňuje nerušený tok přírodních procesů v jejich přirozené dynamice.<sup>205</sup>

Podle § 24 odst. 2 BNatSchG je dále cílem národního parku na převážné části jeho území umožnit co nejnerušenější tok přírodních procesů v jejich přirozené dynamice. § 24 odst. 2 BNatSchG také stanovuje, že pokud to účel ochrany umožňuje, mohou národní parky rovněž sloužit k monitorování životního prostředí, přírodovědnému vzdělávání nebo zážitkům obyvatelstva v přírodě.

Obecný režim ochrany přírody v národních parcích upravuje § 24 odst. 3 BNatSchG, podle něhož mají být národní parky, se zohledněním jejich zvláštního ochranného účelu, a rovněž výjimek, které plynou z jejich rozlehlosti a osídlení, chráněny jako chráněné přírodní oblasti (Naturschutzgebiete), pro něž zákon stanovuje obecný zákaz veškerého jednání, jež může vést ke zničení, poškození nebo změnám v chráněných přírodních oblastech nebo k jejich dlouhodobému rušení. I z tohoto obecného zákazu však existují výjimky, které jsou upraveny v § 67 BNatSchG. Dle tohoto ustanovení může být na základě žádosti udělena z výše uvedeného zákazu (a dalších zákazů, jež jsou stanoveny předpisy k ochraně přírody) výjimka, je-li to nezbytné z důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně zájmů sociální a ekonomické povahy, nebo pokud by tento zákaz vedl v konkrétním případě k nespravedlivé zátěži a tato odchylka je kompatibilní se zájmy ochrany přírody a péče o krajinu.<sup>206</sup>

Pokud se však na chráněném území nachází rovněž území evropské soustavy Natura 2000, dopadají na jejich ochranu rovněž ustanovení § 31 a násl. BNatSchG a ustanovení právních předpisů, kterými došlo k vyhlášení těchto území v souladu s naplněním požadavků čl. 6 směrnice o stanovištích, jak stanovuje § 32 odst. 3 BNatSchG. § 33 odst. 1 BNatSchG obsahuje zákaz veškerého rušení či změn, které by mohly vést k významnému narušení lokality Natura 2000 a zároveň upravuje i možnost výjimky z tohoto zákazu, upravené v § 34 BNatSchG, ale za splnění přísnějších podmínek, než které stanovuje § 67 odst. 1 BNatSchG.<sup>207</sup> Zda se bude v konkrétním

---

<sup>204</sup> Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege

<sup>205</sup> Tamtéž.

<sup>206</sup> Tamtéž.

<sup>207</sup> Tamtéž.

případě postupovat dle § 34 BNatSchG či dle § 67 odst. 1 BNatSchG, záleží na tom, zda účel ochrany obsažený v konkrétním vyhlášovacím předpise sleduje pouze zájmy vnitrostátního práva, nebo také zájmy evropského práva, § 34 BNatSchG má však přednost v případech, ve kterých je zjištěna možnost významného narušení lokalit Natura 2000.<sup>208</sup> § 67 odst. 2 BNatSchG dále stanoví, že ze zákazů stanovenými § 31 odst. 1 BNatSchG a vyhlášovacími předpisy dle §32 odst. 3 BNatSchG je udělení výjimky možné pouze v případě, že by aplikace těchto předpisů vedla v konkrétním případě k nespravedlivé zátěži.<sup>209</sup> V případě, že tedy byla zjištěna možnost významného narušení lokalit Natura 2000, se přednostně použijí podmínky pro udělení výjimky stanovené § 34 BNatSchG, doplněné ještě o požadavek stanovený § 67 odst. 2 BNatSchG. Avšak v případě, že takováto možnost zjištěna nebyla, aplikuje se na udělení výjimek pouze § 67 odst. 1 BNatSchG.<sup>210</sup>

V neposlední řadě je rovněž důležité zmínit, že výše uvedený § 24 BNatSchG, jež se věnuje národním parkům, se nachází v režimu výše zmíněných obecných zásad ochrany přírody a jednotlivé spolkové země si tedy dle § 72 odst. 3 GG nemohou danou oblast upravit zemskými zákony odlišně. Rovněž § 67 BNatSchG nahrazuje právní úpravu jednotlivých spolkových zemí.<sup>211</sup>

#### 5.2.4 Bavorské zákony

Z bavorských zákonných právních předpisů hraje nejdůležitější roli v oblasti ochrany přírody Bavorský zákon o ochraně přírody, péči o krajinu a rekreaci v přírodě (německy Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur, dále jen jako BayNatSchG), který však v oblasti právní úpravy týkající se ochrany přírody v národních parcích spíše jen doplňuje výše zmíněný BNatSchG. Ustanovení § 13 BayNatSchG s názvem „národní parky“ tak pouze stanovuje minimální velikost pro národní park a v části čtvrté BayNatSchG lze nalézt několik ustanovení upravujících evropskou ekologickou síť Natura 2000.<sup>212</sup>

Významnou částí týkající se ochrany národních parků je část osmá BayNatSchG, upravující organizaci, pravomoc a postup veřejné správy, a rovněž část devátá upravující přestupky v oblasti ochrany životního prostředí.<sup>213</sup>

Stanovení ochranných podmínek pro jednotlivé národní parky však ponechaly oba zákony (BNatSchG a BayNatSchG) na nařízeních, kterými se jednotlivé národní parky zřizují.

---

<sup>208</sup> FISCHER-HÜFTLE, Peter. Zur Zulassung eines Projekts im Verfahren nach § 34 BNatSchG und/oder durch Befreiung von Schutzvorschriften. *Natur und Recht*, 2010, roč. 85, č. 1, s. 34 - 35.

<sup>209</sup> Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege

<sup>210</sup> FISCHER-HÜFTLE, P., 2010, s. 36.

<sup>211</sup> Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland a Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege

<sup>212</sup> Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur

<sup>213</sup> Tamtéž.

### 5.2.5 Podzákoné předpisy

Z podzákoných právních předpisů upravujících ochranu přírody v NP Bavorský les je stěžejním nařízením o NP Bavorský les (dále jen NPVO). V prvních ustanoveních tohoto nařízení můžeme nalézt vymezení území národního parku a v § 3 odst. 1 NPVO pak i jeho účelu, jímž je uchování charakteristické středoevropské krajiny s jejími rostlinnými a živočišnými společenstvy, zejména s jejich přirozenými a přírodě blízkými ekosystémy, zabezpečení působení přírodních sil a nerušeného vývoje společenstev a tím i umožnění návratu rostlinných a živočišných druhů, jež jsou typická pro toto území. S ohledem na ochranu lesů NP Bavorský les je pak důležité i vymezení dalších cílů tohoto parku v § 3 odst. 2 NPVO, kterými jsou dlouhodobý převod lesů utvářených doposud lesnickou činností na lesy ponechané samovolnému vývoji bez zásahu člověka, za použití vědeckých poznatků, zachování společenstev, jež lesy obklopují, vědecké sledování nerušené dynamiky vývoje lesních společenstev nebo zpřístupnění území národních parků za účelem vzdělání a zotavení, pokud to účel ochrany přírody umožňuje.<sup>214</sup>

V části třetí NPVO je dále upravena ochrana a péče, uskutečňující se zejména skrze zákazy uvedenými v § 9.<sup>215</sup> Jak už bylo uvedeno výše spolkový i bavorský zákon o ochraně přírody nechává stanovení ochranných podmínek na jednotlivých nařízeních. § 9 odst. 1 NPVO upravuje základní absolutní zákaz jakéhokoli ničení, poškozování či měnění krajiny nebo jejích částí v národním parku a dále upravuje demonstrativní výčet zakázaných činností, jako je např. negativní ovlivnění či pozměňování biotopů rostlin a živočichů nebo používání chemických prostředků k ochraně dřeva, k ošetřování rostlin nebo aplikace jiných chemikálií, hnojiv či půdu zlepšujících prostředků.<sup>216</sup>

Ze zákazů uvedených v § 9 NPVO však existují i výjimky, mezi nich patří dle § 11 NPVO např. neodsunutelná opatření k ochraně obyvatelstva a k odvrácení ohrožení zdraví a života lidí a závažných věcných škod, vjezd na uzavřené silnice a cesty motorovými vozidly správy spolkového státu Bavorsko a Spolkové republiky Německo či dosavadní řádné zemědělské a lesnické využití ploch v soukromém vlastnictví, stejně jako výkon práva myslivosti na pronajatých či vyčleněných plochách. Kromě těchto výjimek, na něž se přímo § 9 NPVO nevztahuje, zde existuje ještě osvobození z těchto zákazů dle § 12 NPVO, jež může být v jednotlivých případech uděleno státním ministerstvem životního prostředí, zdraví a ochranu spotřebitele a vládou Dolního Bavorska, ale vždy po projednání se Správou národního parku.<sup>217</sup>

---

<sup>214</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>215</sup> Tamtéž.

<sup>216</sup> Tamtéž.

<sup>217</sup> Tamtéž.

Důležitým ustanovením je rovněž § 13 odst. 1 NPVO, jenž vylučuje použití obhospodařovacích předpisů lesního zákona pro Bavorsko na území NP Bavorský les, jsou-li v rozporu s účelem národního parku.<sup>218</sup>

### 5.3 KOMPARACE ČESKÉ A NĚMECKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Česká i německá právní úprava týkající se národních parků je velmi podobná, a přestože zde můžeme nalézt určité odlišnosti, nejedná se o věci zásadního charakteru. Hlavním rozdílem je odlišnost právních předpisů, v nichž je nejvýznamnější část týkající se ochrany NP Šumava a Bavorský les upravena. Zatímco pro NP Šumava lze nalézt stěžejní část úpravy v ZOPK, které pouze zpřesňuje NNPS, pro Bavorský les je stěžejní část právní úpravy obsažena právě v NPVO, a v jednotlivých zákonech (především v BayNatSchG) je ochrana národních parků upravena spíše obecněji a tím je ponechán větší prostor jednotlivým nařízením.

Dalším rozdílem je také německé rozdělení veškeré právní úpravy na spolkovou a zemskou, přičemž jak už bylo zmíněno výše, mohou spolkové země upravovat samostatně jednotlivé otázky týkající se ochrany přírody do té doby, než této své pravomoci využije Spolek, a i poté se mohou od BNatSchG odchýlit (s výjimkou určitých oblastí mezi které patří např. obecné zásady).

Jak v českých, tak i v německých právních předpisech lze nalézt rozdělení územní ochrany na obecnou a zvláštní, přičemž institut národních parků je podřazen pod zvláštní územní ochranu. V obou zemích se můžeme setkat s obdobnou definicí národního parku, kdy se jedná o velkoplošná právem chráněná území, jež jsou určitým způsobem jedinečná a jejichž část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, pouze s tím rozdílem, že v české právní úpravě je požadováno, aby tato část byla „značná“, zatímco německá právní úprava požaduje, aby tato část zabírala nadpoloviční většinu území národního parku. Německá právní úprava navíc umožňuje, aby touto částí mohlo být i území, které se teprve v budoucnu pravděpodobně vyvine nebo může být vyvinuto do stavu, který umožňuje nerušený tok přírodních procesů v jejich přirozené dynamice. BayNatSchG dále i stanoví minimální rozlohu národního parku na 10 000 ha, což v české právní úpravě nikde nenajdeme. Obecně je však možné říci, že obě právní úpravy směřují ke stejnému cíli, kterým je ochrana přirozených, co nejméně člověkem pozměněných oblastí.

Zatímco poslání NP Šumava je vymezeno v NNPS, v případě NP Bavorský les ho můžeme, ačkoliv obecněji, nalézt již v BNatSchG a dále také v samotném NPVO, kde je toto poslání ještě konkretizováno. V obou případech můžeme mezi stanovenými cíli těchto národních parků nalézt snahu o zachování a zlepšení přírodního prostředí a ochranu či obnovu samořídících funkcí přírodních systémů, v národních parcích a a dále přísnou ochranu přirozeně se zde vyskytujících

---

<sup>218</sup> Tamtéž.

společenstev, živočichů i rostlin. V německé právní úpravě lze snad jen nalézt silněji kladený důraz na umožnění co nejnerušenějšího toku přírodních procesů a směřování k co nejpřirozenější člověkem neovlivněnému vývoji národního parku, což je možné vidět i v dalších odstavcích § 3 NPVO, kde je jako jeden dalších cílů vymezen dlouhodobý převod lesů utvářených doposud lesnickou činností, za použití vědeckých poznatků, na lesy ponechané samovolnému vývoji bez zásahu člověka. Mezi dalšími cíli obou národních parků lze rovněž nalézt vědecké, výchovné a rekreační cíle, ale dle NPVO pouze pokud to účel ochrany přírody umožňuje. V § 15 odst. 2 českého ZOPK i v § 2 odst. 2 NNPŠ můžeme najít obdobnou zásadu, dle které musí být hospodářské a jiné využití národního parku podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů.

Na rozdíl od německé právní úpravy, kdy BNatSchG ponechává na jednotlivých zemích vyhlášení národních parků v podobě nařízení zemských vlád, český ZOPK stanovuje vyhlášení národních parků zákonem, ačkoliv NP Šumava byl vyhlášen ještě za účinnosti staré právní úpravy pouze nařízením a do dnešní doby nebyl přijat nový zákon, který by toto nařízení nahradil. NNPŠ však zůstává dodnes v platnosti díky přechodným ustanovením ZOPK.

Od právní úpravy v německém BNatSchG se dále nemohou jednotlivé spolkové země v oblasti týkající se národních parků odchýlit, protože se nacházejí v režimu obecných zásad. Díky tomuto mají všechny národní parky v Německu podobný základ. V případě české právní úpravy upravující nově vyhlásování národních parků ve formě zákona by bylo možné se od právní úpravy obsažené v ZOPK těmito zákony odchýlit a jednotlivé národní parky by se od sebe pak mohly výrazněji lišit. Tímto způsobem by mohly být zohledněny určitá specifika jednotlivých národních parků, avšak rovněž by bylo možné tímto způsobem jejich silnou ochranu poskytovanou dosud ZOPK oslabit.

Německá a česká právní úprava se rovněž liší ve způsobu stanovení ochranných podmínek pro národní parky. Zatímco český ZOPK obsahuje velmi jasně taxativně stanovené zákazy či činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody a NNPŠ pak jen tyto činnosti vázané na souhlas doplňuje a konkretizuje (přestože jsou některé z těchto činností pak upraveny duplicitně), německé zákony BNatSchG a BayNatSchG nechávají stanovení těchto ochranných podmínek v podobě zákazů na NPVO. Toto nařízení obsahuje jeden základní absolutní zákaz jakéhokoli ničení, poškozování či měnění krajiny nebo jejích částí v národním parku a dále upravuje demonstrativní výčet zakázaných činností.

Z obsahového hlediska jsou si však jednotlivé ochranné podmínky NP Šumava a Bavorský les velmi podobné. V obou právních úpravách můžeme rovněž nalézt institut výjimek z těchto zákazů. Česká právní úprava obsahuje několik druhů výjimek. Některé výjimky jsou stanoveny přímo ze zákona přímo u konkrétně uvedeného zákazu, jiné činnosti jsou pak povolené, ale pouze na místech



vyhrazených se souhlasem orgánem ochrany přírody, přičemž může mít tento souhlas podobu buď správního rozhodnutí nebo závazného stanoviska. Další možnost výjimek je vázaná na splnění zákonem stanovených podmínek a rovněž na správní rozhodnutí, jež vydává Ministerstvo životního prostředí (po schválení výjimky vládou ve formě usnesení) nebo Správa NP Šumava v závislosti na významu jednotlivého případu. V NPVO lze nelézt obdobnou úpravu, kdy NPVO taxativně vyjmenovává případy, na které se v něm uvedené zákazy nevztahují a dále obsahuje i osvobození od těchto zákazů, jež může být uděleno v jednotlivých případech státním ministerstvem životního prostředí, zdraví a ochranu spotřebitele a vládou Dolního Bavorska. Jedinou odlišnost lze snad spatřovat v tom, že jsou na rozdíl od české právní úpravy tyto výjimky vydávány vždy po projednání se Správou národního parku.

## **6 REŽIM JEDNOTLIVÝCH ZÓN S OHLEDEM NA OCHRANU LESŮ V NP ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES**

Z důvodu rozlehlosti národních parků se na jejich území nacházejí různé druhy ekosystémů odlišné kvality. Můžeme zde nalézt širokou škálu přírodních ekosystémů od území téměř nepoznamenaných zásahem člověka až po místa lidskou činností velmi pozměněná. Z tohoto důvodu jsou území národních parků členěna na jednotlivé zóny, z nichž každá představuje určitý stupeň ochrany dané oblasti podle jejího významu. Následující kapitola se tedy bude zabývat zonací a režimem ochrany v jednotlivých zónách NP Šumava, NP Bavorský les, a nakonec jejich srovnáním.

### **6.1 ČESKÁ REPUBLIKA – NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA**

Členění NP Šumava do jednotlivých zón zakotvuje § 17 ZOPK dle něhož jsou metody a způsoby ochrany národních parků odstupňovány na základě členění jejich území zpravidla do tří zón ochrany přírody (to samé stanoví i § 4 odst. 1 NNPS<sup>219</sup>). Zóny jsou vymezeny s ohledem na přírodní hodnoty, přičemž nejpřísnější režim ochrany je stanoven pro první zónu.<sup>219</sup>

Do první zóny je obvykle zahrnuto území s nejhodnotnějšími přírodními biotopy, jež jsou nejcitlivější a nejsnadněji negativně ovlivnitelné lidskými činnostmi.<sup>220</sup> Dle § 4 odst. 2 nařízení o Šumavě se do první zóny, jež je nazývána též „přísnou přírodní zónou“, zařazuje území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami v národním parku. Jedná se zejména o území obsahující přirozené nebo jen málo pozměněné ekosystémy. S tím souvisí i dále zmíněný cíl této zóny, jímž je uchování či obnova samořídících funkcí ekosystému a omezení lidských zásahů v této oblasti.

<sup>219</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny a nařízení o Šumavě

<sup>220</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 148 (§17 odst. 1 ZOPK).

Ustanovení § 6 nařízení o Šumavě dále omezuje vstup do první zóny. Bez povolení Správy NP Šumava se tedy v této zóně nelze pohybovat mimo vyznačené stezky, s výjimkou vlastníků nebo uživatelů dotčených pozemků, pracovníků orgánů státní správy a práva vstupu podle předpisů o obraně státu a ochraně státních hranic.<sup>221</sup> Dle § 17 odst. 2 ZOPK proto vyznačí hranici první zóny v terénu vhodným způsobem správa národního parku.<sup>222</sup> Přestože jde v případě prvních zón o území národního parku, jemuž je poskytován nejvyšší stupeň ochrany, neznamená to, že na území první zóny národního parku nedochází k žádné péči o území, ani že se musí nutně jednat o území ponechané samovolnému vývoji. Takováto území jsou určována na základě odlišných kritérií a jejich hranice se nemusí shodovat s hranicemi první zóny, přestože se dá jejich výskyt v první zóně rozumně předpokládat.<sup>223</sup> V současné době je do první zóny NP Šumava zařazeno území o rozloze 8 807 ha, což představuje 12,9 % celkové rozlohy národního parku.<sup>224</sup>

Druhá zóna zpravidla obsahuje území, v nichž převažují přírodě blízké ekosystémy.<sup>225</sup> Dle § 4 odst. 3 NNPS se do druhé zóny, též nazývané jako „řízená přírodní zóna“, zařazuje území s významnými přírodními hodnotami, dále lesní a zemědělské ekosystémy člověkem převážně pozmeněné a také zemědělské ekosystémy vhodné pro omezené, přírodě blízké a šetrné lesní či zemědělské využívání. Jako cíl této zóny toto ustanovení stanoví udržení přírodní rovnováhy, co nejširší druhovou rozmanitost a postupné přiblížení lesních ekosystémů přirozeným společenstvům.<sup>226</sup> Přestože se však tato zóna využívá k turistice a rekreaci a ochrana přírody již není v druhé zóně tak přísná jako v zóně první, území první i druhé zóny národního parku lze považovat za jádrovou oblast celého národního parku.<sup>227</sup> V současné době je do druhé zóny NP Šumava zařazeno území o rozloze 55 885 ha, což představuje 82,1 % celkové rozlohy národního parku.<sup>228</sup>

Do třetí zóny, nazývané též „okrajovou zónou“, se dle § 4 odst. 4 NNPS zařazuje území se značně pozmeněnými ekosystémy a střediska soustředěné zástavby.<sup>229</sup> Třetí zóna by tak měla zahrnovat území, na nichž převažují ekosystémy využívané nebo značně ovlivněné lidskou činností a dále zastavěné části území obcí nebo rekreačně velmi vytížená území.<sup>230</sup> Tomu odpovídá i cíl této zóny, kterým je dle § 4 odst. 4 NNPS udržení a podpora využívání této zóny pro trvalé bydlení,

---

<sup>221</sup> Nařízení o Šumavě

<sup>222</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>223</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 ZOPK).

<sup>224</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Zonace* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>>.

<sup>225</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 ZOPK).

<sup>226</sup> Nařízení o Šumavě

<sup>227</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 ZOPK) a nařízení o Šumavě.

<sup>228</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA, *Zonace*, 2008 – 2017.

<sup>229</sup> Nařízení o Šumavě

<sup>230</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 ZOPK).

služby, zemědělství, turistiku a rekreaci.<sup>231</sup> Území třetí zóny plní také spolu s ochranným pásmem (zde CHKO Šumava) funkci tzv. „nárazníkové zóny“, jejíž úkolem je chránit jádrové území národního parku před vnějšími škodlivými vlivy.<sup>232</sup> V současné době je do třetí zóny NP Šumava zařazeno území o rozloze 3 372 ha, což představuje 4,95 % celkové rozlohy národního parku.<sup>233</sup>

Bližší charakteristiku jednotlivých zón a jejich režim upravuje dle § 17 odst. 1 ZOPK obecně závazný předpis, kterým se národní park vyhláší, v našem případě tedy NNPS a jednotlivé zóny pak dle tohoto ustanovení stanovuje Ministerstvo životního prostředí po projednání s dotčenými obcemi vyhláškou<sup>234</sup>, v případě NP Šumava však taková vyhláška (stejně jako zákon o NP Šumava, které ZOPK předpokládá) dosud neexistuje. Současná zonace NP Šumava vychází z protokolu Ministerstva životního prostředí č.j.: OOP/3885/95 e.o ze dne 25. 7. 1995.<sup>235</sup> Tímto opatřením obecné povahy bylo tehdy výrazně zmenšeno a fragmentováno<sup>236</sup> území bývalé první zóny ve prospěch druhé zóny z důvodu možnosti zásahů v lesích první zóny napadených kůrovcem. V roce 1998 pak byla ze začátku uplatňovaná bezzásahovost porušována i ve fragmentované první zóně s cílem zabránit šíření napadení kůrovcem do lesů v druhé zóně. Tento postup byl předmětem velké kritiky ze strany odborníků (mezi nimiž se nacházeli i představitelé IUCN), stejně tak jako výše uvedené opatření obecné povahy,<sup>237</sup> jehož kritika byla v roce 2001 rovněž podnětem k zahájení prací na novém vymezení první zóny.<sup>238</sup> Do současné doby však k takové úpravě nedošlo.

Ohledně otázky platnosti zonace NP Šumava je rovněž důležité zmínit rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 7 As 53/2015-55 ze dne 21. 5. 2015, který se zabýval posouzením platného vymezení zón CHKO Beskydy v obdobném případě. Nejvyšší správní soud v tomto rozhodnutí uvedl, že z § 27 odst. 1 ZOPK neplyne povinnost Ministerstva životního prostředí vyhláškou nově vymezit zóny všech chráněných krajinných oblastí, ve kterých byla v souladu s původní právní úpravou zonace již provedena jinou formou. „*Taková povinnost (s případným stanovením lhůty, ve které je třeba provést zónaci novou formou) by podle názoru Nejvyššího správního soudu musela být v souvislosti s provedenou novelizací výslovně stanovena v přechodných ustanoveních. Jestliže taková přechodná ustanovení chybí, platí zásada,*

---

<sup>231</sup> Nařízení o Šumavě

<sup>232</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 ZOPK).

<sup>233</sup> SPRÁVA NP ŠUMAVA, *Zonace*, 2008 – 2017.

<sup>234</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>235</sup> SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU A CHRÁNĚNÉ KRAJINÉ OBLASTI ŠUMAVA, *Věc: Vyřízení žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.*, 2014.

<sup>236</sup> Pozn. Území první zóny bylo rozděleno z původních 53 souvislých částí na 135 menších částí. SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU A CHRÁNĚNÉ KRAJINÉ OBLASTI ŠUMAVA, *Věc: Vyřízení žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.*, 2014.

<sup>237</sup> KŘENOVÁ, Zdeňka, HRUŠKA, Jakub. Zonace Národního parku Šumava aneb O cestě tam a zase zpátky. *Ochrana přírody*, 2011, roč. 2011, č. 4, s. 20 – 21.

<sup>238</sup> Pozn. Území první zóny bylo rozděleno z původních 53 souvislých částí na 135 menších částí. SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU A CHRÁNĚNÉ KRAJINÉ OBLASTI ŠUMAVA, *Věc: Vyřízení žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.*, 2014.

*že vznik právních vztahů je třeba posuzovat podle předpisů účinných v době jejich vzniku. Tudiž při posuzování otázky, zda byly platně vymezeny zóny příslušné CHKO, je třeba vycházet z právní úpravy účinné v době, kdy k takovému vymezení došlo. V daném případě k zónaci CHKO Beskydy došlo Protokolem o vymezení zón CHKO Beskydy ze dne 7. 7. 1999 (dále jen „protokol“). Jelikož tehdejší právní úprava nestanovila přesnou formu zónace CHKO, je třeba vycházet z toho, že k vymezení zón došlo v souladu s tehdejší právní úpravou.“<sup>239</sup>*

Přestože lze z výše zmíněného rozsudku usoudit, že Nejvyšší správní soud považuje zonaci NP Šumava za platnou, neodpovídá tato zonace z roku 1995 mezinárodně uznávaným standardům, nerespektuje zcela ekologické hodnoty ani výskyt předmětů ochrany daného národního parku a není funkční z důvodu vysoké fragmentace a nedostatečné výměry (některé části mají menší rozlohu než 1 ha). Doporučení Rady Evropy z roku 2010 stejně jako doporučení z roku 2002 konstatují, že dosavadní systém zonace NP Šumava není vyhovující a že udělení prestižního Evropského diplomu tomuto parku bude možné pouze v případě, že budou do roku 2012 přijaty nová zonace, způsoby péče o individuální úseky národního parku a také nový plán péče.<sup>240</sup>

Na závěr lze dodat, že změna zonace NP Šumava je sice potřeba, nicméně vždy by mělo touto změnou docházet ke zpřísnění podmínek ochrany, stejně tak jako tomu je např. v případě NP Bavorský les, a nikoliv naopak.<sup>241</sup> Rovněž je nutné, aby návrh na vymezení jednotlivých zón vždy vycházel z analýzy plošného zastoupení a přírodního stavu ekosystémů, jež se na území daného národního parku vyskytují, přičemž totéž platí i pro navrhované změny zonace národního parku.<sup>242</sup>

## **6.2 NĚMECKO – NÁRODNÍ PARK BAVORSKÝ LES**

Možnost členění NP Bavorský les do jednotlivých zón zakotvuje § 22 odst. 1 BNatSchG dle kterého mohou být chráněné oblasti rozděleny do zón v souladu s platným ochranným účelem odstupňované ochrany. V souladu s § 24 odst. 2 BNatSchG by tedy měly být jednotlivé zonace vytvořeny tak, aby byl na převážné části území umožněn, co nejnerušenější tok přírodních procesů v jejich přirozené dynamice.<sup>243</sup>

To odpovídá i požadavkům IUCN, jež v obecných principech pro zonaci národních parků doporučují, aby byly nejméně tři čtvrtiny území po přiměřeném přechodném období ponechány samovolnému vývoji.<sup>244</sup> V souladu s požadavky IUCN a požadavky BNatSchG upravuje NPVO v

---

<sup>239</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 7 As 53/2015

<sup>240</sup> KŘENOVÁ, Z., HRUŠKA, J., 2011, s. 21.

<sup>241</sup> MATĚJKA, Karel, HRUŠKA, Jakub, KINDLANN, Pavel. Jak má vypadat smysluplná zonace národního parku Šumava? *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5, s. 100.

<sup>242</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 149 (§17 odst. 1 a 2 ZOPK).

<sup>243</sup> Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege

<sup>244</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Management im Nationalpark Bayerischer Wald* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 21. února 2017]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/nationalpark/management/index.htm>>.

§ 12a tzv. přírodní zónu (německy Naturzone), kterou již člověk neovlivňuje a stanovuje, že se území národního parku rozvíjí tak, aby bylo do roku 2027 75 % jeho území tvořeno touto plochou. Ustanovení § 12a NPVO dále uvádí, že aby bylo dosaženo tohoto cíle, probíhá rozšiřování přírodní zóny nepřetržitě a v postupných krocích (etapách).<sup>245</sup> V souladu s tímto účelem byla kromě přírodní zóny vytvořena také rozvojová zóna, jež je rozdělena na tři části (2a, 2b a 2c), a v níž jsou lesy postupně ponechávány přirozenému vývoji. V současné době tvoří přírodní zóna přibližně 67 % a rozvojová zóna přibližně 10 % území NP Bavorský les.<sup>246</sup>

K ochraně lesů, jež sousedí s NP Bavorský les, slouží ustanovení § 13 odst. 1 NPVO, které Správě národního parku ukládá povinnost přijímat uvnitř okrajového pásma v šíři nejméně 500 m nezbytná řádná a účinná opatření k ochraně lesa včetně opatření k potlačování kůrovce. Toto ustanovení tak míří na snahu o zabránění šíření kůrovce z napadených stromů v národním parku (kde v přírodní zóně k zásahům nedochází) na hospodářské lesy nacházející se v jeho okolí.<sup>247</sup> V současné době tvoří okrajové pufrční pásmo přibližně 21 % území národního parku.<sup>248</sup>

Horskému lesu a jeho ochraně se dále věnuje § 14 NPVO. Dle § 14 odst. 1 NPVO má horský les obzvláštní ochranné funkce pro vodní režim a je hoděn ochrany jako genetický potenciál autochtonního horského smrku přizpůsobeného chladným polohám středohor. Dle § 14 odst. 2 NPVO je pak nutné horský les zachovat a zabezpečit jeho funkčnost skrze vhodná přírodě blízká opatření. V souvislosti s tím stanovuje § 14 odst. 3 NPVO nutnost ochrany horských lesů nacházejících se mezi Falkensteinem a Roklanem v podobě zabránění rozšíření kůrovce na tyto lesy, ale pouze do roku 2027. Oproti tomu v lesích, jež jsou již kůrovcem napadeny nebo v důsledku tohoto napadení již z velké části odumřely má dle § 14 odst. 4 NPVO docházet přírodní samovolné obnově bez jakýchkoli zásahů. Pouze pokud by plošně a dlouhodobě nedošlo k přirozenému obnovení lesa, podpoří se jeho vývoj odpovídající danému stanovišti a přirozené skladbě lesa.<sup>249</sup>

Opatření směřující k ochraně horského lesa dle § 14 NPVO a rovněž k ochraně hospodářských lesů sousedících s národním parkem dle § 13, stejně tak jako vymezení jednotlivých zón má upravovat Plán péče o NP (německy Nationalparkplan) upravený v § 7 NPVO.<sup>250</sup> Plán péče národního parku se člení na deset svazků, přičemž podrobnější úpravu zonace upravuje svazek s názvem opatření k ochraně lesů a péči o les (německy Walderhaltungs- und

---

<sup>245</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>246</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD, *Management im Nationalpark Bayerischer Wald*, 2016.

<sup>247</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>248</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD, *Management im Nationalpark Bayerischer Wald*, 2016.

<sup>249</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>250</sup> Tamtéž.

Waldpflegemaßnahmen). Dle tohoto svazku je území NP Bavorský les rozděleno do čtyř zón – přírodní zóny, rozvojové zóny, okrajového pufrálního pásma a rekreační oblasti. V první zóně nazvané „přírodní zónou“ je možný lidský zásah pouze ve výjimečných případech – a to buď dle § 14 odst. 4 NPVO v podobě zalesňování, pokud ve vysokohorských lesích selže přirozený proces obnovy lesů nebo dle § 11 odst. 1 bod 1 NPVO v podobě neodsunutelných opatření k ochraně obyvatelstva a odvrácení ohrožení zdraví a života lidí a závažných věcných škod, z důvodů bezpečnosti silničního provozu. Lesy druhé zóny, která je nazývána „rozvojovou zónou“, jsou rozděleny do tří částí (2a, 2b a 2c)<sup>251</sup> a mají být do roku 2027 postupně, avšak nepřetržitě v příslušných krocích převedeny na bezzásahovou oblast a stát se tak součástí první zóny. Třetí zóna nazývaná „okrajové pufrální pásmo“ je oblastí, kde bude trvale docházet k zásahům a tím i umožněno nezasahování v první zóně v případě kůrovcových kalamit. Čtvrtá, poslední zóna nazývaná též „rekreační oblast“ slouží návštěvníkům národního parku<sup>252</sup> a zabírá přibližně 2 % jeho území.<sup>253</sup>

Na závěr je také důležité dodat, že některé části do vymezeného území NP Bavorský les dle § 2 odst. 2 NPVO nepatří. Jedná se o dosud nechráněné plochy, které nejsou součástí veřejného majetku, a dále o celoročně obývané budovy včetně bezprostředního oploceného okolí a o plochy nezbytné pro obchvat spolkové silnice.<sup>254</sup> Tyto plochy obklopené NP Bavorský les, nazývané jako enklávy, tedy nejsou jeho součástí, na rozdíl od českých obcí, jež jsou součástí NP Šumava.<sup>255</sup>

### 6.3 KOMPARACE ČESKÉ A NĚMECKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Právní zakotvení institutu zonace obou národních parků lze nalézt již v zákoně, na české straně v ZOPK a na německé v BNatSchG. V české právní úpravě jsou pak jednotlivé zóny blíže upraveny v NNPŠ a konkrétně vymezeny opatřením obecné povahy, přestože dle později přijatého ZOPK se jednotlivé zóny vymezují vyhláškou, kterou vydává Ministerstvo životního prostředí po projednání s dotčenými obcemi. V německé právní úpravě je možné rovněž nalézt konkretizaci zonace v NPVO (zejména co se týče přírodní zóny), vymezení jednotlivých zón však obsahuje až plán péče.

---

<sup>251</sup> Zóna 2a pokrývá oblast lesů ve vysoké nadmořské výšce v oblasti Falkenstein-Rachel, zóna 2b je ochranným pásmem zóny 2a a zóna 2c obsahuje oblast mezi zónou 2b a okrajovým pásmem. Nationalparkplan Anlageband: Walderhaltungs- und Waldpflegemaßnahmen

<sup>252</sup> Nationalparkplan Anlageband: Walderhaltungs- und Waldpflegemaßnahmen

<sup>253</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD, *Management im Nationalpark Bayerischer Wald*, 2016.

<sup>254</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>255</sup> GREENPEACE (překlad Jan Míka). *Národní park pod tlakem kůrovce* [online]. greenpeace-muenchen.cz, [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <[https://www.greenpeace-muenchen.de/images/stories/Gruppen/Wald/gp\\_fs\\_boehmerwald\\_cz\\_uebersetzung\\_080120112.pdf](https://www.greenpeace-muenchen.de/images/stories/Gruppen/Wald/gp_fs_boehmerwald_cz_uebersetzung_080120112.pdf)>.

Co se týče odlišností ve vymezení jednotlivých zón NP Šumava a Bavorský les, lze konstatovat, že německá část tohoto lesa mnohem více odpovídá mezinárodním standardům a požadavkům IUCN, jež v obecných principech pro zonaci národních parků doporučují, aby byly nejméně tři čtvrtiny území po přiměřeném přechodném období ponechány samovolnému vývoji. Na německé straně je možné nalézt rozčlenění parku do čtyř zón, přičemž největší část území zabírá v současnosti první bezzásahová přírodní zóna, která v současnosti pokrývá přibližně 67 % území a po postupném převedení lesů z druhé rozvojové zóny (v současnosti přibližně 10 % území) bude tato bezzásahová oblast pokrývat více než 75 % území. Třetí zóna národního parku slouží k uplatňování účinných opatření proti šíření kůrovce na sousední hospodářské lesy (v současnosti přibližně 21 % území) a čtvrtá zóna slouží k rekreaci (v současnosti přibližně 2 % území).

NP Šumava se člení na tři zóny, přičemž první nejprísnější zóna pokrývá pouze 13 % území a je fragmentována na 135 menších částí, na rozdíl od německé souvislé nefragmentované první zóny. Druhá zóna pak pokrývá přibližně 81 % a třetí zóna přibližně 5 % území národního parku. V porovnání s vymezením zón v Bavorském lese si lze všimnout procentuálně téměř opačného vymezení první a druhé zóny, se týče velikosti jednotlivých zón. Důležité je rovněž zmínit, že přestože lze první a druhou zónu NP Šumava považovat za jádrovou oblast tohoto parku, pouze pro první zónu platí až na výjimky zákaz pohybovat se mimo vyznačené cesty a lze tedy vnímat významnější rozdíl mezi stupněm ochrany první a druhé zóny. Do budoucna je tedy otázkou, zda bychom se neměli inspirovat v této oblasti od našeho německého souseda, který, na rozdíl od nás, požadavky IUCN splňuje.

## **7 PRÁVNÍ ASPEKTY KÁCENÍ STROMŮ NAPADENÝCH KŮROVCEM V NP ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES**

---

Vzhledem k rozsáhlým diskuzím týkajících se kácení stromů zasažených kůrovcem v lesích národních parků Šumava bych v této kapitole chtěla přiblížit, jak se k této otázce staví české a německé právní předpisy a rovněž jakým způsobem byl na obou stranách jednoho lesa a dvou národních parků tento problém řešen a jakých výsledků bylo těmito způsoby dosaženo.

### **7.1 ČESKÁ REPUBLIKA**

Přestože se Šumava řadí k největším lesním komplexům v Evropě, ani ona se nevyhnula drastickým změnám spojených zejména s přeměnou původní přirozené lesní skladby. V souvislosti s rozvojem sklářství došlo v této oblasti k vykácení většiny listnatých stromů, jejichž kůra byla využívána na výrobu skla. Díky těmto změnám byla narušena stabilita porostů, jež se projevila zvláště na přelomu 60. – 70. let 19. století, kdy vlivem větru a následně působením kůrovce padlo

několik milionů m<sup>3</sup> dřeva. Vzhledem k tomu, že nové sazenice byly dováženy z celého Rakouska-Uherska, vznikly na území NP Šumava porosty stejného věku a mnohdy pochybné genetické úrovně. Po druhé světové válce došlo k vysídlení těchto oblastí a rovněž hospodaření v těchto lesích téměř ustalo. Lesy se tak znovu přiblížily přírodě blízkému stavu, což vedlo následně i k vyhlášení obou národních parků.<sup>256</sup>

V roce 1983 došlo díky jihozápadním větrům k rozšíření kůrovce z německé strany, která se rozhodla stromy poražené silným větrem v přírodě ponechat, na šumavské lesy.<sup>257</sup> Původ kůrovce však nelze hledat jen v Německu, může jím být napaden každý smrkový les a zejména klimatické změny a bouře způsobující v lese polomy přispívají k jeho šíření.<sup>258</sup>

V roce 1991 došlo k vyhlášení NP Šumava a v souvislosti s tím se i na naší straně přikročilo k bezzásahovému režimu.<sup>259</sup> Avšak protikůrovcová opatření se nezastavila ani před první zónou. Přestože zde byla omezena těžká technika a nedošlo k použití pesticidů, byla pro některé části první zóny mezi lety 1991 – 2007 vydána zvláštní povolení umožňující zde pravidelné protikůrovcové zásahy. V ostatních zónách NP Šumava byly zásahy běžné, a to včetně chemického ošetření.<sup>260</sup>

V hraniční oblasti Šumavy o velikosti přibližně 6 644 ha (9,8 % území NP Šumava) přímo sousedící s NP Bavorský les, se však upustilo od protikůrovcových opatření, jež byla posouzena jako beznadějná. V bavorsko-českém memorandu z roku 2010 věnující se společné kůrovcové strategii lze pak nalézt zákaz protikůrovcových opatření v této oblasti, přestože se jedná o druhou rozvojovou zónu.<sup>261</sup>

V současnosti je dle § 16 odst. 1 písm. a) ZOPK na celém území národního parku zakázáno používat intenzivní technologie, včetně používání biocidů při ochraně lesa. Důležité je při tom zmínit, že v ZOPK neexistuje ustanovení, na jehož základě by bylo možné dovozovat rozdílnou aplikaci § 16 ZOPK na jednotlivé zóny národního parku, přestože je nutné zkoumat pravděpodobný dopad použití technologií na jednotlivé ekosystémy, a ty mohou být v první zóně na jejich použití citlivější.<sup>262</sup> V případě takovýchto zásahů na území národního parku je tedy povinností mít na základě § 43 ZOPK z tohoto zákazu výjimku. Dalším významným ustanovením v této oblasti je § 22 odst. 1 ZOPK, dle něhož je možné ustanovení o zásazích proti škůdcům dle

---

<sup>256</sup> ZAHRADNÍK, Petr. *Historie kůrovcové kalamity na Šumavě a její možné dopady na budoucí vývoj* [online]. npsumava.cz, 2015 [cit. 28. února 2017]. Dostupné na < <http://www.npsumava.cz/gallery/31/9433-zahradnik.pdf>>.

<sup>257</sup> Tamtéž.

<sup>258</sup> GREENPEACE (překlad Jan Míka). *Národní park pod tlakem kůrovce*.

<sup>259</sup> ZAHRADNÍK, P., 2015.

<sup>260</sup> GREENPEACE (překlad Jan Míka). *Národní park pod tlakem kůrovce*.

<sup>261</sup> Tamtéž.

<sup>262</sup> MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H., 2007, s. 140 - 141 (§16 odst. 1 písm. a) ZOPK).



lesního zákona použít na lesy v národním parku pouze se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.<sup>263</sup>

Na některé oblasti NP Šumava, jež jsou součástí evropské soustavy Natura 2000, se navíc vztahuje i § 45h ZOPK dle kterého podléhá jakákoliv koncepce či záměr, jež může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit příznivý stav předmětu ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, hodnocení jeho důsledků na toto území a stav jeho ochrany z uvedených hledisek. V případě kácení stromů či jiných významných zásahů v těchto oblastech je tedy nutné mít také výjimku dle § 43 ZOPK i z tohoto ustanovení. Nepřímo se může kácení stromů v národním parku rovněž dotknout ustanovení § 50 odst. 2 ZOPK, dle něhož je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů a v takovém případě je tedy nutné mít rovněž výjimku dle § 56 ZOPK.<sup>264</sup>

Povinnosti vyplývající z výše uvedených ustanovení ZOPK se však nevztahují pouze na soukromé vlastníky lesů, ale rovněž na lesy ve vlastnictví státu a tedy i na Správu NP a CHKO Šumava, jež v tomto případě nevystupuje jako správní orgán, nýbrž jako ČR a vztahují se na ní tak veškerá práva i povinnosti vyplývající z LZ pro vlastníka lesa a rovněž i povinnosti plynoucí ze ZOPK, tzn. povinnost požádat o výjimky ze zákazů určitých činností na území národního parku, obstarat si souhlas orgánu ochrany přírody k realizaci zásahů proti škůdcům a povinnost nechat záměr zhodnotit stanoviskem orgánu ochrany přírody, jak uvedl Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 30. srpna 2013, sp. zn. 2 Aps 7/2012.<sup>265</sup>

V případě, že by Správa NP Šumava kácela či jinak významně zasahovala v lesích na území národního parku bez výše uvedených souhlasů, výjimek či hodnocení, jednalo by se dle Krajského soudu v Plzni o nezákonný zásah, jak to konstatoval ve svém rozsudku ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 57 A 66/2011 týkajícího se otázky zákonnosti rozpuštění občanské blokády, jež se snažila zastavit dle něho nezákonnou těžbu dřeva vykonávající Správou NP Šumava bez výše uvedených povolení v oblasti Ptačího potoka (oblast druhé zóny a okolí první zóny) v centru NP Šumava. V tomto rozsudku se také soud vyjádřil, že pro postup proti kalamitním škůdcům byl nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody a krajiny, což bylo podle jeho názoru zjištělné bez dalšího prostým nahlédnutím do zákona o ochraně přírody a krajiny.<sup>266</sup> Dle názoru Nejvyššího správní soudu, který následně rozsudek Krajského soudu v Plzni zrušil, je však tato problematika složitější. Ve svém rozsudku ze dne 18. listopadu 2015, sp. zn. 8 As 39/2014 NSS konstatuje, že nesouhlasí s názorem Krajského soudu v Plzni, podle něhož si Správa NP Šumava mohla učinit jednoznačný

---

<sup>263</sup> Zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>264</sup> Tamtéž.

<sup>265</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2013, sp. zn. 2 Aps 7/2012

<sup>266</sup> Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 57 A 66/2011

úspěch o řádnosti či protiprávnosti opatření na ochranu proti škůdcům prostým nahlédnutím do právního předpisu a dále uvádí, že problematika nejúčinnějšího způsobu zásahu proti kalamitním škůdcům v národním parku je, i s ohledem na zrušení ustanovení § 90 odst. 4 ZOPK (jež stanovovalo specialitu ZOPK vůči LZ), značně komplikovaná.<sup>267</sup>

Další možnosti zásahů v národním parku pak upravuje § 9 NNPS. Dle § 9 odst. 3 NNPS se v lesních hospodářských plánech na území první zóny uplatňují jen pěstební a těžební zásahy, jež jsou dohodnuty se státním orgánem ochrany přírody a jež zajišťují udržení nebo obnovu samořídících schopností lesního ekosystému, s omezením využití technických prostředků. V druhé a třetí zóně se pak podle § 9 odst. 4 NNPS připouští použití běžné těžební technologie s vyloučením těžkých těžebních strojů. Dle NNPS je tedy možné určitým způsobem zasahovat proti kůrovci ve všech zónách NP Šumava, včetně první bezzásahové zóny.<sup>268</sup>

Podrobnější informace vztahující se k zásahům proti škůdcům v NP Šumava by měl upravovat plán péče o NP Šumava. Nejnovější plán péče, který byl schválený ministerstvem životního prostředí pro roky 2014 – 2028, však musel být z nařízení Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2014, sp. zn. 10 A 99/2014 zrušen. S tímto rozhodnutím se později ztotožnil i NSS, který zamítl kasační stížnost Ministerstva životního prostředí a potvrdil původní rozhodnutí ve prospěch obcí, které namítaly nezákonný zásah ze strany ministerstva, jež v listopadu 2013 schválilo přepracovaný plán péče bez projednání se zástupci obcí.<sup>269</sup> Nový plán péče o NP Šumava zatím nebyl schválen.

## 7.2 NĚMECKO

Německo má s uplatňováním bezzásahového režimu v boji proti kůrovci dlouholeté zkušenosti, neboť již v roce 1983 bylo po silné bouři v NP Bavorský les rozhodnuto tehdejším ministrem Eisenmannem o nezasahování v první přírodní zóně proti kůrovci a o ponechání lesa včetně padlých smrků svému přirozenému vývoji. V následujících letech docházelo k potírání kůrovce pouze v okrajových zónách národního parku, aby nedošlo k jeho rozšíření do okolních hospodářských lesů. Tím sice došlo k velkoplošnému odumření přibližně 7 000 ha smrkových porostů, avšak ponechané mrtvé smrky napomohly přirozenému omlazení lesa, což bylo zaznamenáno v roce 2005, kdy bylo během inventarizace napočítáno 4 502 nových stromků větších než 20 cm na hektar – tedy větší množství než je obvykle pěstováno ve stejnověkových lesích.<sup>270</sup>

Ani na německé straně však neexistoval hned od počátku na způsob boje proti kůrovci v národním parku jednotný názor. V roce 1997 došlo k rozšíření NP Bavorský les o území na

---

<sup>267</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. listopadu 2015, sp. zn. 8 As 39/2014

<sup>268</sup> Nařízení o Šumavě

<sup>269</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. července 2016, sp. zn. 6 As 32/2016

<sup>270</sup> GREENPEACE (překlad Jan Míka). *Národní park pod tlakem kůrovce.*

severu a tím se i zvýšily obavy, že by se kůrovec mohl rozšířit z přírodní zóny i sem. Díky těmto obavám se způsob boje proti kůrovci rozdělil do dvou strategií. Zatímco ve staré části národního parku byl les v přírodní zóně ponechán přirozenému vývoji a k zásahům docházelo pouze v okrajovém pásmu, jež sousedí s hospodářskými lesy, v nové části národního parku probíhalo kácení a zpracování stromů napadených kůrovcem plošně s tím, že se přírodní zóna měla postupně v této části parku zvětšovat. Díky vetu sousedících obcí však k tomuto rozšiřování nedocházelo.<sup>271</sup>

Zásadní zlom nastal v roce 2007, kdy orkán Kyrill způsobil i v této nové části rozsáhlé vývraty a bylo tak rozhodnuto, že menší část na vrcholu Plesná zůstane bez zásahu. Téhož roku se povedlo bavorské vládě dohodnout se zdejšími obcemi tak, že na rozloze přibližně 6 000 ha rozvojové zóny nacházející se kolem Falkensteinu v nové části sice budou probíhat protikůrovcová opatření, avšak zároveň bude z této nové oblasti každý rok převedeno 310 ha do přírodní zóny tak, aby do roku 2027 tvořila tato přírodní zóna (na jejímž území se proti kůrovci nebude aktivně zasahovat) 75 % území národního parku.<sup>272</sup>

Zrušení této novely se domáhali odpůrci NP Bavorský les sdružených v Občanském hnutí za ochranu Bavorského lesa u Bavorského ústavního soudního dvora, který však žalobu zamítl a rozhodl, že rozšíření první přírodní bezzásahové zóny je v souladu s ústavou Bavorska. V této souvislosti soud také připomněl své rozhodnutí z roku 1999<sup>273</sup>, kdy rozhodoval spor týkající se lesů nacházejících se v enklávě dokola obklopených národním parkem, ve kterém uvedl, že okrajové pásmo NP Bavorský les s aktivními zásahy proti kůrovci o šířce 500 m sloužící k ochraně sousedících lesů považuje při současných technických možnostech za dostatečné.<sup>274</sup> Dále ve svém rozhodnutí soud uvedl: „*Obava žalobce, že přirozené lesy ve vysokých polohách budou nenávratně ztraceny v důsledku toho, že se nekonají opatření k boji se škůdci, není ničím podložena. Velká zalesněná krajina středohor na území Bavorského lesa a Šumavy vznikala a zůstala zachována po více než staletí bez lidských zásahů. Bavorský správní soudní dvůr konstatoval v již zmíněném rozhodnutí, že na plochách se stojícím nebo ležícím mrtvým dřevem - také z polomu z roku 1983 - nastupuje podrost z mladých stromů. Lze tudíž vycházet ze správnosti odhadu tvůrce nařízení, že si příroda pomůže sama.*“<sup>275</sup>

V současnosti je základní režim protikůrovcových opatření stanoven v NPVO tak, že jsou aktivní kůrovcová opatření, tedy běžná lesnická opatření, prováděna v druhé, třetí i čtvrté zóně národního parku s tím, že je druhá zóna postupně převáděna na zónu první. Tento proces má být ukončen v roce 2027, kdy se celé území druhé zóny začlení do zóny první, a tato oblast zabírající

---

<sup>271</sup> Tamtéž.

<sup>272</sup> Tamtéž.

<sup>273</sup> JELENOVÁ, Zdeňka. Zahřmělo z Bavorského lesa (LtN) [online]. mzp.cz, 15. 6. 2009 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/articles\\_ltn090615sumava](http://www.mzp.cz/cz/articles_ltn090615sumava)>.

<sup>274</sup> Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 57 A 66/2011

<sup>275</sup> JELENOVÁ, Z., 2009.

75 % území parku bude ponechána samovolnému vývoji včetně nezasahování proti kůrovci.<sup>276</sup> Plán péče o NP Bavorský ples dále stanovuje, že tato protikůrovcová opatření musejí být prováděna účinně a zároveň ekologicky, proto je na celém území parku vyloučeno použití insekticidů.<sup>277</sup> To obsahuje však již § 9 bod 5 NPVO, jež v národním parku zakazuje používat chemické prostředky k ochraně dřeva či jiné chemikálie.<sup>278</sup>

Plán péče dále stanovuje, že v dostatečně přístupných lesích je kácení a odvoz napadených stromů pravidlem, avšak pokud to přímo neodůvodňuje ochrana lesa nebo rozsáhlost prací, mají být napadené stromy pouze pokáceny, ručně odkorněny a poté v lese ponechány. Pokud je to nutné, má být kůra vypálena. Rovněž na specifických místech, jako jsou skalní výchozy a podmáčená místa, je nutné dřevo pouze odkornit a nechat zde ležet, aby nedošlo odstraněním dřeva k poškození půdy a vegetace. V případě většího množství napadených stromů je možné použít také vrtulník nebo kabelový jeřáb. Protože hraje ponechané mrtvé dřevo důležitou roli při obnově smrkového lesa ve vyšších nadmořských výškách, má být dřevo ponecháno také v zóně 2a všude tam, kde je to možné. Avšak ani tato pravidla nemohou dle plánu péče zpochybňovat účinný boj proti kůrovci.<sup>279</sup>

### 7.3 KOMPARACE

Při srovnání obou právních úprav týkajících se způsobu zasahování v národních parcích proti kůrovci lze nalézt v obou právních úpravách obecný zákaz na celém území národního parku používat biocidy či jiné chemikálie. Na rozdíl od německé strany docházelo však ještě donedávna na české straně národního parku k pravidelnému každoročnímu používání biocidů při ochraně lesů zasažených kůrovcem.<sup>280</sup> Otázkou tedy zůstává, nakolik je tento zákaz stanovený v §16 ZOPK účinný, pokud je z něj možné udělovat výjimky, na jejichž základě k chemickým zásahům na území NP Šumava může pravidelně docházet. Orgánem pravomocným k udělení výjimky dle § 43 ZOPK je totiž sama Správa NP Šumava a výjimku tedy uděluje sama sobě. O tomto se vyjádřil již NSS v rozsudku ze dne 13. srpna 2014 sp. zn. 3 As 75/2013, kdy prohlásil, že: „*uspořádání Správy Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava, které v sobě propojuje prvek státní správy a prvek hospodaření se státním majetkem a které vede k tomu, že Správa žádost o povolení výjimky podle § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny podává sama sobě a výjimku sama sobě uděluje, je nevhodné a vede k netransparentnosti*

---

<sup>276</sup> NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Management lesních ekosystémů* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/cesky/narodnipark/management/index.htm>>.

<sup>277</sup> Nationalparkplan Anlageband: Walderhaltungs- und Waldpflagemassnahmen

<sup>278</sup> Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

<sup>279</sup> Nationalparkplan Anlageband: Walderhaltungs- und Waldpflagemassnahmen

<sup>280</sup> KAHUDA, Petr - SPRÁVA NP A CHKO ŠUMAVA. *Ochrana lesa proti podkornímu hmyzu v NP Šumava* [online]. lesprace.cz, 2011 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-90-2011/lesnicka-prace-c-6-11/ochrana-lesa-proti-podkornimu-hmyzu-v-np-sumava>>.

*správy a péče o Národní park Šumava*“.<sup>281</sup>

Určitou rozdílnost přístupů obou národních parků je možné vidět také v rozsahu bezzásahových oblastí a způsobem, jakým je vnímána první přírodní zóna. Zatímco na německé straně je první zóna s nejpřísnější ochranou též bezzásahovou oblastí – tzn., že se zde proti kůrovci žádným způsobem nezasahuje – a tvoří 67 % území NP Bavorský les, na české straně jsou zásahy přípustné i v první zóně (i když jen ve vybraných částech a mírnějším způsobem)<sup>282</sup>. Ale i česká strana má území, na němž se nezasahuje, nekryje se však nutně s územím první zóny. V současnosti má toto území přibližně 15 000 ha (což je asi 22 % území NP Šumava) a jedná se o území nacházející se především v oblasti horských, podmáčených a rašelinných smrčín poblíž NP Bavorský les. Spolu s územím NP Bavorský les tvoří nejrozsáhlejší lesní území, jež je ponecháno samovolnému vývoji ve střední Evropě.<sup>283</sup>

V souvislosti s těmito bezzásahovými oblastmi a rozdílnými názory na zasahování či nezasahování v případě kůrovcových kalamit je rovněž důležité zmínit vědecké výzkumy, které během let rozsáhlých diskuzí proběhly. Ve výzkumu, jež probíhal již od roku 1997 a trval 15 let, byly srovnávány ve stejné oblasti dvě části kůrovcem napadeného horského smrkového lesa, z nichž v jedné z nich docházelo k zásahům a v druhé nikoliv. V bezzásahové oblasti došlo k přirozenému zmlazení lesa, kdy se k přežití smrkových semenáčů potvrdila jako zásadní přítomnost mrtvého dřeva. Díky spadanému dřevu došlo k výraznému omezení průchodnosti porostů zvěří, což se pozitivně odrazilo na přírůstu doprovodné dřeviny jeřábu ptačího. Na rozdíl od této oblasti byly v zásahové oblasti počty jeřábu několikanásobně nižší a rovněž výsledné počty smrků, jež zde vyrostly samovolnou obnovou, byly několikanásobně nižší. Až umělou výsadbou (někdy dokonce opakovanou) se v zásahových oblastech dosáhlo stejných výsledků, jichž dosáhl les samovolně tam, kde se nezasahovalo. V obou případech tedy vyrostl nový les, avšak v bezzásahové oblasti vyrostl les přirozeně mnohem různorodější a také zadarmo.<sup>284</sup>

Výzkum z letokruhových dat šumavských smrků dále částečně potvrzuje, že i v minulosti k odumírání lesů vlivem kůrovce či silného větru, jehož vliv byl pravděpodobně ještě významnější, docházelo. Období, kdy docházelo k silnému narušení obvyklých podmínek se na Šumavě vyskytovalo alespoň dvakrát za sto let. Tyto výkyvy byly tedy pravděpodobně této přírodě přirozené. Existuje navíc i velké množství organismů, jimž prostředí rozpadlých horských

<sup>281</sup> Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 3 As 75/2013

<sup>282</sup> HYNEK, Vladimír, JUHA, Miloš. Národní park Šumava a kůrovci [online]. lesprace.cz, 2004 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-83-2004/lesnicka-prace-c-8-04/narodni-park-sumava-a-kurovci>>.

<sup>283</sup> NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Péče o lesy* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1288/sekce/pece-o-lesy/>>.

<sup>284</sup> JONÁŠOVÁ, Edwards Magda. Přírodní disturbance – klíčový faktor obnovy horských smrčín. *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5, s. 218.

smrkových porostů prospívá. Oproti dřívějším stavu horských smrků na Šumavě zde byly však také odlišnosti, jež mohou být příčinou intenzivnějšího průběhu rozpadu lesa v dnešní době. Důvodem mohou být těžební aktivity, jež na Šumavě probíhaly v druhé polovině 19. století. Velký vliv na intenzitu rozpadu lesa má rovněž staří lesa, zvláště pokud se v této oblasti již více než sto let nevyskytla významná narušení, jsou na každé další narušení tyto lesy citlivější. Významnou roli hrají také klimatické změny v podobě nárůstu teplot.<sup>285</sup>

V souvislosti s globální změnou klimatu, s níž souvisejí i extrémní výkyvy počasí a zvyšování průměrné teploty však k velkým disturbancím nedochází pouze u nás, ale i v celé Evropě a Severní Americe. Dle současných poznatků jsou velkoplošné disturbance součástí cyklu obnovy také u stredoevropských smrkových porostů a v národních parcích, jež jsou mezinárodně uznávány, se na ně pohlíží jako na přirozený jev, vůči němuž se nezasahuje.<sup>286</sup>

## ZÁVĚR

Hodnotu šumavských lesů si uvědomoval již ve 14. století jeden z našich nejvýznamnějších a nejvzdělanějších panovníků Karel IV., který ochranu Šumavy na česko-německých hranicích navrhl poprvé. I přes některé další snahy v těchto oblastech nastal zásadní zlom týkající se ochrany přírody po celém světě až v 19. století, kdy byl roku 1873 založen Yellowstoneský národní park, jenž byl vůbec prvním chráněným územím tohoto druhu na světě. Šumavské lesy si však musely ještě dalších sto let počkat, než vznikl v roce 1969 NP Bavorský les o rozloze 10 000 ha, jež byla později rozšířena na 24 250 ha. V roce 1991 následovala Německo i česká strana v podobě vyhlášení NP Šumava o rozloze 69 030 ha – tedy přibližně o třikrát větší rozloze s porovnáním NP Bavorský les, čímž se stal největším národním parkem v České republice.

Od vzniku Yellowstoneského národního parku došlo k zakládání mnoha národních parků v Evropě i po celém světě. Z důvodu absence jednotného chápání národních parků a jiných kategorií chráněných území přijala IUCN<sup>287</sup>, v roce 1994, po více než patnácti letech diskuzí, jednotné zásady kategorizace chráněných území, jež se zakládaly na správě (managementu) těchto území. Na základě převládající metody péče o krajinu v daném chráněném území rozdělila tak IUCN chráněná území do šesti kategorií, přičemž pořadové číslo, které je jednotlivým kategoriím přiřazeno, není odrazem jejich důležitosti. Všechny kategorie jsou významné pro udržitelný rozvoj a ochranu přírody. IUCN proto státům radí, aby před samotným zařazením území do určité

<sup>285</sup> ČADA, Vojtěch, BRŮNA, Josef, SVOBODA, Miroslav, WILD, Jan. Dynamika horských smrčín na Šumavě. *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5, s. 216.

<sup>286</sup> JONÁŠOVÁ, E. M., 2013, s. 219.

<sup>287</sup> Pozn. Mezinárodní unie ochrany přírody unikátně složená z vládních i nevládních organizací, známá též pod zkratkou IUCN.

kategorie vytvořily komplex chráněných území splňující jejich vlastní cíle ochrany, a až poté jim přiřadily kategorii.

Bez ohledu na to je však managementová kategorizace chráněných území IUCN celosvětově uznávaným a nejužívanějším mezinárodním standardem sloužícím ke klasifikaci chráněných území a jako taková je i její kategorie II „národní park“ spojována s mezinárodní prestiží. To se projevuje i ve snahách obou národních parků udržet si tento status. V roce 2005 byl tak přijat Dodatek Memorandu o vzájemné spolupráci mezi správami NP Šumava a Bavorský les z roku 1999, ve kterém se mimo jiné obě strany zavázaly respektovat a postupně naplňovat cílová zadání kritérií IUCN pro národní parky, mezi které patří i požadavek, aby byly nejméně tři čtvrtiny území po přiměřeném přechodném období ponechány samovolnému vývoji. Obě strany se rovněž shodly na základním poslání národních parků, jímž je ochrana nerušeného průběhu přírodních procesů, a v důsledku toho si i stanovily společný cíl, jímž bylo zajištění tohoto nerušeného průběhu na české straně na 30 % plochy národního parku do roku 2010 a na německé straně trvalým postupným rozšiřování přírodní zóny až 75 % národní parku. V současnosti je však tato snaha vidět především na německé části národního parku, kde dochází každoročně k rozšiřování bezzásahové přírodní zóny.

Dalším významným mezinárodním projektem, jehož se Německo i Česká republika z důvodu svého členství v EU účastní a jež dopadá i na oblast obou národních parků, je vytvoření soustavy evropsky významných oblastí s názvem Natura 2000. Na základě směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích tak došlo jak na území NP Šumava, tak na území NP Bavorský les k vyhlášení ptáčích oblastí a evropsky významných lokalit. Dle čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o ptácích podléhají všechny plány a projekty, které pravděpodobně významně ovlivní lokality Natura 2000, a které s těmito lokalitami přímo nesouvisí nebo nejsou pro péči o ně přímo nezbytné, odpovídajícímu posouzení jejich důsledků pro tyto lokality z hlediska cílů jejich ochrany. To může mít zásadní význam i u případných zásahů proti kůrovci v lesích národního parku. Takový případ, kdy se občanské hnutí DUHA domáhalo zrušení udělení výjimky Správě NP Šumava pro použití insekticidů ve druhé zóně, která je rovněž součástí Evropsky významné lokality Šumava, řešil i NSS. Ten svým rozsudkem ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 3 As 75/2013 potvrdil rozhodnutí Krajského soudu, který udělení výjimky zrušil, protože jí nepředcházelo vydání příslušného stanoviska. Z tohoto rozhodnutí tedy vyplývá, že použití biocidů při ochraně lesa v Evropsky významné lokalitě je záměrem dle čl. 6 odst. 3 směrnice o ptácích a nesmí být povoleno bez předběžného posouzení jeho vlivu na životní prostředí.

Vnitrostátní česká i německá právní úprava týkající se národních parků je velmi podobná, a přestože zde můžeme nalézt určité odlišnosti, nejedná se o věci zásadního charakteru. Hlavním

rozdílem je odlišnost právních předpisů, v nichž je nejvýznamnější část týkající se ochrany NP Šumava a Bavorský les upravena. Zatímco pro NP Šumava lze nalézt stěžejní část úpravy v ZOPK, které pouze zpřesňuje NNPS, pro Bavorský les je stěžejní část právní úpravy obsažena právě v NPVO, a v jednotlivých zákonech (především v BayNatSchG) je ochrana národních parků upravena spíše obecněji a tím je ponechán větší prostor jednotlivým nařízením.

Dalším rozdílem je také německé rozdělení veškeré právní úpravy na spolkovou a zemskou, přičemž jak už bylo zmíněno výše, mohou spolkové země upravovat samostatně jednotlivé otázky týkající se ochrany přírody do té doby, než této své pravomoci využije Spolek, a i poté se mohou od BNatSchG odchýlit (s výjimkou určitých oblastí mezi které patří např. obecné zásady).

Jak v českých, tak i v německých právních předpisech lze nalézt rozdělení územní ochrany na obecnou a zvláštní, přičemž institut národních parků je podřazen pod zvláštní územní ochranu. V obou zemích se můžeme setkat s obdobnou definicí národního parku, kdy se jedná o velkoplošná právem chráněná území, jež jsou určitým způsobem jedinečná a jejichž část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, pouze s tím rozdílem, že v české právní úpravě je požadováno, aby tato část byla „značná“, zatímco německá právní úprava požaduje, aby tato část zabírala nadpoloviční většinu území národního parku. Německá právní úprava navíc umožňuje, aby touto částí mohlo být i území, které se teprve v budoucnu pravděpodobně vyvine nebo může být vyvinuto do stavu, který umožňuje nerušený tok přírodních procesů v jejich přirozené dynamice. BayNatSchG dále i stanoví minimální rozlohu národního parku na 10 000 ha, což v české právní úpravě nikde nenajdeme. Obecně je však možné říci, že obě právní úpravy směřují ke stejnému cíli, kterým je ochrana přirozených, co nejméně člověkem pozměněných oblastí.

Zatímco poslání NP Šumava je vymezeno v NNPS, v případě NP Bavorský les ho můžeme, ačkoliv obecněji, nalézt již v BNatSchG a dále také v samotném NPVO, kde je toto poslání ještě konkretizováno. V obou případech můžeme mezi stanovenými cíli těchto národních parků nalézt snahu o zachování a zlepšení přírodního prostředí a ochranu či obnovu samořídících funkcí přírodních systémů, v národních parcích a dále přísnou ochranu přirozeně se zde vyskytujících společenstev, živočichů i rostlin. V německé právní úpravě lze snad jen nalézt silněji kladený důraz na umožnění co nejnerušenějšího toku přírodních procesů a směřování k co nepřirozenější člověkem neovlivněnému vývoji národního parku, což je možné vidět i v dalších odstavcích § 3 NPVO, kde je jako jeden dalších cílů vymezen dlouhodobý převod lesů utvářených doposud lesnickou činností, za použití vědeckých poznatků, na lesy ponechané samovolnému vývoji bez zásahu člověka. Mezi dalšími cíli obou národních parků lze rovněž nalézt vědecké, výchovné a rekreační cíle, ale dle NPVO pouze pokud to účel ochrany přírody umožňuje. V § 15 odst. 2



českého ZOPK i v § 2 odst. 2 NNPS můžeme najít obdobnou zásadu, dle které musí být hospodářské a jiné využití národního parku podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů.

Na rozdíl od německé právní úpravy, kdy BNatSchG ponechává na jednotlivých zemích vyhlášení národních parků v podobě nařízení zemských vlád, český ZOPK stanovuje vyhlášení národních parků zákonem, ačkoliv NP Šumava byl vyhlášen ještě za účinnosti staré právní úpravy pouze nařízením a do dnešní doby nebyl přijat nový zákon, který by toto nařízení nahradil. NNPS však zůstává dodnes v platnosti díky přechodným ustanovením ZOPK.

Od právní úpravy v německém BNatSchG se dále nemohou jednotlivé spolkové země v oblasti týkající se národních parků odchýlit, protože se nacházejí v režimu obecných zásad. Díky tomuto mají všechny národní parky v Německu podobný základ. V případě české právní úpravy upravující nově vyhlásování národních parků ve formě zákona by bylo možné se od právní úpravy obsažené v ZOPK těmito zákony odchýlit a jednotlivé národní parky by se od sebe pak mohly výrazněji lišit. Tímto způsobem by mohly být zohledněny určitá specifika jednotlivých národních parků, avšak rovněž by bylo možné tímto způsobem jejich silnou ochranu poskytovanou dosud ZOPK oslabit.

Německá a česká právní úprava se rovněž liší ve způsobu stanovení ochranných podmínek pro národní parky. Zatímco český ZOPK obsahuje velmi jasně taxativně stanovené zákazy či činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody a NNPS pak jen tyto činnosti vázané na souhlas doplňuje a konkretizuje (přestože jsou některé z těchto činností pak upraveny duplicitně), německé zákony BNatSchG a BayNatSchG nechávají stanovení těchto ochranných podmínek v podobě zákazů na NPVO. Toto nařízení obsahuje jeden základní absolutní zákaz jakéhokoli ničení, poškozování či měnění krajiny nebo jejích částí v národním parku a dále upravuje demonstrativní výčet zakázaných činností.

Z obsahového hlediska jsou si však jednotlivé ochranné podmínky NP Šumava a Bavorský les velmi podobné. V obou právních úpravách můžeme rovněž nalézt institut výjimek z těchto zákazů. Česká právní úprava obsahuje několik druhů výjimek. Některé výjimky jsou stanoveny přímo ze zákona přímo u konkrétně uvedeného zákazu, jiné činnosti jsou pak povolené, ale pouze na místech vyhrazených se souhlasem orgánem ochrany přírody, přičemž může mít tento souhlas podobu buď správního rozhodnutí nebo závazného stanoviska. Další možnost výjimek je vázaná na splnění zákonem stanovených podmínek a rovněž na správní rozhodnutí, jež vydává Ministerstvo životního prostředí (po schválení výjimky vládou ve formě usnesení) nebo Správa NP Šumava v závislosti na významu jednotlivého případu. V NPVO lze nelézt obdobnou úpravu, kdy NPVO taxativně vyjmenovává případy, na které se v něm uvedené zákazy nevztahují a dále obsahuje i osvobození od těchto zákazů, jež může být uděleno v jednotlivých případech státním

ministerstvem životního prostředí, zdraví a ochranu spotřebitele a vládou Dolního Bavorska. Jedinou odlišnost lze snad spatřovat v tom, že jsou na rozdíl od české právní úpravy tyto výjimky vydávány vždy po projednání se Správou národního parku.

Právní zakotvení institutu zonace obou národních parků lze nalézt již v zákoně, na české straně v ZOPK a na německé v BNatSchG. V české právní úpravě jsou pak jednotlivé zóny blíže upraveny v NNPS a konkrétně vymezeny opatřením obecné povahy, přestože dle později přijatého ZOPK se jednotlivé zóny vymezují vyhláškou, kterou vydává Ministerstvo životního prostředí po projednání s dotčenými obcemi. V německé právní úpravě je možné rovněž nalézt konkretizaci zonace v NPVO (zejména co se týče přírodní zóny), vymezení jednotlivých zón však obsahuje až plán péče.

Co se týče odlišností ve vymezení jednotlivých zón NP Šumava a Bavorský les, lze konstatovat, že německá část tohoto lesa mnohem více odpovídá mezinárodním standardům a požadavkům IUCN, jež v obecných principech pro zonaci národních parků doporučují, aby byly nejméně tři čtvrtiny území po přiměřeném přechodném období ponechány samovolnému vývoji. Na německé straně je možné nalézt rozčlenění parku do čtyř zón, přičemž největší část území zabírá v současnosti první bezzásahová přírodní zóna, která v současnosti pokrývá přibližně 67 % území a po postupném převedení lesů z druhé rozvojové zóny (v současnosti přibližně 10 % území) bude tato bezzásahová oblast pokrývat více než 75 % území. Třetí zóna národního parku slouží k uplatňování účinných opatření proti šíření kůrovce na sousední hospodářské lesy (v současnosti přibližně 21 % území) a čtvrtá zóna slouží k rekreaci (v současnosti přibližně 2 % území).

NP Šumava se člení na tři zóny, přičemž první nejpřísnější zóna pokrývá pouze 13 % území a je fragmentována na 135 menších částí, na rozdíl od německé souvislé nefragmentované první zóny. Druhá zóna pak pokrývá přibližně 81 % a třetí zóna přibližně 5 % území národního parku. V porovnání s vymezením zón v Bavorském lese si lze všimnout procentuálně téměř opačného vymezení první a druhé zóny, se týče velikosti jednotlivých zón. Důležité je rovněž zmínit, že přestože lze první a druhou zónu NP Šumava považovat za jádrovou oblast tohoto parku, pouze pro první zónu platí až na výjimky zákaz pohybovat se mimo vyznačené cesty a lze tedy vnímat významnější rozdíl mezi stupněm ochrany první a druhé zóny. Do budoucna je tedy otázkou, zda bychom se neměli inspirovat v této oblasti od našeho německého souseda, který, na rozdíl od nás, požadavky IUCN splňuje.

Při srovnání obou právních úprav týkajících se způsobu zasahování v národních parcích proti kůrovci lze nalézt v obou právních úpravách obecný zákaz na celém území národního parku používat biocidy či jiné chemikálie. Na rozdíl od německé strany docházelo však ještě donedávna na české straně národního parku k pravidelnému každoročnímu používání biocidů při ochraně lesů

zasazených kůrovcem. Otázkou tedy zůstává, nakolik je tento zákaz stanovený v §16 ZOPK účinný, pokud je z něj možné udělovat výjimky, na jejichž základě k chemickým zásahům na území NP Šumava může pravidelně docházet. Orgánem pravomocným k udělení výjimky dle § 43 ZOPK je totiž sama Správa NP Šumava a výjimku tedy uděluje sama sobě. O tomto se vyjádřil již NSS v rozsudku ze dne 13. srpna 2014 sp. zn. 3 As 75/2013, kdy prohlásil, že: „*uspořádání Správy Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava, které v sobě propojuje prvek státní správy a prvek hospodaření se státním majetkem a které vede k tomu, že Správa žádost o povolení výjimky podle § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny podává sama sobě a výjimku sama sobě uděluje, je nevhodné a vede k netransparentnosti správy a péče o Národní park Šumava*“.

Určitou rozdílnost přístupů obou národních parků je možné vidět také v rozsahu bezzásahových oblastí a způsobem, jakým je vnímána první přírodní zóna. Zatímco na německé straně je první zóna s nejprísnější ochranou též bezzásahovou oblastí – tzn., že se zde proti kůrovci žádným způsobem nezasahuje – a tvoří 67 % území NP Bavorský les, na české straně jsou zásahy přípustné i v první zóně (i když jen ve vybraných částech a mírnějším způsobem). Ale i česká strana má území, na němž se nezasahuje, nekryje se však nutně s územím první zóny. V současnosti má toto území přibližně 15 000 ha (což je asi 22 % území NP Šumava) a jedná se o území nacházející se především v oblasti horských, podmáčených a rašelinných smrčín poblíž NP Bavorský les. Spolu s územím NP Bavorský les tvoří nejrozsáhlejší lesní území, jež je ponecháno samovolnému vývoji ve střední Evropě.

V souvislosti s těmito bezzásahovými oblastmi a rozdílnými názory na zasahování či nezasahování v případě kůrovcových kalamit je rovněž důležité zmínit vědecké výzkumy, které během let rozsáhlých diskuzí proběhly. Ve výzkumu, jež probíhal již od roku 1997 a trval 15 let, byly srovnávány ve stejné oblasti dvě části kůrovcem napadeného horského smrčového lesa, z nichž v jedné z nich docházelo k zásahům a v druhé nikoliv. V bezzásahové oblasti došlo k přirozenému zmlazení lesa, kdy se k přežití smrčových semenáčů potvrdila jako zásadní přítomnost mrtvého dřeva. Díky spadajícímu dřevu došlo k výraznému omezení průchodnosti porostů zvěří, což se pozitivně odrazilo na přírůstu doprovodné dřeviny jeřábu ptačího. Na rozdíl od této oblasti byly v zásahové oblasti počty jeřábu několikanásobně nižší a rovněž výsledné počty smrčů, jež zde vyrostly samovolnou obnovou, byly několikanásobně nižší. Až umělou výsadbou (někdy dokonce opakovanou) se v zásahových oblastech dosáhlo stejných výsledků, jichž dosáhl les samovolně tam, kde se nezasahovalo. V obou případech tedy vyrostl nový les, avšak v bezzásahové oblasti vyrostl les přirozeně mnohem různorodější a také zadarmo.

Výzkum z letokruhových dat šumavských smrčů dále částečně potvrzuje, že i v minulosti k odumírání lesů vlivem kůrovce či silného větru, jehož vliv byl pravděpodobně ještě významnější,

docházelo. Období, kdy docházelo k silnému narušení obvyklých podmínek se na Šumavě vyskytovalo alespoň dvakrát za sto let. Tyto výkyvy byly tedy pravděpodobně této přírodě přirozené. Existuje navíc i velké množství organismů, jimž prostředí rozpadlých horských smrkových porostů prospívá. Oproti dřívějším stavu horských smrků na Šumavě zde byly však také odlišnosti, jež mohou být příčinou intenzivnějšího průběhu rozpadu lesa v dnešní době. Důvodem mohou být těžební aktivity, jež na Šumavě probíhaly v druhé polovině 19. století. Velký vliv na intenzitu rozpadu lesa má rovněž staří lesa, zvláště pokud se v této oblasti již více než sto let nevyskytla významná narušení, jsou na každé další narušení tyto lesy citlivější. Významnou roli hrají také klimatické změny v podobě nárůstu teplot.

V souvislosti s globální změnou klimatu, s níž souvisejí i extrémní výkyvy počasí a zvyšování průměrné teploty však k velkým disturbancím nedochází pouze u nás, ale i v celé Evropě a Severní Americe. Dle současných poznatků jsou velkoplošné disturbance součástí cyklu obnovy také u stredoevropských smrkových porostů a v národních parcích, jež jsou mezinárodně uznávány, se na ně pohlíží jako na přirozený jev, vůči němuž se nezasahuje.

Na závěr lze snad jen připomenout rezoluci Světového kongresu Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN) konajícího se ve dnech 1. – 10. září 2016 se na Havaji, jež konstatuje, že přestože je NP Šumava dle mezinárodních kritérií a klasifikace IUCN národním parkem, nedodržuje doporučení vydaná Světovou komisí pro chráněná území týkající se urychlení přechodu většiny území národního parku do bezzásahového režimu. Dle rezoluce je tedy nezbytné, aby byla v co nejkratší době rozšířena bezzásahová oblast na 30 % rozlohy NP Šumava (v současnosti je to stále pouze 22 % území), a aby byl zhotoven závazný plán, dle kterého by bezzásahová oblast do roku 2030 zabírala alespoň polovinu území národního parku.<sup>288</sup> Dle reakce současného ředitele národního parku pana Mgr. Pavla Hubeného však není možné v současné době jasně říci, jak bude v roce 2030 bezzásahovost v NP Šumava vypadat, přestože cílem národního parku je, aby v něm bylo možné mít po roce 2030 přírodní procesy zabírající více než polovinu jeho rozlohy.<sup>289</sup>

Aktuálně totiž dochází k projednávání nového plánu péče a novele zákona o ochraně přírody a krajiny, na níž bude navazovat i projednávání nové zonace, dle níž by měla být zachována na dalších 15 let současná rozloha bezzásahového území. Teprve po této době dle ředitele Hubeného

---

<sup>288</sup> IUCN. 035 - Observing protected area norms in the Wild Heart of Europe [online]. portals.iucn.org, 7. listopadu 2016 [cit. 7. března 2017]. Dostupné na <<https://portals.iucn.org/congress/motion/035#block-views-motion-comments-block>>.

<sup>289</sup> NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Tiskové zprávy 2016 – Reakce správy NP na Šumava na schválení rezoluce Světového kongresu Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 7. března. 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/5875/9909/clanek/reakce-spravy-np-sumava-na-schvaleni-rezoluce-svetoveho-kongresu-mezinarodni-unie-ochrany-prirody-iucn/>>.

bude vyhodnoceny přírodní procesy, jež v bezzásahové oblasti probíhají a na základě nich se dále rozhodne o případném rozšíření či nerozšíření bezzásahové zóny.<sup>290</sup>

---

<sup>290</sup> Tamtéž.

## Seznam použitých zdrojů

### Monografie:

ANDĚRA, Miloš, ZAVŘEL, Petr a kol. *Šumava*. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Miloš Uhlíř – Baset, 2003. 800 s. ISBN 80-7340-021-9.

KINDELMANN, Pavel, MATĚJKA, Karel, Doležal, Petr. *Lesy Šumavy, lykožrout a ochrana přírody*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2012. 325 s. ISBN 978-80-246-2155-5.

VALTR, Pavel a kol. *Šumava a její perspektivy, aneb, Šumava pro její milovníky*. 1. vydání. Plzeň: Urbioprojekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie, 2013. 224 s. ISBN 978-80-260-2689-1.

VINŠ, Bohuslav. *Ochrana přírody a péče o les v Národním parku Šumava: studie k projektu "Analýza vývoje a řešení problému aktivní ochrany lesa v Národním parku Šumava" : podle smlouvy s Ministerstvem životního prostředí ČR č. 693/98 o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu České republiky občanskému sdružení v roce 1998*. První vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1999. 55 s. ISBN 80-7212-121-9.

SANETŘÍK, Milan. *Evropské národní parky*. 1. vydání. Štýty: Nakladatelství Pavel Ševčík – Veduta, 2004. 150 s. ISBN 978-80-86438-08-5.

ŠUSTR, Pavel. *Velcí savci na Šumavě*. 1. vydání. Vimperk: Správa Národního parku Šumava, 2015. 155 s. ISBN 978-80-87257-24-1.

IUCN, International Union for Conservation of Nature. *Zásady pro používání managementových kategorií chráněných území*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s ÚPOL, NP České Švýcarsko, NP Krkonoše, NP Podyjí a NP Šumava, 2013. 94 s. 978-80-87457-72-6.

EUROPEAN COMMISSION. *Natura 2000 – Evropská příroda pro vás*. 1. vydání. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005. 25 s. ISBN 92-79-01421-8.

SUNDSETH, Kerstin, CREED, Peter. EVROPSKÁ KOMISE. *Natura 2000 – Ochrana biodiverzity Evropy*. 1. vydání. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2009. 296 s. ISBN 978-92-79-12323-8.

STEJSKAL, Vojtěch, ZICHA, Jiří. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2011. 88 s. ISBN 978-80-7212-562-3.

PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2010, 431 s. ISBN 978-80-7201-806-2.

MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana a kolektiv. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 590 s. ISBN 978-80-7179-585-8.

## Odborné časopisy:

OSTRÁ, Zuzana. Historie a současnost právního vývoje národního parku Bavorský les. *České právo životního prostředí*, 2008, roč. 2008, č. 22.

PELC, František a PLESNÍK, Jan. Národní parky ve světě: různá podoba, ale stejný cíl. *Ochrana přírody*, 2013, roč. 2013, č. 2.

HOŠEK, Michael. Kdy je národní park národním parkem? Světová kategorizace chráněných území v tuzemské praxi. *Ochrana přírody*, 2013, roč. 2013, č. 2.

KLOOTH, Kathrin, LOUIS, Hans Walter. Der rechtliche Status der Europäischen Vogelschutzgebiete und der Gebiete von gemeinschaftlicher Bedeutung. *Natur und Recht*, 2005, roč. 27, č. 7.

THUM, Randi. Wirksame Unterschutzstellung von Natura-2000-Gebieten. *Natur und Recht*, 2006, roč. 28, č. 11, s. 11/2006.

KŘENOVÁ, Zdeňka, HRUŠKA, Jakub. Zonace Národního parku Šumava aneb O cestě tam a zase zpátky. *Ochrana přírody*, 2011, roč. 2011, č. 4.

MATĚJKA, Karel, HRUŠKA, Jakub, KINDLANN, Pavel. Jak má vypadat smysluplná zonace národního parku Šumava? *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5.

FISCHER-HÜFTLE, Peter. Zur Zulassung eines Projekts im Verfahren nach § 34 BNatSchG und/oder durch Befreiung von Schutzvorschriften. *Natur und Recht*, 2010, roč. 85, č. 1.

ČADA, Vojtěch, BRŮNA, Josef, SVOBODA, Miroslav, WILD, Jan. Dynamika horských smrčín na Šumavě. *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5.

JONÁŠOVÁ, Edwards Magda. Přírodní disturbance – klíčový faktor obnovy horských smrčín. *Živa*, 2013, roč. 2013, č. 5.

## Internetové zdroje:

KŘENOVÁ, Zdeňka. *Národní park Šumava* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 16. prosince 2008 [cit. 8. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-sumava/>>.

KŘENOVÁ, Zdenka, VALENTA, Michal, KIENER, Hans. *Úspěšná spolupráce národních parků Šumava a Bavorský les* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 16. prosince 2008 [cit. 8. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/mezinarodni-ochrana-prirody/uspesna-spoluprace-narodnich-parku-sumava-a-bavorsky-les/>>.

IUCN, International Union for Conservation of Nature. *The Union* [online]. iucn.org, 2016 [cit. 8. srpna 2016]. Dostupné na: <<http://www.iucn.org/secretariat/about/union>>

SPRÁVA NP ŠUMAVA, PAVLÍČKO, A., PÁLKA, M. *Mezinárodní spolupráce. Mezinárodní účast Šumavy* [online]. npsumava.cz, 2008 – 1016 [cit. 19. září 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1026/sekce/mezinarodni-spoluprace/>>.

SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Přehled souvisejících programů a spolupracujících organizací* [online]. npsumava.cz, 2008 – 1016 [cit. 19. září 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1574/sekce/programy-a-organizace/>>.

NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Schutzzweck* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/nationalpark/zielsetzung/index.htm>>

THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Contracting Parties to the Ramsar Convention* [online]. ramsar.org, 5. září. 2015 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <[http://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/annotated\\_contracting\\_parties\\_list\\_e.pdf](http://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/annotated_contracting_parties_list_e.pdf)>.

SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Vodní ekosystémy. Mokřady* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/5832/568/clanek/>>.

THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Czech Republic* [online]. ramsar.org, 2014 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.ramsar.org/wetland/czech-republic>>.

THE RAMSAR CONVENTION SECRETARIAT. *Germany* [online]. ramsar.org, 2014 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://www.ramsar.org/wetland/germany>>.

CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY. *List of Parties* [online]. cbd.int, [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<https://www.cbd.int/information/parties.shtml>>.

INFORMAČNÍ SYSTÉM ÚMLUVY O BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI. *Úmluva o biologické rozmanitosti* [online]. chm.nature.cz, 2016 [cit. 24. září 2016]. Dostupné na <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>>.

INFORMAČNÍ SYSTÉM ÚMLUVY O BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI. *Bernská úmluva* [online]. chm.nature.cz, 2016 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <<http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>>.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť* [online]. mzp.cz, 2006 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/\\$file/Bernska%20umluva.pdf](http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/$file/Bernska%20umluva.pdf)>.



MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí* [online]. mzp.cz, 2008-2015 [cit. 4. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/umluva\\_pristup\\_informace](http://www.mzp.cz/cz/umluva_pristup_informace)>.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)* [online]. mzp.cz, 2008 – 2015 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/bonnska\\_umluva](http://www.mzp.cz/cz/bonnska_umluva)>.

UNEP/CMS SECRETARIAT. *Parties and Range states* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/parties-range-states>>.

UNEP/CMS SECRETARIAT. *Czech Republic* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/country/czech-republic>>.

UNEP/CMS SECRETARIAT. *Germany* [online]. cms.int, 2016 [cit. 5. října 2016]. Dostupné na <<http://www.cms.int/en/country/germany>>.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Evropská úmluva o krajinně* [online]. mzp.cz, 2008 – 2015 [cit. 6. 10. 2016]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/evropska\\_umluva\\_o\\_krajine\\_smlouva](http://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva)>.

COUNCIL OF EUROPE. Full list, Chart of signatures and ratifications of Treaty 176 [online]. coe.int, 2016 [cit. 6. října 2016]. Dostupné na <[http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures?p\\_auth=L5wYaoNI](http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures?p_auth=L5wYaoNI)>.

UNITED NATIONS TREATY COLLECTION. *Chapter XXVII environment – 13. Convention on Acces to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters – Aarhus, Denmark, 25 June 1998* [online]. treaties.un.org, 6. října. 2016 [cit. 6. října 2016]. Dostupné na <[https://treaties.un.org/Pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtid\\_sg\\_no=XXVII-13&chapter=27&lang=en](https://treaties.un.org/Pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSOnline&tabid=2&mtid_sg_no=XXVII-13&chapter=27&lang=en)>.

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA ŠUMAVA O. P. S. *Program Člověk a Biosféra (MAB)* [online]. br-sumava.cz, 2012 [cit. 11. října 2016]. Dostupné na <<http://www.br-sumava.cz/program-clovek-a-biosfera-mab-/>>.

UNESCO. *Europe & North America: 302 biosphere reserves in 36 countries* [online]. unesco.org, duben 2016 [cit. 11. října 2016]. Dostupné na <<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/>>.

NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Natura 2000* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2016 [cit. 13. 10. 2016]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1310/sekce/natura-2000/>>.

SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES. *Společné jádrové území Národních parků Šumava a Bavorský les Divoké srdce Evropy* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2009 [cit. 13. října. 2016]. Dostupné na <[http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/doc/wir/rechtliche\\_grundlagen/memorandum\\_richtlinien\\_internet.pdf](http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/doc/wir/rechtliche_grundlagen/memorandum_richtlinien_internet.pdf)>.

NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Natura 2000* [online]. npsumava.cz, 2008 - 2016 [cit. 26. prosince 2016]. Dostupné na: <<http://www.npsumava.cz/cz/1310/sekce/natura-2000/>>.

REGIERUNG VON NIEDERBAYERN. *FFH- und Vogelschutzgebiete* [online]. regierung.niederbayern.bayern.de, [cit. 29. ledna 2017]. Dostupné na: <<http://www.regierung.niederbayern.bayern.de/aufgabenbereiche/5u/naturschutz/natura2000/schutzgebiete/index.php>>.

ŠMÍDOVÁ, Lenka. *Výjimky ze základní územní ochrany zvláště chráněných území* [online]. casopis.ochranaprirody.cz, 22. června 2010 [cit. 3. února 2017]. Dostupné na <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/vyjimky-ze-zakladni-uzemni-ochrany-zvlaste-chranenych-uzemi/>>.

ŠRÁM, Radim. Stanovisko KŽP AV ČR k novele zákona o ochraně přírody a krajiny [online]. abicko.avcr.cz, 27. června 2016 [cit. 7. února 2017]. Dostupné na: <[http://abicko.avcr.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/news\\_1874.html](http://abicko.avcr.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/news_1874.html)>.

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU A CHRÁNĚNÉ KRAJINÉ OBLASTI ŠUMAVA. *Věc: Vyřízení žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb.* [online]. npsumava.cz, 23. 7. 2014 [cit. 14. února 2017]. Dostupné na <[http://www.npsumava.cz/gallery/27/8310-nps\\_05340\\_2014.pdf](http://www.npsumava.cz/gallery/27/8310-nps_05340_2014.pdf)>.

SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Zonace* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>>.

NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Management im Nationalpark Bayerischer Wald* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 21. února 2017]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/nationalpark/management/index.htm>>.

GREENPEACE (překlad Jan Míka). *Národní park pod tlakem kůrovce* [online]. greenpeace-muenchen.cz, [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <[https://www.greenpeace-muenchen.de/images/stories/Gruppen/Wald/gp\\_fs\\_boehmerwald\\_cz\\_uebersetzung\\_080120112.pdf](https://www.greenpeace-muenchen.de/images/stories/Gruppen/Wald/gp_fs_boehmerwald_cz_uebersetzung_080120112.pdf)>.

NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Management lesních ekosystémů* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/cesky/narodnipark/management/index.htm>>.

JELENOVÁ, Zdeňka. Zahřmělo z Bavorského lesa (LtN) [online]. mzp.cz, 15. 6. 2009 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[http://www.mzp.cz/cz/articles\\_ltn090615sumava](http://www.mzp.cz/cz/articles_ltn090615sumava)>.

ZAHRADNÍK, Petr. *Historie kůrovcové kalamity na Šumavě a její možné dopady na budoucí vývoj* [online]. npsumava.cz, 2015 [cit. 28. února 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/gallery/31/9433-zahradnik.pdf>>.

KAHUDA, Petr - Správa NP a CHKO Šumava. *Ochrana lesa proti podkornímu hmyzu v NP Šumava* [online]. lesprace.cz, 2011 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-90-2011/lesnicka-prace-c-6-11/ochrana-lesa-proti-podkornimu-hmyzu-v-np-sumava>>.

HYNEK, Vladimír, JUHA, Miloš. Národní park Šumava a kůrovci [online]. lesprace.cz, 2004 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-83-2004/lesnicka-prace-c-8-04/narodni-park-sumava-a-kurovci>>.

NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Péče o lesy* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 6. března 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1288/sekce/pece-o-lesy/>>.

IUCN. 035 - Observing protected area norms in the Wild Heart of Europe [online]. portals.iucn.org, 7. listopadu 2016 [cit. 7. března 2017]. Dostupné na <<https://portals.iucn.org/congress/motion/035#block-views-motion-comments-block>>.

NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Tiskové zprávy 2016 – Reakce správy NP na Šumava na schválení rezoluce Světového kongresu Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 7. března 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/5875/9909/clanek/reakce-spravy-np-sumava-na-schvaleni-rezoluce-svetoveho-kongresu-mezinarodni-unie-ochrany-prirody-iucn/>>.

### **Právní předpisy:**

Vyhláška č. 30/1947 Sb., vyhláška ministra zahraničních věcí o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku, ve znění pozdějších předpisů

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 396/1990 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o mokřadech mající mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva a o Protokolu o její změně

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti

Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 127/1994 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 13/2005 Sb. m. s., o sjednání Evropské úmluvy o krajinně

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 124/2004 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí

Memorandum o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava (CZ) a Bavorský les (D) ze dne 31. 8. 1999

Dodatek k Memorandu o vzájemné spolupráci mezi správami národních parků Šumava (CZ) a Bayerischer Wald (D) ze dne 31. 8. 1999

Dohoda upravující management lesních ekosystémů ve vztahu ke kůrovci na společné hranici Národních parků Šumava a Bavorský les s výhledem do roku 2020 z května 2010

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 115, 9. 5. 2008, 199 s.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009, o ochraně volně žijících ptáků. Úř. věst. L 20, 26. 1. 2010. 25 s.

Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Úř. věst. L 206, 22. 7. 1992. 66 s.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz - BNatSchG)

Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur (Bayerisches Naturschutzgesetz – BayNatSchG)

Die Bayerische Natura 2000 - Verordnung

Bayerische Vogelschutzverordnung (VoGEV)

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém

fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

Opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava

Nařízení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 64/2011 Sb., o plánech péče, o podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 422/2001 Sb., o vymezení zón ochrany přírody chráněné krajinné oblasti Šumava, ve znění pozdějších předpisů

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG)

Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz - BNatSchG)

Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur (Bayerisches Naturschutzgesetz – BayNatSchG)

Verordnung über den Nationalpark Bayerischer Wald

Nationalparkplan Anlageband: Walderhaltungs- und Waldpflegemaßnahmen

## **Judikatura:**

Rozsudek ze dne 2. srpna 1993, *Komise v Španělsko*, C-355/90, Sb. rozh. s. I-04221, bod 17,18, 26 a 28 - 32.

Rozsudek ze dne 28. února 1991, *Komise v Německo*, C-57/89, Sb. rozh. s. I-00883, bod 20-23.

Rozsudek ze dne 11. září 2001, *Komise v Francie*, C-220/99, Sb. rozh. s. I-05831, bod 25.

Rozsudek ze dne 14. ledna 2010, *Stadt Papenburg*, C-226/08, Sb. rozh. s. I-00131, bod 30-31.

Rozsudek ze dne 13. ledna 2005, *Dragaggi a další*, C-117/03, Sb. rozh. s. I-00167, bod 30.

Rozsudek ze dne 14. září 2006, *Bund Naturschutz in Bayern a další*, C-244/05, Sb. rozh. s. I-08445, bod 37-38, 47.

Rozsudek ze dne 7. září 2004, *Waddenvereniging a Vogelsbeschermingvereniging*, C-127/02, Sb. rozh. I-07405, bod 29, 44, 53-54 a 59.

Rozsudek ze dne 20. září 2007, *Komise v. Itálie*, C-304/05, Sb. rozh. I-07495, bod 62, 63, 65, 73, 82-83.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. prosince 2009, sp. zn. 5 AS 94/2008

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. dubna 2013, sp. zn. 3 As 51/2012

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. prosince 2003, sp. zn. 7 A 56/2002

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. prosince 2004, sp. zn. 7 As 29/2003

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. března 2007, sp. zn. 2 As 12/2006

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 7 As 53/2015

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 57 A 66/2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2013, sp. zn. 2 Aps 7/2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. listopadu 2015, sp. zn. 8 As 39/2014

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. července 2016, sp. zn. 6 As 32/2016

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 3 As 75/2013

### **Sborníky:**

KUČEROVÁ, Dita. Aplikace mezinárodních úmluv podle čl. 10 Ústavy ČR. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2011 – Days of law 2011*, Deklarace, Charty, Listiny a Lidskoprávní úmluvy a jejich význam pro proměny rodinné práva. Brno: Masarykova univerzita.

VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: lex specialis nebo lex generalis? In SEHNÁLEK, David, VALDHANS, Jiří, DÁVID, Radovan, KYNCL, Libor (ed). *Dny práva 2009 – Days of law 2009*, Řešení střetů zájmů v území. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

## Přílohy

### Příloha č. 1 – Mapa Evropsky významné lokality a Ptačí oblasti Šumava

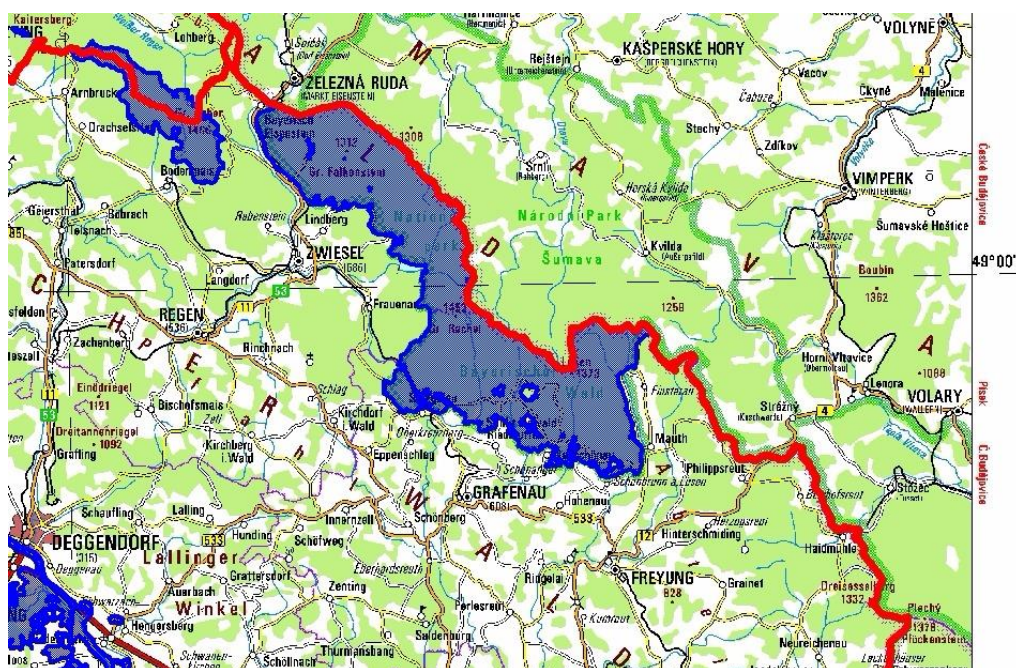
#### Příloha č. B3

#### Mapa EVL a Ptačí oblasti

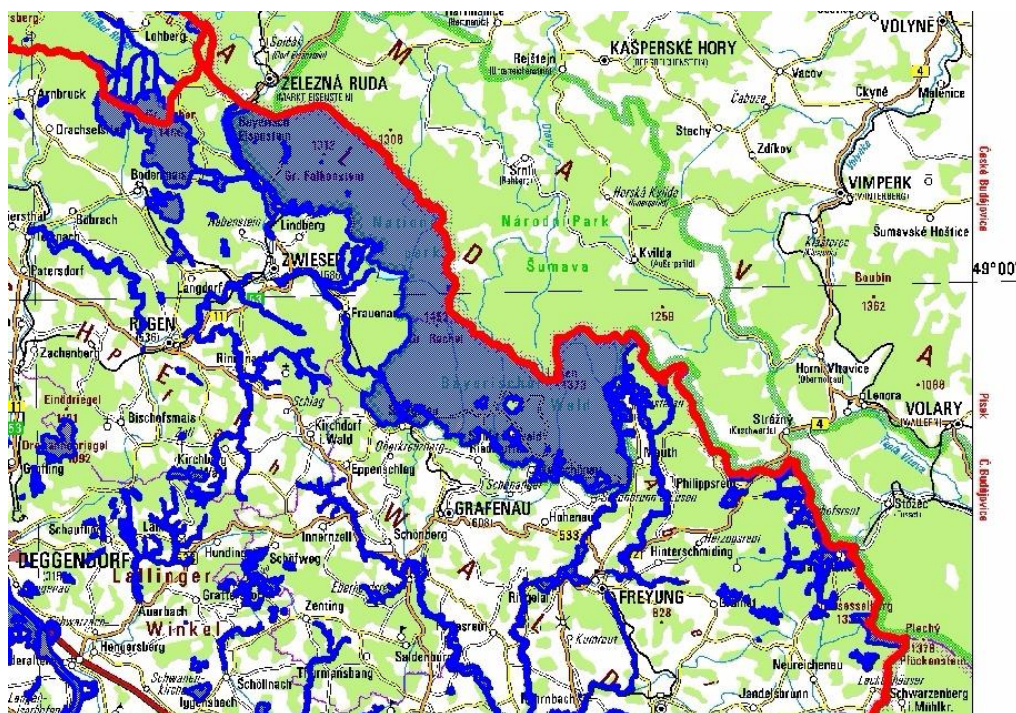


Zdroj: NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA. *Natura 2000* [online]. npsumava.cz, 2008 - 2016 [cit. 26. prosince 2016].  
Dostupné na: <<http://www.npsumava.cz/cz/1310/sekce/natura-2000/>>.

## Příloha č. 2 – Mapa ptáčích oblastí v NP Bavorský les



## Příloha č. 3 – Mapa FFH oblastí v NP Bavorský les



Zdroj: REGIERUNG VON NIEDERBAYERN. FFH- und Vogelschutzgebiete [online].

regierung.niederbayern.bayern.de, [cit. 29. ledna 2017]. Dostupné na:

<<http://www.regierung.niederbayern.bayern.de/aufgabenbereiche/5u/naturschutz/natura2000/schutzgebiete/index.php>>.



## Příloha č. 4 – Zonace v NP Šumava

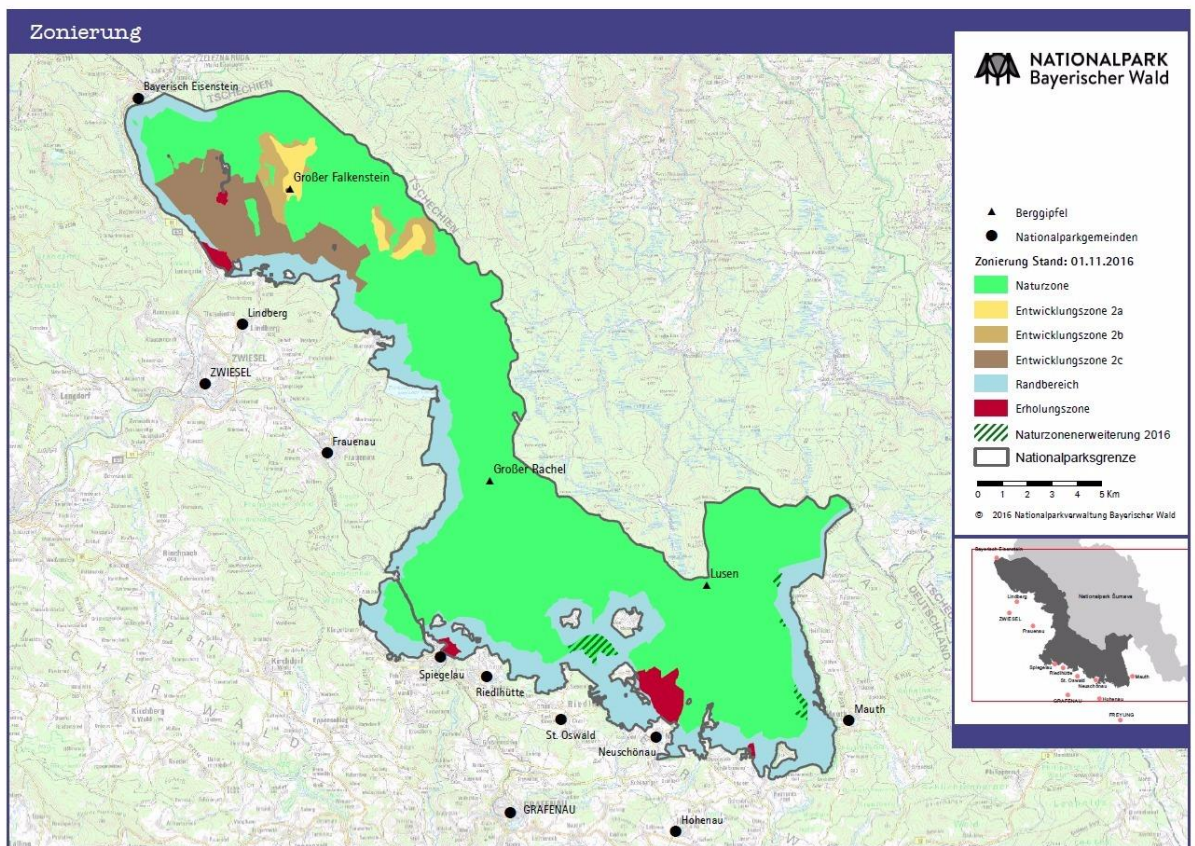
### Příloha č. B2

### Zonace NP Šumava



Zdroj: SPRÁVA NP ŠUMAVA. *Zonace* [online]. npsumava.cz, 2008 – 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>>.

## Příloha č. 5 – Zonace v NP Bavorský les



Zdroj: NATIONALPARKVERWALTUNG BAYERISCHER WALD. *Management v Národním parku Bavorský les* [online]. nationalpark-bayerischer-wald.de, 2016 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <<http://www.nationalpark-bayerischer-wald.de/cesky/narodnipark/management/index.htm>>.

## Shrnutí

Tato diplomová práce porovnává českou a německou právní ochranu přírody v NP Šumava a NP Bavorský les, se zaměřením na ochranu lesů nacházejících se na tomto území, a zvláště pak na právní aspekty kácení stromů napadených kůrovcem. K tomuto zaměření mé diplomové práce vedla zejména skutečnost, že je tato problematika týkající se kácení či nekácení stromů napadených kůrovcem v lesích na Šumavě již delší dobu v České republice probírána a do současnosti zde ani mezi odborníky neexistuje zcela jednotný názor na její řešení.

Celá práce je rozdělena do sedmi kapitol a jednotlivé kapitoly jsou koncipovány tak, aby byl umožněn co nejkomplexnější nástin této problematiky. V práci je tak postupováno od co nejobecnější právní úpravy k právní úpravě nejkonkrétnější, a od právních předpisů nejvyšší právní síly po právní předpisy nejnižší právní síly. První kapitoly této práce se tedy věnují historii obou národních parků a kategorizaci Světového svazu ochrany přírody, další kapitoly jsou pak zaměřeny na vztah mezinárodního práva a práva EU k lesům nacházejícím se na území NP Šumava a NP Bavorský les, zvláště pak na nejdůležitější mezinárodní smlouvy a evropskou soustavu chráněných území známou jako Natura 2000 a v souvislosti s ní i na dvě zásadní směrnice – směrnici o ptácích a směrnici o stanovištích. Následující kapitoly se pak věnují již porovnání vnitrostátní právní úpravy obou států a dále pak na režim jednotlivých zón obou národních parků. Závěrečná kapitola porovnává právní úpravu a postup týkající se protikůrovcových opatření, zejm. těch nejrůšivějších jako je kácení stromů či nasazování insekticidů a rovněž porovnání následků přístupů obou států k této problematice na stejném území.

Hlavními cíli této práce bylo tedy porovnání dvou právních úprav vztahujících se k jednomu území a jednomu národnímu parku nacházejícího se ve dvou státech a zjistit, jak k určitým právním otázkám týkajících se ochrany přírody přistupují, a zda se může česká právní úprava nechat tou německou v této oblasti inspirovat.

Závěrem lze konstatovat, že česká i německá právní úprava týkající se NP Šumava a NP Bavorský les je velmi podobná, a přestože zde můžeme nalézt určité odlišnosti, nejedná se o věci zásadního charakteru. Co se však týče odlišností ve vymezení jednotlivých zón těchto národních parků a s nimi souvisejícími zdejšími možnými protikůrovcovými opatřeními, lze shledat, že německá část tohoto lesa mnohem více odpovídá mezinárodním standardům a požadavkům IUCN, jež v obecných principech pro zonaci národních parků doporučují, aby byly nejméně tři čtvrtiny území po přiměřeném přechodném období ponechány samovolnému vývoji. Lze tedy shrnout, že v některých právních aspektech by se mohla Česká republika nechat od svého německého souseda inspirovat.

## Summary

This thesis compares Czech and German legal nature protection in Šumava National Park and Bavarian Forest National Park, focusing on the protection of forests located in this area, and especially on the legal aspects of the felling of trees infected by bark beetle. The focus of my thesis was led especially by the fact, that this issue, regarding the felling of trees infected by bark beetle in the forests of Šumava, has been discussed in Czech Republic for a long time, and there still does not exist a consensus on the solution, even among experts.

The whole work is divided into seven chapters and each chapter is designed in a way to enable the most comprehensive outline of the issue. The work consists of the most general legislation to the most specific legislation and from the laws with the highest legal force to the laws with the lowest legal force. The chapters in the beginning are therefore devoted to the history of both national parks and categorization of the World Conservation Union, other chapters focus on the relationship between international law and EU law regarding the forests situated on the territory of the Šumava National Park and Bavarian Forest National Park, especially on the most important international treaties and European network of protected areas known as Natura 2000, and in connection with it also on two major directives - the Birds Directive and the Habitats Directive. The following chapters then focus on the comparison of the national legislation of both countries and then on the regime of the individual zones of both parks. The final chapter compares the legislation and procedure relating to the contra-bark beetle measures, especially the most disturbing, such as felling of trees and deploying of insecticides and also the comparison of the effects of attitudes of both states regarding this issue in the same territory.

The main objective of this work was therefore the comparison of the two legislations in relation to one territory and one national park located in two states and to determine how they approach to certain legal issues relating to the nature protection, and whether the Czech legislation can be inspired by the German legislation in this area.

In the end, it can be concluded that the Czech and German legislation regarding the Šumava National Park and Bavarian Forest National Park is very similar, and although we can find some differences, it is not a matter of fundamental nature. But with regard to differences in the definition of individual zones of the national parks and the potential local contra-bark beetle measures regarding to them, it can be pointed out, that the German part of the forest is much more in line with the international standards and requirements of the IUCN, which recommends, in general principles for zoning of national parks, that at least three quarters of the territory has to be left to spontaneous development after a reasonable transition period. It can be summarized that Czech Republic could take inspiration in certain legal aspects by its German neighbor.

## **Klíčová slova**

Národní park Šumava, Národní park Bavorský les, ochrana lesů, ochrana přírody, Natura 2000, chráněné území

## **Key words**

Šumava National Park, Bavarian Forest National Park, forest protection, nature protection, Natura 2000, protected area